

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

สื่อมวลชนในยุคปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุโทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ต ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อสังคมในวงกว้าง โดยเฉพาะผลกระทบอันเกิดแก่เยาวชน ทั้งการเลียนแบบ การสร้างค่านิยมด้านความรุนแรง และทัศนคติในเรื่องเพศ ซึ่งมักจะมีตัวอย่างปรากฏออกมาให้เห็นอยู่เสมอ ในขณะเดียวกันก็มีสื่อมวลชนอีกจำนวนหนึ่งที่มีผลงานสร้างสรรค์ ส่งเสริมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในสังคม สื่อสารมวลชนจึงถือว่ามีศักยภาพอย่างยิ่งในการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน จากงานวิจัยของ พญ.จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ และคณะ (2541 อ้างถึงใน มนัสวีนิ จันทะเลิศ, 2548: 14) อธิบายถึงสถานภาพของสื่อแต่ละประเภท ที่มีบทบาทต่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว สรุปได้ดังนี้คือ

หนังสือพิมพ์ บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อเด็กและเยาวชนนั้น เป็นไปได้ทั้งทางบวกในฐานะผู้ช่วยเหลือหรือบทบาทด้านลบคือการเป็นผู้ทำร้ายละเมิดสิทธิเด็ก เด็กและเยาวชนสนใจประเด็นเรื่องเพศศึกษา แต่ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่า เนื้อหาเพศศึกษาในหนังสือพิมพ์นั้นมีความถูกต้องทางวิชาการเพียงร้อยละ 55

นิตยสารและหนังสือ มีมากมายหลายร้อยฉบับ เหมาะกับผู้แสวงหาสาระความรู้ ส่วนใหญ่เข้าไม่ถึงเด็ก มีเพียงนิตยสาร 30 ฉบับที่มีสารบันเทิงที่จะช่วยในการพัฒนาเด็ก ส่วนหนังสือยังกระจายไปไม่ถึงเด็กผู้รับสาร

ภาพยนตร์ สื่อบันเทิงของวัยรุ่นในปัจจุบัน แม้กระแสดความนิยมจะขึ้นๆลงๆ เป็นช่วงตามพัฒนาการของภาพยนตร์ โดยบางช่วงก็ซบเซาลง เพราะมีการผลิตวิธีดีที่สนุกกันแพร่หลายและชมภายในบ้านได้ ภาพยนตร์กลับมาเฟื่องฟูเมื่อมีพัฒนาการ เทคโนโลยีการฉายภาพยนตร์ใหม่ แต่การสำรวจภาพสะท้อนความนิยมของคนกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ.2539 ก็พบว่า ร้อยละ 99.4 เคยดูหนังในโรงภาพยนตร์เฉลี่ย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ และเป็นวัยรุ่นมากที่สุดนั่นเอง

วิทยุ สื่อที่มีการขยายตัวในด้านช่องทางการสื่อสารอย่างมาก นับแต่เริ่มก่อตั้งสถานีในปี พ.ศ. 2473 จนถึงปัจจุบัน มีถึง 514 สถานี เน้นบันเทิงเป็นหลัก แม้หน่วยงานภาครัฐจะเป็นเจ้าของ สถานีวิทยุทั้งหมด แต่ได้ให้สัมปทานแก่กลุ่มธุรกิจที่สามารถดำเนินงานผูกขาด เน้นบันเทิงเพื่อ แสวงหาผลกำไร

โทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีอิทธิพลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ จนกลายเป็นศูนย์กลางของการ สร้างสรรค์วัฒนธรรมในสังคมยุคนี้ เกือบทุกบ้านของไทยมีโทรทัศน์ประจำบ้าน ประกอบกับ ช่วงเวลาออกอากาศของรายการโทรทัศน์ก็ยาวนานเกือบตลอด 24 ชั่วโมง จึงปรากฏในงานวิจัย หลายชิ้นว่า เด็กใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์มากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยไลฟ์สไตล์เด็กใน เอเชีย “นิวเจนอเรชันส์ทีเอ็ม (New Gener Asians TM)” ของการ์ตูนเน็ตเวิร์ค พบว่า เด็กไทยเป็น กลุ่มผู้ชมรายการโทรทัศน์กลุ่มใหญ่ที่สุดใน 14 ประเทศทั่วภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และ 89% ของ เด็กไทยจะดูทีวีทุกวัน และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2546 พบว่า กิจกรรมที่เด็ก และเยาวชนไทยอายุ 6-24 ปีทำมากที่สุดได้แก่ การดูโทรทัศน์ดูวิดีโอ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 39.62 เมื่อ เทียบกับการเลือกทำกิจกรรมอื่นๆ รองลงมาคือการฟังวิทยุ ฟังเทป การสังสรรค์กับเพื่อนเด็กจะ เลือกทำมากเป็นอันดับสาม และอันดับสี่ได้แก่ การอ่านหนังสือ จึงกล่าวได้ว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่ เข้าถึงเด็กและมีโอกาสในการชักนำเด็กไทยได้มาก

วิดีโอเกม อาจแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือวิดีโอเกมเพื่อความรู้อวิดีโอเกมเพื่อความบันเทิง และ วิดีโอเกมส (รวมเกมกด) ข้อเด่นคือ เป็นสื่อที่ผู้ใช้สามารถเลือกใช้ได้ในเวลาที่ต้องการ เกมสที่ เด็กผู้ชายชอบคือการต่อสู้ เด็กเล่นแล้วเลิกยากคล้ายยาเสพติด เด็กที่เล่นวิดีโอเกมสบ่อย จะเครียด มี แนวโน้มจะก้าวร้าวและใช้ความรุนแรง ในการแก้ปัญหา ชอบการต่อสู้มากขึ้น เห็นว่าการฆ่าศัตรู เป็นการแก้ปัญหาที่ดี ผลการวิจัยชี้ว่า วิดีโอเกมสเป็นมากกว่า “ของเล่น” ของเด็กที่พ่อแม่ยังไม่ ตระหนักถึงอันตรายที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้คอมพิวเตอร์ยังเป็นอีกสื่อหนึ่งที่กำลังก้าวเข้ามามีบทบาทต่อเด็กต่อสังคมไทยใน ปัจจุบัน ดังที่ ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช กล่าวไว้ว่า ในโลกยุคดิจิทัลเด็กจะมีทางเลือกและมีเวลา เป็นของตนเองมากขึ้น โดยการใช้เวลาไปกับการท่องไปใน cyberspace และเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กๆ ที่ใช้คอมพิวเตอร์ท่องอยู่ใน cyberspace และใช้ internet ได้นำวัฒนธรรมใหม่มาสู่ครอบครัวของเขา วัฒนธรรมนี้มีลักษณะพิเศษตรงที่ว่า รวมสущข้อของความเป็นส่วนตัวกับความเป็นส่วนรวมที่

เกี่ยวข้องกับคนทั่วโลกมาไว้ด้วยกัน บทบาทของคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่ควรตระหนักถึงในฐานะสื่อใหม่ที่มีอิทธิพลตามมา (มนัสวีนิ จันทะเลิศ, 2548: 14-15)

บทบาทของสื่อโทรทัศน์ต่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว

รายการโทรทัศน์ขณะนี้ขึ้นอยู่กับระบบการตลาด 100% (ถ้าไรหรือขาดทุน) สถานีโทรทัศน์มีรายได้จากการขายเวลาโฆษณาเป็นเงินหลายหมื่นล้านบาทต่อปี ดังนั้นการผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งสถานีโทรทัศน์และผู้ผลิตรายการ ย่อมต้องคำนึงถึงความต้องการธุรกิจที่ซื้อเวลาโฆษณาไม่น้อยไปกว่าผู้ชม หรืออาจจะมากกว่า

นอกจากนี้ ระบบเรตติ้งรายการโทรทัศน์ในประเทศไทย เป็นการวัดในเชิงปริมาณเท่านั้น หมายถึง ใช้จำนวนผู้ชมรายการมาจัดลำดับความนิยม ซึ่งระบบธุรกิจโทรทัศน์จะใช้ตัวเลขความนิยมนี้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาสนับสนุนรายการนั้นๆ โดยไม่ได้คำนึงเนื้อหาสาระในรายการ

สำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่มีอยู่ทุกวันนี้ มักถูกกำหนดเนื้อหาโดยผู้สนับสนุนรายการ ไปจนถึงการแอบแฝงโฆษณาสินค้าในรายการให้เด็กเกิดความเคยชินและความจงรักภักดีต่อสินค้านั้นๆ และเมื่อต้องแข่งขันกันในตลาดธุรกิจโทรทัศน์เสรีเช่นนี้ หากเปรียบเทียบการผลิตรายการสำหรับเด็ก และรายการสำหรับผู้ใหญ่แล้ว รายการสำหรับเด็กซึ่งผู้ผลิตต้องลงทุนเท่ากันแต่มีเงินทุนน้อยกว่า เพราะมีสปอนเซอร์น้อยกว่า รวมไปถึงมีเรตติ้งน้อยกว่า

จากงานวิจัยเอแบคโพลล์ เรื่อง พฤติกรรมการชมโทรทัศน์ และความคิดเห็นต่อรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) :กรณีศึกษากลุ่มประชาชนที่มีโอกาสเข้าถึงโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ทางเคเบิลทีวีและโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม) ในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตเทศบาลหัวเมืองใหญ่ในภูมิภาค รวม 9 จังหวัด ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 15 มีนาคม 2550 ถึง 2 เมษายน 2550 มีขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 2,783 คน

1. เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,633 ตัวอย่าง
2. เขตเทศบาลหัวเมืองในภาคกลาง จำนวน 356 ตัวอย่าง ได้แก่ ชลบุรี 176 ตัวอย่าง สมุทรปราการ 180 ตัวอย่าง
3. เขตเทศบาลหัวเมืองในภาคเหนือ จำนวน 180 ตัวอย่าง ได้แก่ เชียงใหม่ 116 ตัวอย่าง เชียงราย 64 ตัวอย่าง

4. เขตเทศบาลหัวเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 259 ตัวอย่าง ได้แก่ นครราชสีมา 146 ตัวอย่าง อุรธานี 113 ตัวอย่าง
5. เขตเทศบาลหัวเมืองในภาคใต้ จำนวน 233 ตัวอย่าง ได้แก่ สงขลา 141 ตัวอย่าง สุราษฎร์ 92 ตัวอย่าง

ผลการวิจัยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงค่าร้อยละของตัวอย่างที่ระบุการติดตามชมรายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน”
ผ่านทางช่อง 3 (เฉพาะตัวอย่างที่ระบุว่าติดตาม)

ลำดับที่	รายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน” ทางช่อง 3	ค่าร้อยละ	จำนวน
1	การ์ตูนไกรทอง	35.7	745
2	อิงลิช ออนทัวร์	27.6	577
3	สารคดีทุ่งแสงตะวัน	27.2	569
4	อิงลิชมินิท	26.3	550
5	การ์ตูน ลีลาวสานชน	17.7	369
6	สมรภูมิไอเดีย	17.7	369
7	เด็ก เด็ด เด็ด	14.3	299
8	สนามเด็กเล่น	11.0	229
9	เก่งจริงนะ	10.8	225
10	แฟนซีคิดส์	7.7	160
11	อื่น ๆ	3.6	76

ตารางที่ 1.2 แสดงค่าร้อยละของตัวอย่างที่ระบุการติดตามชมรายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน”
ผ่านทาง ช่อง 5 (เฉพาะตัวอย่างที่ระบุว่าติดตาม)

ลำดับที่	รายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน” ทางช่อง 5	ค่าร้อยละ	จำนวน
1	สู้เพื่อแม่	49.4	1,033
2	กล้าคิดกล้าทำ	19.5	407
3	คริส เดลิเวอรี่	16.7	349
4	บัลลังก์ดาว	13.0	272
5	GANG CARTOON	6.0	125
6	ธรรมะคิดส์	4.5	94
7	อื่น ๆ	2.2	46

ตารางที่ 1.3 แสดงค่าร้อยละของตัวอย่างที่ระบุการติดตามชมรายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน”
ผ่านทางช่อง 7 (เฉพาะตัวอย่างที่ระบุว่าติดตาม)

ลำดับที่	รายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน” ทางช่อง 7	ค่าร้อยละ	จำนวน
1	คิสนิย์คลับ	28.6	598
2	สิงห์ขาวเจ้าป่า	23.5	491
3	ขุนแผนแสนสะท้าน	23.2	485
4	เจ้าขุนทอง	21.6	451
5	ดาบฟ้าท้ายหงษ์	19.4	405
6	ก้านกล้วย ผจญภัยเลโอ	14.2	296
7	โลกใบใหญ่	11.2	235
8	คิดดี คิดสนุก	9.9	207
9	อุตุร่าแมนคอสโมส	9.4	197
10	ดาวพิเศษ	9.3	195
11	HAMTARO แก๊งจิ๋วผจญภัย	8.1	170
12	คำสับ	7.9	164
13	จอมชนมนตรา	7.0	147
14	เกมกระดานเล็ก	5.8	121
15	สิงห์ขาวเจ้าป่า	3.6	76
16	อื่น ๆ	3.6	75

ตารางที่ 1.4 แสดงค่าร้อยละของตัวอย่างที่ระบุการติดตามชมรายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน”
ผ่านทาง ช่อง 9 (เฉพาะตัวอย่างที่ระบุว่าติดตาม)

ลำดับที่	รายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน” ทางช่อง 9	ค่าร้อยละ	จำนวน
1	เกมทศกัณฐ์เจ้าแสง	47.5	992
2	ภาพยนตร์การ์ตูน โดเรมอน	34.0	711
3	โมเดิร์นไนน์ การ์ตูน	27.8	580
4	โลกการ์ตูน	26.0	543
5	ซูเปอร์จิ๋ว	23.3	487
6	เวทีกินเก่ง	11.3	237
7	แชมป์เยาวชน	9.7	203
8	ไฮไลท์ คัดส์ เวิลด์	8.6	181

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน” ทางช่อง 9	ค่าร้อยละ	จำนวน
9	เปิดโลกวัยชน	8.0	167
10	อื่น ๆ	3.0	63

ตารางที่ 1.5 แสดงค่าร้อยละของตัวอย่างที่ระบุการติดตามชมรายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน”
ผ่านทางช่อง 11 (เฉพาะตัวอย่างที่ระบุว่าติดตาม)

ลำดับที่	รายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน” ทางช่อง 11	ค่าร้อยละ	จำนวน
1	โลกใบจิ๋ว	14.6	304
2	ขบวนการนักอ่าน	8.9	186
3	ผจญภัยวัยคิด	7.9	166
4	บ้านเด็กดี	5.0	105
5	มุมทอล์กวัยทีน 4	4.2	87
6	ทิตซ์ เจ้าหนู ๆ	3.8	80
7	บ๊อบกับรดตัก	2.9	61
8	ตามดู หนูอ่าน	2.8	59
9	อื่น ๆ	2.5	53

ตารางที่ 1.6 แสดงค่าร้อยละของตัวอย่างที่ระบุการติดตามชมรายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน”
ผ่านทางช่องทีไอทีวี (เฉพาะตัวอย่างที่ระบุว่าติดตาม)

ลำดับที่	รายการ “สำหรับเด็กและเยาวชน” ทางช่องทีไอทีวี	ค่าร้อยละ	จำนวน
1	เกมเศรษฐีเด็ก	55.5	1,159
2	ไอทีวี การ์ตูนคลับ	22.0	459
3	सानรักคนเก่งหัวใจแกร่ง	12.6	264
4	ละคร โรบอทน้อย หัวใจเพชร	12.4	260
5	เวทีคนเก่ง	9.3	194
6	เด็กฉลาด ชาติเจริญ ... Smart	8.9	185
7	ขบวนการเด็กดี	6.6	137
8	อื่นๆ	2.4	50

การวิจัยนี้จะเน้นศึกษาบทบาทของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชน โดยพิจารณาถึงลักษณะรายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะในแง่มุมต่างๆ คือ

1. อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด จิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อเป็นประโยชน์ เกื้อกูล ส่งเสริมสนับสนุน สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนคนหมู่มาก
2. ให้กำลังใจ ให้ความอบอุ่น ให้แรงบันดาลใจ แก่ผู้คนในการต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคในชีวิตของตน เพื่อจะได้ดำรงตนอย่างปกติสุขในสังคม ชุมชนและเข้าร่วมในการสร้างสันติสุขที่เกิดขึ้นแก่ชนในวงกว้าง
3. บทบาทในการลดทอนอำนาจของกิเลสตัณหาต่างๆ ที่เพิ่มความยึดมั่นถือมั่นในเรื่องของปัจเจกชน
4. สังคมอุดมการณ์หรือสภาพอันเป็นที่พึงปรารถนาร่วมกันของมนุษยชาติโดยรวม ซึ่งสำหรับชาวพุทธเรียกว่าสังคมพระศรีอาริย์ หรือศาสนิกอื่น ก็อาจจะเรียกกันในชื่ออื่น แต่โดยเนื้อแท้แล้วก็มีความหมายตรงกันคือมนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีการเบียดเบียนกัน มีความอุดมสมบูรณ์ในโภคทรัพย์ ทุกคนต่างมีจิตสำนึกที่สูงส่ง ไม่มีความเห็นแก่ตัว

รวมทั้งถอดบทเรียน จากนักวิชาชีพสื่อมวลชนและศิลปิน ในการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชนให้ส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่เหมาะสมตามช่วงของวัย

การที่จะผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนั้นสิ่งที่ควรคำนึงถึงคือพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยต่างๆ ซึ่งเด็กในแต่ละช่วงวัยจะมีความสามารถในการรับรู้ข้อมูลต่างกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบว่าในแต่ละช่วงวัยเด็กมีการพัฒนาการอย่างไร และนำไปผลิตสื่อออกมาให้เหมาะสมกับช่วงวัยนั้นๆ

ช่วงอายุ	พัฒนาการของช่วงวัย
3 – 5 ปี	1) ความสนใจของเด็กในช่วงนี้ก็คือ ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (คน, สัตว์, ต้นไม้, สิ่งมีชีวิต) พอใจในคำชมหรือเสริมแรง ไม่ชอบการตำหนิ สามารถเล่นคนเดียวได้โดยไม่ต้องมีเพื่อน 2) ชอบเรื่องราวแนวจินตนาการ เพื่อฝันเหนือจริง(Fantasy) เทพนิยาย – ปกรณัม มีอิทธิพลบ้างเล็กน้อย เนื้อหาที่เหมาะสมจึงควรมีความใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมที่ตัวเด็กพบเห็นอยู่ เนื้อหาควรดำเนินไปอย่างง่ายๆ ไม่ซับซ้อนมีตัวละครไม่มากนัก ง่ายต่อการจดจำแนวเนื้อหาที่เหมาะสมคือเน้นด้านภาษาและจินตนาการ

ช่วงอายุ	พัฒนาการของช่วงวัย
	3) วิธีการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจได้ดี เช่น นิทาน, หุ่น, การ์ตูน, การแสดงออก ฯลฯ
6 – 9 ปี	1) ความสนใจของเด็กในช่วงนี้คือ ยังคงชอบนิทาน ตำนาน เรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ แต่ก็เริ่มที่จะสนใจโลกที่เป็นจริงมากขึ้นด้วย จากสภาพแวดล้อมที่ต้องพบปะกับคนรอบข้าง จึงมีความสนใจเด็กหรือเพื่อนที่มีช่วงวัยใกล้เคียงกัน รวมไปถึงความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติศึกษา 2) ชอบการแสดงออก ชอบการยกย่องให้กำลังใจ – เสริมแรง ชอบเรื่องชวนคิดและการใช้กำลังต่อสู้ เรื่องราวที่เกี่ยวกับนิทาน นิยาย ที่นำเอาเรื่องราวของ ชีวประวัติ วิทยาศาสตร์ การคิดค้น สิ่งประดิษฐ์ งานอดิเรก วีรบุรุษ วีรสตรี หรือบุคคลสำคัญของโลก จะเป็นที่ได้รับ ความสนใจ แต่จะต้องไม่ยากหรือซับซ้อนจนเกินไปและมีความยาวไม่มาก 3) เป็นช่วงเวลาที่ควรส่งเสริมให้รักการอ่าน เนื่องจากเป็นช่วงวัยกำลังเริ่มต้นศึกษาความรู้พื้นฐาน ที่จะเสริมความรู้การอ่านหรือภาษาจึงมีความสำคัญ 4) วิธีการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจได้ดี เช่น นิทาน, การ์ตูน, ละคร, การแสดงออก ฯลฯ
10 – 12 ปี	1) มีความสนใจที่หลุดพ้นโลกในจินตนาการระดับหนึ่ง มีความสนใจกับสิ่งรอบข้างในสภาพของความเป็นจริงมากขึ้น เริ่มสนใจกับสังคม เริ่มคิดเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ รักพวกพ้อง เริ่มเรียนรู้เพื่อก้าวไปสู่การเป็นวัยรุ่นและผู้ใหญ่ 2) เรื่องราวหรือรายการที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น เด็กผู้ชายยังคงชอบเรื่องผจญภัย ลึกลับ การค้นคว้าประดิษฐ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเครื่องยนต์กลไก เด็กผู้หญิงชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน สัตว์เลี้ยง ธรรมชาติ และชอบเรื่องเกี่ยวกับรักรักใคร่ใคร่ หรือบางทีก็ชอบเรื่องเกี่ยวกับการงานอาชีพ – ศิลปะ ประดิษฐ์ 3) การนำเสนอเรื่องราวซับซ้อนมากขึ้น การจบแบบขมวดปมไว้ให้คิดจะได้รับความสนใจ 4) วิธีการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจได้ดี เช่น นิทาน, การ์ตูน, ละคร, การแสดงออก ฯลฯ

แนวคิดนี้สอดคล้องกับลักษณะของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ผลิตโดย BBC ในประเทศอังกฤษ ซึ่งจะผลิตรายการออกมาให้เหมาะสมกับช่วงวัยและพัฒนาการของเด็ก เด็กในวัยก่อนเข้าเรียน (4 – 11 ปี) รายการที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ เช่น เทเลทูปบี้ (Teletubbies) ส่วนเด็กอายุ 11 – 16 ปี ก็จะมีรายการที่ซับซ้อนมากขึ้น อาจเป็นในรูปแบบของละคร หรือรายการที่สอดแทรกความรู้เพิ่มเติมเข้าไป และเด็กที่อายุ 16 ปีขึ้นไป ลักษณะของรายการก็จะซับซ้อนกว่าเด็กที่มีช่วงอายุ 11 – 16 ปี ขึ้นไปอีก (สื่อกับเด็กเยาวชนในประเทศไทย, 2550: 12 – 14)

ผลกระทบจากโทรทัศน์ต่อเด็ก

มนุษย์นั้นเรียนรู้จากการเลียนแบบ การเลียนแบบเป็นกระบวนการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เด็กเรียนรู้ที่จะพูด เดิน กิน และทำตามอย่างพ่อแม่ กระบวนการนี้จะเกิดต่อเนื่องไปจนโต ในทำนองเดียวกันภาพที่เด็กเห็นจากโทรทัศน์ ล้วนมีผลให้เด็กซึมซับเป็นแบบอย่างทั้งสิ้น

โทรทัศน์จะมีผลกระทบต่อเด็กมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ได้แก่ จำนวนเวลาที่ดู อายุและพื้นฐานบุคลิกภาพของเด็ก การปล่อยให้เด็กดูคนเดียว หรือดูกับผู้ใหญ่และพ่อแม่ได้พูดคุยอธิบายถึงสิ่งที่เห็นในโทรทัศน์ให้ลูกเข้าใจหรือไม่

นอกจากนี้พ่อแม่ยังกังวลเรื่อง “เซ็กส์ลั่นจอ” ซึ่งมาจากหนังต่างประเทศ ละครก่อน/หลังข่าว การ์ตูนญี่ปุ่น/ฝรั่ง มีวลีคิวิดีโอเพลง และการแต่งกายของพิธีกร ตามลำดับ ซึ่งพฤติกรรมทางเพศที่มักพบในโทรทัศน์ที่จะส่งผลต่อเด็ก ได้แก่ การแต่งกายหาวบหวิว ค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่น มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การแสดงออกทางเพศในที่สาธารณะไปจนถึงฉากกอดจูบลูบคลำ ในด้านความรุนแรง พ่อแม่ร้อยละ 18.3 ระบุว่าสื่อโทรทัศน์กระตุ้นความรุนแรงในเด็ก โดยมาจากหนังต่างประเทศ กีฬารุนแรง เช่น มวยปล้ำ การ์ตูนญี่ปุ่น ละครหลังข่าว และข่าวตามลำดับ

สิ่งที่เด็กจะได้เรียนรู้จากโทรทัศน์

ความรุนแรง เด็กอเมริกันที่ดูโทรทัศน์วันละ 3-4 ชั่วโมง จะได้ดูฉากการฆาตกรรมรวม 8,000 ครั้ง เมื่อเรียนจบชั้นมัธยม เด็กที่ดูความรุนแรงในโทรทัศน์จะไม่เข้าใจว่าความรุนแรงสามารถทำร้ายและฆ่าคนได้ เด็กจะได้รับความรู้สึกต่อพฤติกรรมที่รุนแรงเมื่อเห็นพระเอกในหนังใช้ความรุนแรงได้

โฆษณา โดยฉลี่ยเด็กอเมริกันจะได้ดูโฆษณาปีละ 40,000 ครั้ง หนังสือโฆษณาเดินเรื่องเร็ว และสนุกสนาน หลังจากดูซ้ำแล้วซ้ำเล่า เด็กมักจะจดจำเพลง คำโฆษณา หรือชื่อสินค้า หนังสือโฆษณาจะทำให้เด็กเชื่อว่าถ้ามีของเล่นหรือขนมเหมือนในโทรทัศน์แล้วจะทำให้มีความสุขและทันสมัย หนังสือโฆษณาจะกระตุ้นให้ซื้อสินค้าที่ไม่มีความจำเป็น

เช็กส์ โทรทัศน์ฉายภาพพฤติกรรมรักสนุกในเรื่องเช็กส์ของผู้ใหญ่ให้เด็กได้เรียนรู้ แต่ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความเลี่ยง หรือผลที่ตามมาหลังจากมีเพศสัมพันธ์ โทรทัศน์มักฉายภาพการมีเพศสัมพันธ์ว่าเป็นเรื่องธรรมดา สนุกสนาน ตื่นเต้น และไม่มีผลอะไรเกิดขึ้น แม้แต่ในโฆษณาสินค้าก็มักใช้เรื่องเพศเป็นจุดขายในการโฆษณาสินค้าและบริการ ซึ่งเด็กๆ มักอยากทำตามแบบเพื่อแสดงว่าโตเป็นผู้ใหญ่

สิ่งเสพติด (แอลกอฮอล์ บุหรี่ และอื่นๆ) ในโทรทัศน์มักฉายภาพดารานักแสดงมีพฤติกรรมเสพสิ่งเสพติด เช่น ดื่มเหล้ายามสังสรรค์กับเพื่อนฝูงหรือยามอกหัก ซึ่งเด็กๆ จะซึมซับและเลียนแบบ เมื่อตนเองตกอยู่ในภาวะเช่นนั้น

สิ่งดีๆ จากโทรทัศน์

ในสื่อทีวีที่หลากหลาย หากพ่อแม่ดูแลเอาใจใส่เวลาการดูโทรทัศน์ของลูกอย่างใกล้ชิด ก็สามารถนำโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีคุณประโยชน์สำหรับเด็กๆ ในเรื่องดังนี้

1. การนั่งดูโทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่สมาชิกทุกวัยในครอบครัวใช้เวลาด้วยกันได้
2. พ่อแม่ควรใช้โทรทัศน์เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กฝึกอ่านตามรายการทีวี จากหนังสือที่มีเนื้อเรื่องเหมือนกัน
3. รายการทีวีที่ดีจะสอนเด็กให้เข้าใจถึงค่านิยมและบทเรียนในชีวิตที่สำคัญ
4. รายการโทรทัศน์มักจะนำเสนอเรื่องราวที่มีข้อขัดแย้งหรือประเด็นอ่อนไหว ซึ่งเป็นโอกาสให้พ่อแม่และลูกมีโอกาสได้อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องราวเหล่านั้น
5. รายการโทรทัศน์ระบอบเพื่อการศึกษา เป็นสื่อในการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและด้านสังคม
6. รายการข่าว เหตุการณ์รอบตัว และประวัติศาสตร์ จะช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมผู้คนในสังคมอื่น
7. บางครั้งโทรทัศน์นำเสนอหนังคลาสสิกดีๆ จากต่างประเทศ หรือหนังเก่าๆ ที่อาจไม่มีให้เข้าในร้านวิดีโอ

8. รายการเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับโลกของคนตรี และศิลปะ

สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อผู้คนในสังคมมากมาย สื่อโทรทัศน์เข้าถึงผู้คนทุกเพศทุกวัยทุกสถานที่ทุกเวลาอย่างไม่จำกัดมากกว่าสื่อทุกชนิด เราต้องตระหนักว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อสาธารณะที่จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะมีผู้คนและเด็กๆ จำนวนมากที่เฝ้าดูสิ่งต่างๆ จากโทรทัศน์ และสำหรับเด็กที่ยังมีวิจารณญาณ ไม่เพียงพอจึงมักคล้อยตามไปกับภาพที่เห็นว่าเป็นบรรทัดฐานของสังคมที่ควรทำตาม

สื่อโทรทัศน์มิได้เป็นไปเพื่อความบันเทิงภายในบ้านเท่านั้น แต่เราต้องตระหนักถึงผลกระทบที่มีต่อผู้ชมโดยเฉพาะเด็กๆ จำเป็นที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับสื่อโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐกิจในแวดวงโทรทัศน์ (ผู้ผลิตรายการ สถานี สปอนเซอร์) รวมไปถึงผู้บริโภคสื่อคือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง(ตัวแทนของเด็กๆ) ต้องเข้ามามีส่วนในการพิจารณาควบคุมดูแลรายการโทรทัศน์ให้มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับเด็กและร่วมกันหาแนวทางในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ดีๆ มีประโยชน์สำหรับเด็ก ก็จะเป็นการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อโทรทัศน์อย่างชาญฉลาด

งานวิจัยนี้ได้เน้นศึกษา บทบาทของรายการโทรทัศน์ในการสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชน จากทัศนะของผู้ผลิต โดยได้วิเคราะห์เนื้อหาหารายการโทรทัศน์ดังกล่าวประกอบ และมีความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะในรายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชน

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาหารายการโทรทัศน์ที่สัมพันธ์กับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของรายการโทรทัศน์ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน
3. เพื่อศึกษาทัศนะของเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะในรายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชน

1.3 นิยามศัพท์

บทบาทของรายการโทรทัศน์ หมายถึง บทบาทของรายการโทรทัศน์ในด้านบอกข่าว (To Inform) ตีความ (To Interpret) ให้ความรู้ (To Educate) หรืออบรมขัดเกลา ให้เรียนรู้และถ่ายทอดทางสังคม

ในเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม ศีลธรรม จรรยาบรรณ มารยาท ค่านิยม รวมถึงจิตสำนึกสาธารณะในสังคม ให้ความบันเทิง (To Entertain) และพัฒนา (To Develop) หรือเปลี่ยนแปลงให้เกิดความก้าวหน้าในสังคม

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก หมายถึง รายการโทรทัศน์ที่ถูกผลิตขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กได้รับชม เนื้อหาสาระของรายการมักถูกผลิตให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก โดยมักประกอบด้วยการให้ความรู้ หรือการปลูกฝังทัศนคติ และค่านิยมด้านต่างๆ รวมทั้งการฝึกทักษะบางอย่าง การให้บทเรียนในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม รวมไปถึงความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ ซึ่งในบางครั้งก็ช่วยสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เด็ก

ทัศนะของเยาวชน หมายถึง ความคิดเห็น ความเชื่อ หรือค่านิยมต่างๆ ที่เยาวชนมีต่อ บุคคล สิ่งของ การกระทำหรือสถานการณ์ ในที่นี้เน้นความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และเยาวชน

จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง จิตสำนึกที่เป็นประโยชน์เกื้อกูล ส่งเสริม สนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน การช่วยเหลือผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านรายการโทรทัศน์

สื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสารจำนวนมาก มีความกว้างไกลในการกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ มีความรวดเร็วในการถ่ายทอดข่าวสารได้อย่างถูกต้องแม่นยำตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและมีประสิทธิภาพในการให้ความรู้ สื่อมวลชนได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง สื่อโทรทัศน์

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำทัศนะของเยาวชนเพื่อมาพัฒนารายการเด็กให้ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกสาธารณะตรงตามความต้องการของผู้ชม และสามารถส่งเสริมจิตสำนึกที่ดีให้กับสังคมได้
2. สามารถถอดบทเรียนด้านจิตสำนึกสาธารณะ ของสื่อมวลชนเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงสื่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ช่วงคือ

1. วิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชนในประเด็นการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ จาก สถานีโทรทัศน์ สถานีละ 3 รายการรวม 18 รายการ โดยคัดเลือกรายการที่ได้รับความนิยมจาก เยาวชน (อายุระหว่าง 6- 24 ปี)
2. สัมภาษณ์เจาะลึกผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก จำนวน 6 คน ซึ่งผลิตรายการที่ได้รับความนิยมของแต่ละช่อง เพื่อหาแนวทางการพัฒนารายการเด็ก และ เข้าใจบทบาทของกลุ่มดังกล่าวในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน
3. สันทนากลุ่มเด็ก 2 กลุ่มวัย คือ กลุ่มเด็กวัยเรียน อายุระหว่าง 6- 14 ปี และกลุ่มเด็กวัยรุ่น อายุระหว่าง 15 – 24 ปี

การวิจัยนี้จะใช้เวลาศึกษาทั้งสิ้น 12 เดือน (มีนาคม 2550 – กุมภาพันธ์ 2551)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง บทบาทของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องจิตสำนึก
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์รายการโทรทัศน์
- 2.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติวิทยานิพนธ์และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 งานวิทยานิพนธ์และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องจิตสำนึก

จากพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำนิยาม ความสำนึก หรือ จิตสำนึก (consciousness) หมายถึง ความรู้สึกในการกระทำ หรือ การมีตัวตน ทางสังคมวิทยา หมายถึง การรู้ตัวว่าตัวเองมีอยู่ หรือมีคนอื่นอยู่ด้วยและตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้น ในที่นี้จะใช้คำว่า จิตสำนึก

การมีจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งหนึ่งไม่ได้ทำให้คนแสดงออกตามความสำนึกเสมอไป พฤติกรรมการแสดงออกใดๆ ของมนุษย์นั้นอาจเป็นผลมาจากทัศนคติ บรรทัดฐานของสังคม นิสัย และผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากที่ทำพฤติกรรมนั้นๆ แล้วด้วย

พฤติกรรมทั้งปวงนี้ย่อมเนื่องมาจากจิตใจ ผู้ที่มีจิตใจได้รับการอบรมมาดี ย่อมจะแสดงออกถึงพฤติกรรมทั้งปวงในทางดี ฉะนั้นการอบรมให้ถึงจิตใจ ถึงจะกล่าวว่าเป็นการสร้างเสริมก็เป็นการสร้างเสริมถึงต้นเหตุ ถ้าจะกล่าวว่าเป็นการแก้ก็เป็นการแก้ถึงต้นเหตุ

1. จิตใจมีความสำคัญ เพราะเป็นมูลฐานแห่งความประพฤติในทุกทางทั้งความเจริญ ความเสื่อม ความสุข ความทุกข์ต่างๆ จิตใจนี้ต้องมีการดูแลรักษาแก้ไข
2. จิตเป็นสมบัติล้ำค่า เป็นแก้วสารพัดนึก สารพัดที่ทุกคนมีอยู่แล้ว หากแต่เจ้าของอาจยังไม่รู้จักยังมีได้เจียรไน

3. จิตที่บริหารฝึกดีแล้ว จะเป็นจิตที่มีสมรรถภาพสูง มีความสุขมากและปล่อยวางไว้

ตามสบาย

4. การบริหารจิตใจให้มีสมาธิก็เพื่อให้จิตใจมีพลังหรือกำลังสามารถมีสติรอบคอบ รักษาตนได้ดี

5. ผู้ที่สามารถปกครองจิตของตนเองได้เอง ย่อมมีความสามัคคีปลอดภัยดีกว่าใครๆ

6. จิตเป็นภาวะเป็นนามธรรม เป็นผู้รับรู้และสั่งการผ่านทางยอดจอมสมอง

ฐานสมอง (Basal Ganglia) และสมองชั้นรองๆ ตามลำดับ สมองจึงเป็นเครื่องมือของ

จิตในการบัญชาการความเป็นอยู่ทั้งสิ้นของร่างกาย จิตรับรู้และสั่งการทั้งเปิดเผยทาง

ระบบประสาทรอบนอก และไม่เปิดเผยดังนั้นความเป็นอยู่ของร่างกาย ความเป็น

ไปต่างๆ จึงขึ้นอยู่กับจิตที่จะบัญชาการ

จิตของคนเรานั้นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ด้วยกันคือ

1. จิตสำนึก (Conscious Mind)
2. จิตใต้สำนึก (Sub-Conscious Mind)
3. จิตเหนือสำนึก (Super-Conscious Mind)

จิตสำนึก (Conscious Mind)

จิตสำนึก คือจิตที่คนเราตั้งใจหรือต้องการความสำเร็จไม่ว่าจะทางหนึ่งทางใดก็ตามอาจจะต้องการเรียนเก่ง ต้องการร่ำรวย อยากมีชื่อเสียง อยากเป็นกวี นักประพันธ์ อยากเป็นนักวิทยาศาสตร์ จิตสำนึกเป็นจิตใจระดับแรกสุดของมนุษย์ มีหน้าที่กระตุ้นให้ทำสิ่งต่างๆ ตามสัญชาตญาณทั่วไป ซึ่งได้แก่ การกิน การนอน การป้องกันตนเอง การสืบพันธุ์ จิตสำนึกมีอยู่ทั้งหมด 7% เป็นส่วนที่มนุษย์เรานำมาใช้ตามปกติ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ในการเรียน การทำงาน หรือการคิดค้นประดิษฐ์ สิ่งต่างๆ เราใช้จิตใจส่วนที่เป็น 7% นี้ เป็นส่วนประกอบทั้งสิ้น จิตสำนึกของคนเราเปรียบเหมือนตะแกรงที่คัดสิ่งที่ไม่ต้องการออก แต่สิ่งใดที่จิตสำนึกของคนเราสนใจนั้น จะถูกเก็บไว้ในรูปของมโนภาพ และถูกส่งผ่านเข้าไปยังจิตภายใน หรือจิตใต้สำนึก ซึ่งจะถูจดจำไว้ใช้ในอนาคต่อไป จิตสำนึกของคนเรานั้นไม่มีอำนาจสร้างสรรค์ มีหน้าที่เพียงส่งความคิด ที่เป็นปฏิกิริยาต่างๆ หรือความคิดเรื่องต่างๆ อันเป็นที่สนใจของเราผ่านไปให้จิตสำนึกเท่านั้น

จิตใต้สำนึก (Sub-Conscious Mind)

จิตใต้สำนึก คือส่วนของจิตใจจำนวน 93% ที่ไม่ได้ถูกนำมาใช้โดยตรง จิตใต้สำนึกเป็นเสมือนเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังมหาศาล เช่น คนที่กำลังโกรธ หรือ ตกใจอย่างสุดขีด บางครั้งสามารถยกของหนักชนิดที่ 2 คน ยกไม่ไหวไปไหนมาไหนได้ เพราะในขณะที่โกรธหรือตกใจอย่างสุดขีดนั้น เขาสามารถข้ามสติ (จิตสำนึก) (By-Passing Consciousness) ไปสู่จิตใต้สำนึกซึ่งมีพลังมาก และทำสิ่งต่างๆ อย่างมหัศจรรย์ได้ จิตใต้สำนึกไม่เพียงแต่มีพลังอย่างที่ถูกกล่าวมาแล้ว แต่ยังมีพลังทางด้านความคิดและอื่นๆ อีกด้วย เช่น ตามปกติเราสามารถใช้เวลาสมองได้อย่างมาก ประมาณร้อยละ 10 ของพลังสมองที่มีอยู่เท่านั้น ถ้าหากว่าเราไม่สามารถข้ามสติไปสู่จิตใต้สำนึกได้ แต่ถ้าเรารู้จักวิธีที่จะเข้าถึงจิตใต้สำนึก เราจะเพิ่มความสามารถของเราในด้านต่างๆ มากกว่าความสามารถเดิมอีกหลายสิบเท่า

จิตเหนือสำนึก (Super-Conscious Mind)

จิตเหนือสำนึก มีคุณสมบัติคล้ายกับจิตสำนึกที่ยิ่งใหญ่ หรือ Cosmic Mind ซึ่งเป็นแหล่งที่เก็บรวบรวมความรู้ทุกอย่างของอดีต ปัจจุบัน อนาคต ผสมผสานกันเป็นเนื้อเดียวกันจนไม่สามารถบอกได้ว่าเริ่มต้นจากสิ่งใด และจะไปสิ้นสุดลงที่ใด ดังนั้นผู้ที่มีการพัฒนาจิตละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ทะลุผ่านจิตใจระดับแรกๆ (จิตสำนึกและจิตใต้สำนึก) แล้ว จะเข้าถึงจิตใจอันละเอียดอ่อนที่เรียกว่าจิตเหนือสำนึกที่จะทำให้เกิดความหยั่งรู้ด้วยตนเองต่างๆ จากงานวิจัยของ ลัทธิสมาธิ เกอส์ทูล (อ้างถึงใน เทิน ศรีสุข, 2540:66)

จิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness)

นับว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย และเป็นวาทกรรมที่ว่าด้วยเรื่องประชาสังคม โดนคำว่า สาธารณะ หมายถึง กิจ สมบัติ สิ่งของ สถานที่ ที่มีไว้เป็นของปัจเจกบุคคลคนใด ทั้งยังอาจหมายรวมถึง ความเป็นส่วนรวมและสังคมได้อีกทอดหนึ่งด้วย

จิตสำนึกทางสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะ คือ การรู้และคำนึงถึงสิ่งที่เป็นส่วนรวมร่วมกันและผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์กันเป็นกลุ่มเดียวกับตน การกำหนดกลุ่มสังคม หรือการกำหนดกลุ่มสาธารณะด้วยเกณฑ์ต่างๆ กัน ทำให้เกิดจิตสำนึกในกลุ่มต่างชนิดกัน เช่น จิตสำนึกทางเชื้อชาติหรือจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ หรือจิตสำนึกทางชนชั้น ซึ่งมีสาระเดียวกัน คือ บุคคลมีความรู้สึกคำนึงถึงการมีอยู่ของกลุ่มแต่ละประเภทนั้น และตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มหนึ่งที่เปรียบเทียบกับกลุ่ม

อื่นที่อยู่ในประเภทเดียวกัน ความตระหนักสำนึกนี้จะมีอิทธิพลต่อการกระทำของบุคคลที่มีต่อสมาชิกของกลุ่มเดียวกัน และกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525 : 81-82)

จิตสำนึกสาธารณะ เป็นก้าวแรกของเส้นทางสู่ “ความเป็นพลเมือง” ในความหมายที่แท้จริง คือ พลเมืองผู้ตื่นรู้ และตระหนักในสิทธิและความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่รัก เรียกร้องการมีส่วนร่วม และต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชนซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของแนวคิดสังคมเข้มแข็ง หรือประชาสังคม

จิตสำนึกในความหมายของประชาสังคม อาจกล่าวได้ว่า คือ คุณธรรมของพลเมือง ซึ่งเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนขบวนการ คุณธรรมต้องเริ่มจากศรัทธาที่จะอุทิศตนและเสียสละแก่ผู้อื่นในสังคม ประกอบด้วยความเข้าใจว่า การเป็นอิสระจากการควบคุมของรัฐนั้น ยังต้องรับผิดชอบต่อสาธารณะและต่อชุมชนเพียงใด

ประการสำคัญต้องระลึกว่า สิทธิและความต้องการของปัจเจกควรสอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อส่วนรวมด้วย ผลประโยชน์ของเราและกลุ่มอาจแตกต่างกับค่านิยมของกลุ่มอื่น พลเมืองของประชาสังคมนอกจากจะมีความกระตือรือร้นต่อการมีส่วนร่วมแล้ว ยังต้องมีความอดกลั้นมากขึ้น เคารพและยอมรับความแตกต่างหลากหลาย

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองผู้มีสำนึก ก็คือการศึกษาที่ทำให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วม มีความตื่นตัวต่อความเป็นไปของบ้านเมือง เป็นพลเมืองที่มีความกล้าหาญทางจริยธรรม คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม มีความสามารถอยู่ร่วมกับความแตกต่าง ซึ่งแนวคิดหลักๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิพลเมือง ทักษะ คุณลักษณะพลเมือง และคุณธรรมสำหรับพลเมือง หรืออาจรวมไปถึงข้อมูลข่าวสารและการเตรียมพลเมืองให้เป็นพลโลกที่รับมือกระแสโลกาภิวัตน์ได้

แนวคิดนี้สามารถจะนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดความหมายของคำว่า จิตสำนึกสาธารณะ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

จาก ทฤษฎีหน้าที่ของสื่อมวลชนและการวิเคราะห์หน้าที่ (Functional Theory ; Functional Analysis) ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Lasswell, 1948) ผู้เสนอวิธีอธิบายกิจกรรมการสื่อสารด้วยการตั้งคำถามง่ายๆ ดังนี้

Who	(ใคร)
Says What	(พูดอะไร)
In Which Channel	(ด้วยช่องทางใด)
To Whom	(ถึงใคร)
With What Effects?	(พร้อมเกิดผลอะไร)

ลาสเวลล์ กล่าวว่า การมองกิจกรรมการสื่อสารดังกล่าว โดยแบ่งพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ แยกจากกันนั้นไม่เพียงพอในการทำความเข้าใจการสื่อสารในสังคม เพราะการสื่อสารเป็นกระบวนการสังคม ซึ่งต้องพิจารณาความสัมพันธ์ในเชิงองค์รวม และต้องทำความเข้าใจในกรอบของโครงสร้าง (Structure) และหน้าที่ (Function) ไปด้วยกัน

ลาสเวลล์มองว่า สังคมมนุษย์ก็มีโครงสร้างเช่นเดียวกับร่างกายของมนุษย์ โครงสร้างสังคมประกอบด้วยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ องค์กรต่างๆ สถาบันต่างๆ ซึ่งต่างก็ประกอบกันเป็นสังคม โดยต่างก็มีหน้าที่เชื่อมโยงประสานกันเหมือนฟันเฟืองของเครื่องจักรที่ช่วยกันขับเคลื่อนให้สังคมดำรงอยู่ได้ แม้บางครั้งจะขัดข้องหรือขัดแย้งกัน แต่ก็มีกลไกแก้ไขในตัวเองเพื่อสร้างดุลยภาพในสังคมเช่นเดียวกับร่างกายของมนุษย์ที่มีระบบของอวัยวะต่างๆ เช่น ระบบประสาท ระบบหายใจ ระบบไหลเวียนของโลหิต ระบบการกินและการย่อยอาหาร ระบบขับถ่าย เป็นต้น ที่ต่างก็ทำงานประสานเชื่อมโยงและปรับสภาพความสมดุลให้ร่างกาย และแม้เมื่อมีสิ่งแปลกปลอมที่ร่างกายไม่สามารถต้านทานได้ ก็อาจมีการนำเข้าจากภายนอกมาสนับสนุนเพื่อการปรับสมดุลภายใน เช่น การเยียวยา หรือตัวอย่างสังคมไทยในยุควิกฤติเศรษฐกิจ มีการขอความช่วยเหลือจากกองทุนระหว่างประเทศหรือ ไอเอ็มเอฟ เพื่อมาปรับสมดุลทางเศรษฐกิจในระยะแรก เป็นต้น

ลาสเวลล์ (1948, 1960) นักวิชาการด้านการสื่อสารและศาสตราจารย์ด้านกฎหมายของมหาวิทยาลัยเยล กล่าวถึงหน้าที่หลัก 3 ประการของสื่อมวลชนต่อสังคม โดยมองว่าสื่อมวลชนในฐานะส่วนหนึ่งของโครงสร้างในระบบสังคม มีหน้าที่ต่อสังคมเหมือนกับอวัยวะของร่างกายเพื่อจรรโลงและรักษาเสถียรภาพและความสมดุลของสังคมให้คงอยู่และต่อเนื่องดังนี้

1. สอดส่องดูและระวังระไวสิ่งแวดล้อมให้กับสังคม (ให้สมาชิกในสังคมตระหนักรู้เพื่อการปรับตัว)
2. ประสานเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของสังคมหรือสมาชิกในสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการตอบสนอง (รับรู้หรือเข้าใจความหมาย) ต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้สังคมเป็นปึกแผ่นสมานฉันท์
3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับสมาชิกจากรุ่นหนึ่งสืบทอดไปสู่รุ่นใหม่ๆ
ชาร์ลส์ ไรต์ (Wright, 1959) เพิ่มหน้าที่ประการที่ 4 คือ
4. ให้ความบันเทิงเพื่อจรรโลงใจสังคมให้มีความสุนทรีย์ ความบันเทิงเรีงรมย์ ซึ่งเป็นการสร้างสมดุลทางจิตใจจากภาวะกดดันจากสิ่งแวดล้อมในสังคม

เดนิส แม็คเควล (McQuail, 1987) ซึ่งนอกจากจะกล่าวถึงหน้าที่ของสื่อในแง่จุดมุ่งหมายของสื่อในสังคมด้านต่างๆ คือ ด้านข่าวสาร (information) ด้านประสานความเข้าใจ (correlation) ด้านการสืบสานวัฒนธรรม (continuity) ด้านการเสนอความบันเทิง (entertainment) แล้วยังได้ผนวกหน้าที่หรือจุดมุ่งหมายประการที่ 5 ของบทบาทสื่อมวลชนต่อสังคม คือ

5. การรณรงค์ให้เกิดความเคลื่อนไหว (mobilization) เพื่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคม
- แม็คเควลได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความหมายของ “หน้าที่” ของสื่อในสังคมว่าสามารถวิเคราะห์จากจุดยืนของแต่ละฝ่าย แต่ละระดับแตกต่างกันไป เช่น จากฝ่ายสื่อ ฝ่ายผู้รับสื่อ หรือฝ่ายผู้ควบคุมสื่อ และจากระดับสังคม หรือระดับปัจเจกบุคคล

นอกจากกล่าวถึงหน้าที่สื่อในระดับสังคมแล้ว แม็คเควลและคณะ (McQuail et al., 1972) เสนอกรอบวิเคราะห์หน้าที่สื่อในระดับปัจเจกบุคคล 4 ประการคือ

1. ด้านข้อมูลข่าวสาร (information)
2. ด้านการแสวงหาข่าวสาร คำแนะนำ หรือแบบอย่างเพื่อนำมากำหนดอัตลักษณ์ให้กับตนเอง (personal identity)
3. ด้านการสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นสังคมเดียวกัน และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (integration and social interaction)
4. ด้านความบันเทิง หลีกหนีความเครียด หาสุนทรีย์ให้กับตนเอง (entertainment)

โรเบิร์ต เมอร์ตัน (Merton, 1949) นำเสนอกระบวนการทัศน์เพื่อวิเคราะห์หน้าที่ที่สื่อมวลชนในสังคมในหนังสือชื่อทฤษฎีสังคมและโครงสร้างสังคม (Social Theory and Social Structure) ซึ่งภายใต้กระบวนการทัศน์นี้มองว่าสังคมใน “ระบบในความสมดุล” (system in balance) ทุกๆ ส่วนของสังคมมีกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ร่วมกันเสริมสร้างเพื่อธำรงรักษาระบบให้ดำรงอยู่

เมอร์ตันเชื่อในความเป็นกลางของคุณค่า (value neutrality) ปฏิเสธแนวคิดดั้งเดิมของทฤษฎีสังคมที่มองคุณค่าในมิติของ “ความดี” หรือ “ความชั่วร้าย” เช่น การมองว่าสื่อมวลชนมีคุณประโยชน์อันดีหรือโทษมหันต์ในลักษณะต่างๆ เช่น ก่อให้เกิดความรุนแรง ทำลายวัฒนธรรม ตอกย่ำค่านิยมผิดๆ เป็นต้น กลุ่มนักทฤษฎีหน้าที่นิยมมองว่ากิจกรรมต่างๆ ในสังคมอาจเป็นไปตามหน้าที่ (function) หรือไม่เป็นไปตามหน้าที่ที่มุ่งหวัง (dysfunctions) ไม่ใช่ดีหรือร้าย ถูกหรือผิด มีประโยชน์หรือโทษเสมอไป เพราะกิจกรรมสื่อมวลชนบางอย่าง เช่น การเสนอข่าวเรื่องอาชญากรรมอาจเป็นประโยชน์กับบางคน บางกลุ่ม ในบางสังคม หรือบางโอกาส แต่ก็อาจเป็นโทษกับบางคน บางกลุ่ม หรือบางสังคม หรือบางโอกาสเช่นกัน บางคนอาจรับรู้รายงานข่าวอาชญากรรมเพื่อเป็นบทเรียนจะได้ป้องกันตัวไม่ให้ได้รับภัยจากอาชญากรรมนั้นๆ แต่บางคนอาจรับรู้หรือเลียนแบบเป็นแนวทางประกอบอาชญากรรมเสียเองก็มี กรณีหลังจึงมีลักษณะเป็น dysfunction หรือไม่เป็นไปตามหน้าที่พึงประสงค์

เมอร์ตันยังได้จำแนกหน้าที่ที่สื่อมวลชนเป็นหน้าที่ที่ชัดแจ้ง (manifest function) ซึ่งมีเจตนาตั้งใจกับหน้าที่แฝงเร้น (latent function) ซึ่งไม่ตั้งใจให้เป็นไปตามนั้น เช่น การเสนอเนื้อหาเรื่องเพศโดยมีเจตนาเป็นการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษากับเยาวชน ถือว่าเป็นหน้าที่ที่ชัดแจ้ง แต่ผลกลับกลายเป็นว่ามีเยาวชนบางคนรับรู้ข่าวสารนี้และก่อให้เกิดการกระตุ้นความรู้สึกทางเพศ ซึ่งถือว่าเป็นผลต่อเรื่องที่ไม่ได้เจตนาหรือหน้าที่แฝงเร้น (latent function) สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง dysfunctions ที่กล่าวมา

ไรต์ ผู้เขียนหนังสือทฤษฎีการสื่อสารมวลชน พิจารณาจากมุมมองทางสังคมวิทยา ได้เสนอตารางวิเคราะห์หน้าที่และผลของสื่อ โดยวิเคราะห์จำแนกกิจกรรมการสื่อสารมวลชน 4 ด้านคือ

- ด้านการสอดส่องระวังระไว (การเสนอข่าว)
- ด้านการประสานความเข้าใจร่วมกัน (การเลือกสรรข่าวสาร การตีความ และการชี้แนะ)
- ด้านสังคมกรรม (ให้ความรู้ การศึกษา จริยธรรม วัฒนธรรม)
- ด้านความบันเทิง (ความสนุกสนาน จินตนาการ)

ทั้งนี้ เราได้วิเคราะห์ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชนดังกล่าวใน 2 ด้านคือ

- ผลที่เป็นไปตามหน้าที่
- ผลที่ไม่เป็นไปตามหน้าที่

นอกจากนี้ยังวิเคราะห์จำแนกผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชนใน 4 ระดับ คือ

- ระดับสังคม
- ระดับปัจเจกบุคคล
- ระดับกลุ่มย่อย
- ระดับวัฒนธรรม

ดังรายละเอียดในตาราง 2.1-2.4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : การสอดส่องดูแล (การนำเสนอข่าว)

ผลของ กิจกรรม	สังคม	ปัจเจกบุคคล	กลุ่มย่อย (กลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง)	วัฒนธรรม
ทำหน้าที่ตาม จุดประสงค์ (Function)	- เตือนภัยต่างๆ - ให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ - กำหนดประเด็นข่าวสาร - สร้างสถานภาพบุคคลในประเด็นสังคม	- เตือนภัย - ช่วยเสริมความเป็นผู้นำด้านความคิดเห็น - สร้างสถานภาพปัจเจกบุคคล - รับรู้ข่าวสาร - เกิดการตระหนักรู้	- เป็นกลไกเพื่อการสร้างวาระข่าวสารและเสริมอำนาจ - รับรู้พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากกลุ่ม - จัดการตรวจสอบและควบคุมสาธารณสมบัติ - สร้างความชอบธรรมและสถานภาพให้กลุ่ม	- ช่วยการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม - เสริมสร้างการเติบโตทางวัฒนธรรม
ไม่ทำหน้าที่ตาม จุดประสงค์ (Dysfunction)	- เป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพของสังคมนั้นๆ (จากการเสนอทางเลือกอื่น - เสี่ยงต่อการเกิดความสับสนตื่นตัว - ขยายช่องว่างของกลุ่มสังคมต่างๆ	- เกิดความวิตกกังวล - หมกมุ่นกับโลกส่วนตัวมากขึ้น - เฉื่อยชา - เสพย์ติดข่าวสาร	- เป็นภัยคุกคามต่ออำนาจกลุ่ม จากการรับรู้ความจริงใหม่ๆ - เผชิญกับการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายปฏิบัติและการเปิดโปง	- เปิดให้มีการรุกรานทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 2.2 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : การประสานความเข้าใจร่วมกัน
(การคัดเลือกเนื้อหา ดีความและขึ้นนำ)

ผลของกิจกรรม	สังคม	ปัจเจกบุคคล	กลุ่มย่อย (กลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง)	วัฒนธรรม
ทำหน้าที่ตาม จุดประสงค์ (Functions)	- เสริมการร่วมมือร่วมใจในการเปลี่ยนแปลงพัฒนา - ลดภัยคุกคามต่อเสถียรภาพของสังคม - สร้างประเด็นวาระข่าวสารแก่สาธารณะ	- ชัมชับข่าวสารได้สะดวก รวดเร็วขึ้น - จัดขวางไม่ให้เกิดความกังวล ความเฉื่อยชาและการหมกมุ่นกับโลกส่วนตัวเกินไป - รับรู้ประเด็นวาระข่าวสาร	- ช่วยรักษาอำนาจของกลุ่ม	- จัดขวางการรุกร้าทางวัฒนธรรม - รักษาความเป็นเอกภาพทางวัฒนธรรม
ไม่ทำหน้าที่ตาม ประสงค์ (Dysfunction)	- เพิ่มความเป็นเอกภาพ ขาดความหลากหลาย - จัดขวางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม - ลดโอกาสการโต้แย้งที่แปลกแยกจากสถานภาพเดิม	- ทำให้พลังการวิพากษ์วิจารณ์อ่อนแอลง - เกิดความเฉื่อยชา ขอมรับการถูกกระทำมากขึ้น	- เพิ่มความรับผิดชอบเฉพาะกลุ่มตนเอง	- จัดขวางการเติบโตของวัฒนธรรม

ตารางที่ 2.3 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : สังคมกรณ์

(การขัดเกลาอบรมบ่มนิสัยและการเรียนรู้ทางสังคม)

ผลของกิจกรรม	สังคม	ปัจเจกบุคคล	กลุ่มย่อย (กลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง)	วัฒนธรรม
ทำหน้าที่ตาม จุดประสงค์ (Functions)	- เพิ่มความเป็นปึกแผ่นในสังคมโดยขยายบรรทัดฐานความรู้ ความคิด และพฤติกรรมร่วมกันให้กับสมาชิกในสังคม - ลดความรู้สึกแปลกแยกหรือไร้ความหวัง (anomie) - สร้างการเรียนรู้ทางสังคมให้ต่อเนื่องตลอดชีวิต	- ช่วยการบูรณาการกับสังคม โดยเปิดรับบรรทัดฐานเดียวกัน - ลดความวิตกกังวล - ลดความแปลกแยกสิ้นหวังในสังคม	- ขยายอำนาจโดยการขยายอุดมการณ์ร่วมในสังคม	- สร้างมาตรฐานและรักษาความเห็นพ้องต้องกันทางวัฒนธรรม
ไม่ทำหน้าที่ตาม จุดประสงค์ (Dysfunction)	- ขยายลักษณะสังคมแบบสังคม “มวลชน” ซึ่งพึ่งพาสื่อมากขึ้นแต่ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลลดลง	- ทำให้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบส่วนบุคคลน้อยลง		- ลดความหลากหลายของวัฒนธรรมย่อย

ตารางที่ 2.4 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : ความบันเทิง

ผลของกิจกรรม	สังคม	ปัจเจกบุคคล	กลุ่มย่อย (กลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง)	วัฒนธรรม
ทำหน้าที่ตาม จุดประสงค์ (Functions)	- ให้การพักผ่อน หย่อนใจแก่กลุ่ม มวลชนต่างๆ	- ให้การพักผ่อน หย่อนใจ	- ขยายอำนาจโดย ควบคุมการใช้ชีวิตใน มิติของความบันเทิง สันตนาการ	
ไม่ทำหน้าที่ตาม จุดประสงค์ (Dysfunctions)	- ชักนำสาธารณะ ไปสู่ความบันเทิง เร้าใจทำให้ลด กิจกรรมสังคมอื่นๆ - ปลุกฝังความเห็น พ้องต้องกันของ มวลชนมากเกินไป	- เพิ่มความเฉื่อยชา - ขาดความ กระตือรือร้น - สร้างรสนิยมให้ ต่ำลง - เปิดทางให้มี พฤติกรรมลึกลับ ไม่ยอมเผชิญความ จริงในสังคม		- ทำให้ความเป็น สุนทรีภาพอ่อนแอ ลง เกิดวัฒนธรรม มวลชน (popular culture) - เกิดมลภาวะทาง วัฒนธรรม

จากตารางวิเคราะห์หน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสังคม ต่อปัจเจกบุคคลในสังคม ต่อกลุ่มเฉพาะในสังคมและ ต่อวัฒนธรรมของสังคม ทั้งในส่วนที่ทำหน้าที่ตามจุดประสงค์ที่เป็นเชิงบวกกับการไม่ทำหน้าที่ตามจุดประสงค์ ทั้ง 4 กิจกรรมหลักของการสื่อสารมวลชนข้างต้นนั้น นักวิชาการที่สนใจหน้าที่ต่อสังคมของสื่อมวลชนเห็นว่าบทบาทสื่อมวลชนเมื่อมองในภาพรวมของระบบสังคมจะสร้างความสมดุลในตัวเอง คือ มีทั้งเป็นบวกและเป็นลบ เช่น รายการโทรทัศน์ที่มีความรุนแรงอาจจะไม่ทำหน้าที่ตามจุดประสงค์คือมีผลในทางลบ ทำให้เด็กและเยาวชนหรือผู้ที่มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมรุนแรงเอาแบบอย่างไปปฏิบัติ แต่ขณะเดียวกันผู้ชมโทรทัศน์ส่วนใหญ่ในสังคม อาจจะดูด้วยความสนุกสนานบันเทิงใจ คลายเครียด หรือบางคนอาจนำไปไตร่ตรอง ป้อนกันหรือนำไปสั่งสอนลูกหลานให้หลีกเลี่ยง ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์หรือเป็นผลในทางบวก อันเป็นหน้าที่ตามจุดประสงค์อย่างหนึ่งของสื่อมวลชนเช่นกัน

แนวคิดทฤษฎีเรื่องหน้าที่ของสื่อมวลชนมีกระบวนการที่สัมพันธ์เกี่ยวกับสื่อมวลชนในมุมมองว่าสื่อมวลชนเป็นศูนย์กลางในสังคมและมีอิทธิพลต่อสังคม อย่างไรก็ดี กระบวนการที่สัมพันธ์ทฤษฎีใหม่ๆ เกี่ยวกับการสื่อสารมวลชนที่จะกล่าวในตอนต่อไป เช่น ในเรื่องบทบาทของผู้รับสารในการใช้สื่อหรือการใช้ประโยชน์และแสวงหาความพึงพอใจจากสื่อ จะชี้ให้เห็นว่าหน้าที่ของ

สื่อมวลชนที่เป็นไปในทางบวกหรือทางลบนั้น ผู้รับสารหรือผู้ใช้สื่อเป็นผู้กำหนดเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น (functions) ในทางบวก หรือ dysfunctions ในทางลบ จึงถูกกำหนดโดยผู้รับสาร

หน้าที่ในมิติหลากหลายของสื่อมวลชน

หน้าที่ที่เป็นจุดประสงค์ของสื่อมวลชนที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่า สื่อมวลชนมีบทบาทเป็น (1) ผู้บอกข่าว (to inform) หรือเฝ้าดูเตือนภัย (ยาม) หรือเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น สังคมที่ควรรู้ (2) ผู้ตีความ (to interpret) หรือโน้มน้าวชักจูงใจ (to persuade) เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวให้กับสมาชิกส่วนต่างๆ ในสังคมรับรู้ไปในทิศทางเดียวกัน เกิดการสมานฉันท์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (3) ผู้ให้ความรู้ (to educate) หรืออบรมขัดเกลาให้เรียนรู้และถ่ายทอดทางสังคมในเรื่องประเพณี วัฒนธรรม ศีลธรรม จรรยาบรรณ มารยาท ค่านิยม ฯลฯ ในสังคม (4) ผู้ให้ความบันเทิง (to entertain) จรรโลงให้จิตใจผ่อนคลายสภาวะกดดันของสังคม และ (5) ผู้พัฒนา (to develop) หรือเปลี่ยนแปลงให้เกิดความก้าวหน้าในสังคม

หน้าที่และจุดประสงค์ทั้งหลายเหล่านี้ บางทีก็อาจไม่เป็นไปตามหน้าที่และไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ และบางทีมีผลตามจุดประสงค์ที่ชัดเจน แต่บางครั้งก็มีผลแฝงเร้นไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ และผลจากการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนเหล่านี้ก็มีทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่มย่อยในสังคม ระดับวัฒนธรรมและระดับสังคมโดยรวม

แม็กควอล (McQuail, 1987) ชี้ให้เห็นว่า ประเด็นหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสังคมอาจเป็นที่ถกเถียงและมีแนวทางศึกษาหลายแนวทาง จึงได้เสนอกรอบพิจารณาศึกษาที่เป็นทางเลือกเกี่ยวกับหน้าที่และจุดประสงค์ของสื่อมวลชนในหลาย มิติดังนี้

อย่างไรก็ดี หน้าที่และจุดประสงค์ที่สื่อมวลชนดำรงอยู่ในสังคมมิใช่เป็นแบบทางเดียว หรือจากบนไปล่าง หรือจากผู้ที่เหนือกว่าไปยังผู้ด้อยกว่าเสมอไป แต่ในระบบที่สื่อมวลชนเป็นอิสระอย่างแท้จริงการกระทำหน้าที่สองทางในลักษณะย้อนกลับล่างขึ้นบนก็เกิดขึ้นได้ เช่น การสะท้อนความเห็นจากส่วนต่างๆ ในสังคมโดยเฉพาะฝ่ายที่ด้อยโอกาส จะช่วยให้เกิดการสร้างความสมดุลในสังคมจากบทบาทของสื่อมวลชน เช่น การเปิดโอกาสให้เข้าถึงสื่อมวลชน หรือใช้สื่ออย่างเท่าเทียมกันเพื่อการเรียกร้องหรือการต่อต้านความไม่เป็นธรรม หรือความไม่สมดุลต่างๆ แนวคิดนี้ทำให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์บทบาทรายการโทรทัศน์ที่มีต่อเด็ก

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ในปี พ.ศ. 2493 (ค.ศ.1950) รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและคุณสมบัติของโทรทัศน์ด้านต่างๆ เกิดแรงดึงดูดอย่างมากให้ครอบครัวซื้อโทรทัศน์ ในปี 2494 (ค.ศ.1951) มีเครือข่ายรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กถึง 27 ชั่วโมง เหมือนกับรายการโทรทัศน์ส่วนมากที่นำเสนอรายการสำหรับเด็กๆ โดยเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาสาระสำคัญโดยต่อเนื่องมาจากเรื่องการผจญภัยในรายการวิทยุและออกอากาศในช่วงสายๆ และตอนเย็น ภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตเช่น The Lone Ranger, Sky King, หรือ Lassie ถูกทอนเวลาให้เหลือเพียงครึ่งชั่วโมง ในขณะที่รายการที่เกี่ยวกับสัตว์เช่น Howdy Doody and Kukla, Fran และ Olli มีการออกอากาศมากขึ้น ในช่วงทศวรรษ 1950 รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กได้เวลาออกอากาศตอนเช้าวันเสาร์ และตอนปลายทศวรรษได้เวลาออกอากาศครึ่งชั่วโมงสัปดาห์ละครั้ง

ระหว่างช่วงทศวรรษ 1960 (พ.ศ. 2503) รายการสำหรับเด็กส่วนมากจะอยู่ในรูปแบบอนิเมชัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายจากการที่สัตว์มีเทคนิคในการแสดงที่จำกัด และนำเสนอการ์ตูนสำหรับเด็กอย่างเด่นชัด ปรับเปลี่ยนตารางออกอากาศ และการ์ตูนสำหรับเด็กกลายเป็นเหมือนสถาบันหนึ่งอย่างชัดเจน และกลายเป็นเครือข่ายที่ทำกำไรอย่างไม่น่าเชื่อ ยังรวมถึงรายการยอดนิยมเช่น The Flintstones, The Jetsons, Bullwinkle, และ Space Ghost ในช่วงทศวรรษ 1970 (พ.ศ.2513) เป็นช่วงการเสนอในรูปแบบของวิดีโอเทปซึ่งมีความยาวตอนละ 60-90 นาที โดยเป็นเรื่องของ The new Super Friends Hour หรือ Scooby Laff-a-Lympics รายการเหล่านี้ทำให้ผู้ชมติดตามอย่างล้นหลาม ในช่วงเวลาออกอากาศในตอนเช้า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในช่วงทศวรรษ 1980 (พ.ศ.2523) เป็นการปฏิวัติของโทรทัศน์ ซึ่งเป็นช่วงที่เติบโตของระบบเคเบิลทีวีและ VCR และการร่วมทุนระหว่างประเทศเริ่มทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิต การ์ตูนยังคงเป็นรายการมาตรฐานสำหรับเด็กๆ แต่รายการที่เกี่ยวกับชีวิตจริงเริ่มเพิ่มจำนวนมากขึ้น เครือข่ายรายการทางเคเบิลเช่น Nickelodeon และ Disney ให้ความสำคัญกับเด็กเป็นอันดับแรก เช่นเดียวกับเครือข่ายเคเบิลทีวีเช่น Discovery , Learning Channel, USA, TBS, the Family Channel และ Lifetime ได้ทดลองรายการสำหรับเด็กอย่างครอบคลุมเช่นเดียวกัน เครือข่ายเหล่านี้ได้ผลิตรายการที่เกี่ยวกับชีวิตจริงในรูปแบบของเกมโชว์ การแสดงของสัตว์เลี้ยง ขาวที่นำเสนอในรูปแบบของนิยายสารและรายการวาไรตี้ต่างๆ และรายการที่เกี่ยวกับชีวิตจริงในรูปแบบของละคร รายการการผจญภัยได้ผสมผสานความเชื่อถือในพระเจ้าสร้างให้เป็นเรื่องเป็นราว

ในช่วงทศวรรษ 1990 (พ.ศ.2533) เกิดพระราชบัญญัติรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กทำให้มีรายการที่เกี่ยวกับการศึกษาเกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การมอบรางวัลสำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก Peabody Awards ตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 เป็นต้นมา รางวัลจะตกเป็นของรายการที่เกี่ยวกับความรู้และการศึกษา ในขณะที่เดียวกันรายการโทรทัศน์ที่เด็กดูส่วนมากไม่ใช่รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ซึ่งการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ รายการสำหรับเด็กนั้นก็มีลักษณะที่เฉพาะ รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กซึ่งผู้ชมส่วนใหญ่เป็นเด็กนั้นจะออกอากาศตอนเช้าวันเสาร์ รายการพวกนี้มักมีผลกำไร เนื่องจากว่าผู้ชมที่เป็นเด็กมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเด็กๆ ก็ไม่สนใจว่ารายการที่ดูนั้นจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร จึงมีการเปลี่ยนรูปแบบรายการ 4 ปี ต่อครั้ง ซึ่งเป็นปัจจัยจากการลดต้นทุนการผลิตโดยไม่กระทบต่อการนำเสนอรายการและผลกำไร ยิ่งไปกว่านั้นการรวมกิจการทางการตลาด อย่างเข้มแข็งของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่อยู่นอกเครือข่ายก็สร้างผลกำไรเช่นเดียวกัน

จากเหตุผลดังกล่าวเหล่านี้ เครือข่ายหลักๆ จึงใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางในการควบคุมการผลิตของบริษัทสื่อ 5-6 แห่ง ที่พวกเขาเป็นลูกค้ำประจำ แต่ละเครือข่ายจะมีรองประธานของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และมีที่ปรึกษา มีการทำวิจัยทางการตลาด การอบรมเชิงปฏิบัติการของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และเครือข่ายเคเบิลของ Nickelodeon ทั้งผู้ซื้อและผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กดำเนินกิจการโดยตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับผู้ชมที่เป็นเด็กว่า แม้จะมีการเปลี่ยนแปลง แต่ต้องให้ความสำคัญไว้ ยกตัวอย่างเช่นความแตกต่างระหว่างเพศในความชอบซึ่งมีการอนุมานข้อสันนิษฐานที่สำคัญคือในขณะที่เด็กผู้หญิงจะดูรายการของเด็กผู้ชาย แต่เด็กผู้ชายจะไม่ดูรายการของเด็กผู้หญิงข้อสันนิษฐานที่ว่าเด็กที่โตกว่า จะมีอิทธิพลในการโทรทัศน์ซึ่งสัมพันธ์กับสูตร ที่ว่าเด็กเล็กจะรายการของเด็กโต แต่เด็กโตจะไม่ดูรายการของเด็กเล็ก ข้อสันนิษฐานที่ว่าเด็กๆ จะให้ความสนใจในช่วงระยะเวลาที่สั้น การนำเสนอซ้ำๆ เป็นหัวใจที่สำคัญของการให้การศึกษาและความบันเทิง และเด็กๆ จะจดจำบุคลิกของตัวละครและเนื้อเรื่อง

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเนื้อหาของรายการโทรทัศน์เกิดขึ้นมาจากแนวทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม และตั้งอยู่บนสมมติฐานที่คล้ายคลึงกันสำหรับรายการเด็กตั้งแต่ทศวรรษ 1950 เป็นต้นมา เนื่องจากว่าเด็กๆ เป็นชนชั้นหรือกลุ่มที่พิเศษ ซึ่งเด็กคือพลเมืองและผู้ชมจึงเกิดความหวงใยกันมากในการพัฒนาสื่อเด็ก ด้วยเหตุดังกล่าวความกังวลในประเด็นของเด็กกับโทรทัศน์จึงกลายเป็น “ปัญหาสังคม” ของกลุ่มคนจำนวนมาก มีการวิจัยของสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ที่ดำเนินการวิจัยผู้ประกอบการโทรทัศน์ตั้งแต่การตรวจสอบ การวิเคราะห์และการ

อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับโทรทัศน์ สภาองค์กรสตรี สถาบันบัญญัติ กลุ่มที่ปรึกษา และเครือข่ายโทรทัศน์ มีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการค้นคว้าข้อเท็จจริงที่ได้จากการวิจัย ความเป็นที่พึงประสงค์ต่อสาธารณะ การตอบสนองต่อความนิยม และการตัดสินใจในนโยบายที่สำคัญที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องตั้งอยู่บนฐานของการวิจัยดังกล่าวและอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ความหลากหลายของรูปแบบและเนื้อหา

จากข้อมูลของโครงการศึกษาและสำรวจสื่อเพื่อสุขภาวะของสังคม เรื่อง “รายการละครโทรทัศน์สำหรับเด็ก” ที่ได้รับการสนับสนุนจาก มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (สมช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งได้ทำการสำรวจโดยเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ พฤศจิกายนที่ 5 – วันพุธที่ 11 มกราคม 2549 รวมเวลา 1 สัปดาห์จากสถานีโทรทัศน์ (ฟรีทีวี) 6 สถานี คือ ช่อง 3, 5, 7, 9, 11 และ itv ผลการศึกษาและวิเคราะห์นั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

- จาก 6 ช่องสถานีโทรทัศน์ มีรายการ โทรทัศน์เฉพาะสำหรับเด็กช่วงอายุ 3 – 12 ปี รวมทั้งสิ้น 62 รายการคิดเป็น 3,040 นาที หรือร้อยละ 5.2 ของเวลาออกอากาศทั้งหมดในหนึ่งสัปดาห์
- สถานีที่มีสัดส่วนรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมากที่สุด คือ ช่อง 7 (1,085 นาที/สัปดาห์) หรือร้อยละ 10.8 ของเวลา ทั้งหมดที่สถานีออกอากาศและน้อยที่สุดคือ ช่อง 3 (230 นาที/สัปดาห์) หรือร้อยละ 2.3 ของเวลาทั้งหมดที่สถานีออกอากาศ
- รูปแบบรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่มีมากที่สุดคือ รูปแบบการ์ตูน/ภาพยนตร์แนวการ์ตูน (1,670 นาที/สัปดาห์) หรือร้อยละ 54.9 ของสัดส่วนรายการเด็กทั้งหมด น้อยที่สุดคือ รูปแบบการแสดงออกของเด็ก (85 นาที/สัปดาห์) หรือร้อยละ 2.8 ของรายการเด็กทั้งหมด
- รายการที่มีเนื้อหาผลิตจากต่างประเทศส่วนใหญ่มักเป็นรูปแบบการ์ตูน/ภาพยนตร์แนวการ์ตูนมากถึง 17 รายการ ขณะที่รายการที่มีเนื้อหาผลิตภายในประเทศมีมากที่สุดคือ รูปแบบวาไรตี้ (10 รายการ)
- 2 ใน 3 ของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กทั้งหมดผลิตขึ้นภายในประเทศ

ส่วนที่ 2 ลักษณะเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

- พบรายการละครสำหรับเด็กเป็นจำนวนน้อยมาก มักเป็นละครที่น่าเสนอเรื่องราวเหนือจริง(Fantasy) อิทธิฤทธิ์และเวทมนต์ และไม่ค่อยสอดแทรกความรู้
- ลักษณะการให้ความรู้ในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระดับต้นคือ การให้ความรู้ขั้น ใช้ความทรงจำ,การจำแนกแยกแยะ,ความเข้าใจ ทั้งนี้ การพัฒนาความรู้ขั้น การจำแนกแยกแยะ ไปจนถึงการประยุกต์ มักพบในรายการวาไรตี้หรือรายการนิตยสารทางอากาศที่เน้นการสาธิตหรือสอนการประดิษฐ์ ส่วนการให้ความรู้ขั้นวิเคราะห์ – สังเคราะห์พบว่ามีน้อย และมักปรากฏในรายการประเภทตอบปัญหา/เกมส์ เนื้อหาด้านความรู้ในรายการการ์ตูนบางเรื่อง
- ระดับการมีส่วนร่วมของเด็กในรายการ โทรทัศน์ขึ้นอยู่กับรูปแบบรายการเป็นหลัก โคนรายการที่มีระดับการมีส่วนร่วมของเด็กสูงคือ รายการรูปแบบการแสดงออกของเด็ก เกมส์/การตอบปัญหา สารคดี และรายการรูปแบบวาไรตี้ ขณะที่รายการรูปแบบละคร การ์ตูน/ภาพยนตร์แนวการ์ตูน และรายการรูปแบบแม็กกาซีนมีระดับการมีส่วนร่วมของเด็กต่ำ
- ลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาของรายการ โทรทัศน์สำหรับเด็กพบว่า ส่วนใหญ่นำเสนอการเสริมสร้างสติปัญญา ใหวพริบในการแก้ปัญหา ความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ไทย การอนุรักษ์ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี รองลงมาคือ เนื้อหาที่เน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้างหรือสังคม ส่วนลักษณะอื่นๆ เช่น การรู้จักบทบาทหน้าที่ ความเข้าใจในศาสนาและจริยธรรมพบได้น้อย
- การส่งเสริมจริยธรรมในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนนัก ในรายการบางประเภทไม่ปรากฏลักษณะการส่งเสริมหรือสอดแทรกคุณธรรมอยู่เลย ส่วนรายการที่มีการสอดแทรกเนื้อหาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมนั้น มักใช้ลักษณะการส่งเสริมแบบการให้แบบอย่างที่ดี

ที่มา : สื่อกับเด็กเยาวชนในประเทศไทย, 2550: 28 – 30

ผลกระทบจากความรุนแรงในโทรทัศน์

จากการอภิปรายถกเถียงในเรื่องของนโยบายดังกล่าว การดำเนินการของประชาชน และการตอบสนองของเครือข่ายโทรทัศน์ ประเด็นเรื่องความรุนแรงในโทรทัศน์เป็นความกังวลหลัก ที่

เกี่ยวข้องกับเด็ก และโทรทัศน์ ในแง่ของเนื้อหาโทรทัศน์ นักวิจัยได้วัดความรุนแรงในเชิงปริมาณมาโดยตลอดซึ่งนับจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือคุกคามต่อการบาดเจ็บทางกาย เกิบเนอร์ (Gerbner) และผู้ร่วมงานได้ดำเนินการวิเคราะห์รายปีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1967 (พ.ศ.2510) ดัชนีชี้วัดความรุนแรงได้แสดงให้เห็นระดับความคงที่ของระดับความรุนแรงที่ออกอากาศในช่วงเวลาที่มีผู้ชมมากที่สุด (prime-time) ในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา จึงกลายเป็นคำถามเกิดขึ้นว่าผลกระทบนี้เกิดอะไรขึ้นต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ในช่วงทศวรรษ 1960 นักวิจัยได้ใช้วิธีทดลองเพื่อสืบหาผลกระทบจากความรุนแรงของสื่อ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการเรียนรู้โดยการสังเกต หรือทฤษฎีแบบอย่าง กล่าวว่าเด็กๆ สามารถเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมแบบอย่างได้โดยง่ายจากการสังเกตโดยการดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ บางครั้งเรียกกันว่า ทัศนศึกษา “Bubo doll” การทดลองเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าเด็กๆ ที่ได้ดูภาพยนตร์ที่มีการแสดงการกระทำที่รุนแรงมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบการกระทำรุนแรงนั้นตามที่เด็กได้เห็นเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต การค้นพบข้อเท็จจริงยังครอบคลุมไปถึงตัวแบบที่มีอิทธิพลที่มีคุณลักษณะเฉพาะสำหรับเด็กๆ ซึ่งความก้าวร้าวมาเป็นอันดับหนึ่ง บริบทและข้อความโดยเฉพาะการลงโทษและการมีอำนาจอิทธิพลที่นักแสดงแสดงความก้าวร้าว และพฤติกรรมของผู้ใหญ่ในการชมโทรทัศน์หรือแสดงพฤติกรรมเลียนแบบเป็นปัจจัยสำคัญที่เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรม ต่อมาการศึกษาได้ใช้มาตรวัดที่มีความเป็นจริงมากขึ้นในการวัดความก้าวร้าว และรายการโทรทัศน์ต่างๆ ใกล้เคียงกับช่วงเวลาออกอากาศของรายการโทรทัศน์ที่มีผู้ชมมากที่สุด มีการดำเนินการทดลองภาคสนามโดยการดูแลจัดการสถานการณ์จากการดำเนินชีวิตจริง (ที่บ้าน, ค่ายพักแรม และโรงเรียน) ในชุดของการทดลองมีทฤษฎีที่แตกต่างกัน 2 ทฤษฎีที่นำมาสืบค้นคือ การทำลายล้างและการกระตุ้น ทฤษฎีการละลายล้างเห็นว่า การดูความรุนแรงได้ชำระล้างความรู้สึกด้านลบของแต่ละบุคคลและลดความเป็นไปได้ของพฤติกรรมก้าวร้าว แต่ทฤษฎีกระตุ้นทำนายตรงกันข้าม ไม่มีการพบหลักฐานสนับสนุนทฤษฎีละลายล้าง แต่กลับพบแนวโน้มของทฤษฎีกระตุ้นที่เป็นไปได้มากกว่า เมื่อนำมารวมเข้าด้วยกันจากทัศนศึกษาพบว่ากระบวนการอิทธิพลของการชมโทรทัศน์ที่มีต่อเด็กมีความซับซ้อน เด็กๆ มีแนวโน้มที่จะแสดงระดับความก้าวร้าวเพิ่มขึ้น แต่การค้นพบจากการทดลองนี้สามารถสื่อความหมายอะไรในชีวิตจริง

การสำรวจจากทัศนศึกษาอย่างสัมพันธ์ภาพบอกเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบเพียงเล็กน้อย แต่ได้หลีกเลี่ยงการสร้างสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากทัศนศึกษาในห้องทดลอง ถ้าการชม

สัมพันธ์กับความรุนแรงในโทรทัศน์ ดังนั้นผู้ชมแต่ละคนที่ได้ดูความรุนแรงในโทรทัศน์ในปริมาณมากต้องได้คะแนนมากในการทำสำรวจซึ่งวัดพฤติกรรมก้าวร้าว ผลลัพธ์จากการสำรวจในปริมาณมากแสดงให้เห็นความคงที่มีตัวเลขแสดงความก้าวร้าวในปริมาณน้อย แต่ความสัมพันธ์ระหว่างการชมความรุนแรงในโทรทัศน์และแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมรุนแรงเป็นไปอย่างสัมพันธ์กันต่อมาเกิดรูปแบบการวิจัยโดยการสำรวจกรณีศึกษาเป็นหมู่คณะ การรับมือกับปัญหาเมื่อเกิดหายนะโดยการเฝ้าดูพฤติกรรมบุคคลนั้นๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในโทรทัศน์คำถามคือการดูโทรทัศน์ในการทดลองครั้งที่ 1 มีความสัมพันธ์กับความก้าวร้าวในการทดลองครั้งที่ 2 หรือไม่ หรือในทางตรงกันข้ามพฤติกรรมก้าวร้าวนำไปสู่ความมีสนิยมในการดูรายการโทรทัศน์ที่มีความรุนแรงหรือไม่ ถึงแม้ว่าผลการทดสอบจะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบเพียงเล็กน้อย แต่การชมรายการโทรทัศน์ที่มีความรุนแรงก็กระตุ้นให้เกิดความก้าวร้าว แล้วทสรุปที่ได้จากการวิจัยคืออะไร โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว อย่างไรก็ตามโทรทัศน์เป็นเพียงสาเหตุหนึ่งของอีกหลายๆ สาเหตุของความก้าวร้าว มีปัจจัยอีกหลายตัวที่ไม่ได้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรุนแรงในโทรทัศน์ และการตระหนักถึงผลกระทบความรุนแรงในโทรทัศน์ยังต้องปรับปรุงรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับ อายุ เพศ แนวทางปฏิบัติของครอบครัว และวิธีนำเสนอความรุนแรง มีประโยชน์หนึ่งที่กล่าวบ่อยๆ ว่าโทรทัศน์มีผลกระทบอย่างมากในคนแต่ละคนเพียงจำนวนน้อย และมีผลกระทบขนาดกลางต่อคนจำนวนมาก คำถามและวิธีการยังคงดำเนินต่อไปเพื่อถกเถียง และในปัจจุบันได้รับอุดหนุนจากเคเบิลทีวีและอุตสาหกรรมเครือข่ายเพื่อการศึกษาระดับความรุนแรงที่ปรากฏในเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีขึ้นเกี่ยวกับประเภทของความรุนแรงที่ปรากฏในรายการ

โทรทัศน์และพัฒนารับรู้

ในขณะที่ความรุนแรงในโทรทัศน์เป็นเรื่องที่เห็นชัดและอภิปรายกันในแง่ของคำถามที่เกี่ยวข้องกับเด็กและโทรทัศน์ แต่นักวิจัยไม่ได้กังวลในประเด็นดังกล่าวนี้เพียงแค่เรื่องเดียว คำถามอื่นๆ ที่มุ่งเน้นในเรื่องของผลกระทบที่มีศักยภาพที่สามารถเป็นสื่อกลางต่อรูปแบบความคิดและความเข้าใจได้กระตุ้นให้เกิดการวิจัยอย่างกว้างขวาง ในด้านลบเกิดคำถามคือ โทรทัศน์ได้สะกดจิตต่อทัศนคติ ส่งเสริมความเชื่อชา หรือกระตุ้นเด็กมากเกินไปหรือไม่ ในขณะที่สร้างความเสียหายต่อความคิดสร้างสรรค์หรือจินตนาการหรือไม่ เพื่อสำรวจความกังวลเหล่านี้ จึงเกิดการทดสอบวิธีการพัฒนารับรู้เพื่อการทดสอบทัศนคติ ความเข้าใจและการแทรกแซงของโทรทัศน์กับเด็ก

ความสนใจของเด็กกับโทรทัศน์บ่อยครั้งที่เป็นลักษณะของ “ความกระตือรือร้น” ตรงกันข้ามกับ “ความเฉื่อยชา” ความกังวลอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับผู้ชมจะกลายเป็นเหมือนผิบบวมบี

แนะนำว่า เด็กๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอยู่ในวงค์ในขณะที่คุณโทรทัศน์ แต่แนวคิดนี้มีการทำวิจัยเพียงน้อยนิด อย่างไรก็ตามมีการยอมรับอย่างหนึ่งว่าการดูโทรทัศน์ของเด็กๆ ถูกควบคุมโดยภาพที่มีความตื่นเต้น ไหว เคลื่อนไหว อย่างรวดเร็ว ชับช้อน ตัดต่อ ขยาย และระยะใกล้ ซึ่งก่อให้เกิดผลสะท้อนกลับ

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการดูโทรทัศน์มีผลต่อความกระตือรือร้นแนะนำว่าความสนใจเชื่อมโยงความเข้าใจดังนั้นเมื่อภาพและเสียงที่แสดงอยู่ในเนื้อหาของโทรทัศน์แนะนำให้ผู้ชมอายุน้อยเห็นว่าได้สร้างขึ้นมา “เพื่อเด็กๆ” ความสนใจก็จะไปอยู่ที่นั่น เมื่อไม่สามารถทำความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ กลายเป็นความน่าเบื่อหน่าย หรือบดเบือน ความสนใจก็จะหันเหออกไป ทฤษฎีรูปแบบความสนใจของเด็กได้รับการสนับสนุนและมีขั้นตอนที่แน่ชัด ความสนใจโทรทัศน์เกิดขึ้นอย่างไม่ปะติดปะต่อก่อนช่วงอายุ 2 ขวบ ความสนใจในภาพเริ่มมีมากขึ้นเมื่ออยู่ในวัยอนุบาล และไปสู่ความสนใจที่มากขึ้นภายใน 24-30 เดือนต่อมา บ่อยครั้งที่ความสนใจในภาพที่เห็นในโทรทัศน์ลดลงเมื่อเด็กอายุประมาณ 8 ขวบ (สันนิษฐานว่าภาพที่สื่อออกมากลายเป็นความเคยชิน) และความสนใจเหล่านี้ก็จะคล้ายคลึงกันเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่

ในการคำนึงถึงการรับรู้และการประเมินผลเนื้อหาของโทรทัศน์ การปฏิบัติต่อเด็กๆ มีมิติที่แตกต่างกับผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้ผลิตสื่อ ความเข้าใจของรายการโทรทัศน์ต้องกำหนดความซับซ้อนสำหรับเด็กๆ รวมทั้งการคัดเลือกอย่างใส่ใจในเนื้อหาที่น่าสนใจ จักระเบียบของเนื้อหา และทำให้ข้อมูลที่จะนำเสนอเป็นไปอย่างอ้อมๆ การวิจัยความเข้าใจที่ทดสอบในเรื่องของคำพูดการสื่อสารและภาพสรุปว่า ความเข้าใจ เป็นหน้าที่ทั้งการพัฒนาการการรับรู้และประสบการณ์ เด็กเล็กๆ จะทำความเข้าใจในเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ได้ยาก แยกแยะหัวใจสำคัญออกจากภาพรวม ความเข้าใจในลำดับของเนื้อเรื่อง การจดจำเหตุการณ์และเนื้อหาเป็นตอนๆ และความเข้าใจในเหตุผล เป็นไปได้ยาก ในทำนองเดียวกันเป็นการยากที่เด็กๆ จะสรุปเนื้อหาที่มีการตัดต่อภาพเคลื่อนไหวภาพต่อเนื่อง หรือประเมินว่าความเป็นจริงหรือตัวละครเป็นอย่างไร อย่างไรก็ตามความซับซ้อนของเนื้อหาและภาพสั้นๆ หรือย้อนกลับไปที่กลับมาจึงเป็นภาพที่เด็กๆ ในช่วงทศวรรษแรกๆ ไม่สามารถเข้าใจ

โทรทัศน์กับครอบครัว

หลายๆ กรณีที่การดูโทรทัศน์กับพัฒนาการด้านทักษะที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวมาจากกิจกรรมต่างๆ และขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล โดยเฉพาะแล้วเด็กๆ ดูโทรทัศน์กว่า 4 ชั่วโมงต่อวัน เด็ก

อายุ 12 ปี จะดูโทรทัศน์มากที่สุดและบ่อยๆ ลดลงเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เด็กๆ ใช้เวลาดูโทรทัศน์ในวันธรรมดา 10% ของเวลาในการดูโทรทัศน์ตอนเช้าวันเสาร์และอาทิตย์ การดูโทรทัศน์แตกต่างกันตามเพศพันธ์ และเชื้อชาติ ผู้ทำงานใช้สมองดูโทรทัศน์น้อยกว่าผู้ใช้แรงงาน และคนผิวดำดูโทรทัศน์มากกว่าคนผิวขาว โทรทัศน์อยู่เบื้องหลังในการเจริญเติบโตโดยมีการศึกษาพบว่าเด็กๆ มักเล่น กิน ทำการบ้าน พุดคุยโดยดูโทรทัศน์ไปด้วย การดูโทรทัศน์ไม่ใช่เป็นการดูเพียงลำพัง ลูกๆ และพ่อแม่จะดูโทรทัศน์ด้วยกันและทำกิจกรรมต่างๆ ไปด้วยในขณะที่ดูโทรทัศน์ ครอบครัวจะกำหนดว่าสมาชิกคนใดจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะดูรายการอะไร พี่น้องหรือพ่อแม่ จะทะเลาะกันในการเลือกรายการโทรทัศน์ และการตั้งกฎขึ้นมาในการดูโทรทัศน์ ถึงแม้ว่าจะปรากฏรายงานเพียงเล็กน้อยในการกำหนดกฎในการดูโทรทัศน์ของครอบครัว แต่ก็อาจมีเงื่อนไขที่ซ่อนอยู่ หรือกฎโดยตรงที่นำโทรทัศน์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ เป็นต้นว่าเด็กๆ อาจไม่ได้รับอนุญาตให้ดูโทรทัศน์จนกว่าจะทำงานสำคัญ เช่น การบ้านหรืองานบ้านเสร็จ หรืออาจกำหนดว่าต้องปิดโทรทัศน์ตามเวลาที่ตกลงกัน เมื่อพ่อแม่บอกเล่าให้ทราบพวกเขาจะเล่าว่าพวกเขาควบคุมเวลาที่ใช้ในการดูโทรทัศน์ของลูกเล็กๆ อย่างไร และเด็กโตจะบอกเล่าว่าพวกเขาต้องมีการดูรายการโทรทัศน์อะไรได้บ้าง

บ่อยครั้งที่มีการปรับปรุงแก้ไขโดยนำกระบวนการไตร่ตรองจนกลายเป็นบทบาทของปฏิสัมพันธ์ในสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์และผลกระทบจากโทรทัศน์ที่มีอยู่ภายในครอบครัว บางครั้งรายการโทรทัศน์ก็มีผลต่อการไตร่ตรองและเจตนาของพ่อแม่โดยตรง บางครั้งก็มีผลทางอ้อม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะเกี่ยวกับการเลือกกิจกรรม การพุดคุยในประเด็นทางสังคม หรือเรื่องส่วนบุคคล ในเนื้อหาที่สื่อได้นำเสนอ และพุดคุยในเนื้อหาอย่างกว้างๆ อธิบายเนื้อหาหรือข้อความ หรือพุดคุยในเรื่องศีล-ธรรมหรือพฤติกรรมที่ควรกระทำ

จากงานวิจัยได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดในความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนกับแนวทางปฏิบัติในการดูโทรทัศน์ ปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ในระหว่างที่ดูโทรทัศน์เกิดจากความเข้าใจและการเรียนรู้จากโทรทัศน์ ในวัยเด็กการดูโทรทัศน์ร่วมกับเพื่อนและพี่น้องมีผลต่อการพุดคุยเรื่องที่ได้เห็นและการกระทำที่แสดงอยู่ในโทรทัศน์การวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องที่สำคัญๆ ความถูกต้องและสัมพันธ์ภาพเมื่อเป็นพ่อแม่อาจเกิดมาจากในช่วงวัยนี้

การเรียนรู้จากโทรทัศน์

จากการยอมรับโดยทั่วไปว่าเด็กเรียนรู้จากโทรทัศน์ได้อย่างไรและแง่มุมของโทรทัศน์เพื่อการศึกษาทำให้เกิดการปฏิบัติเป็นรูปแบบรายการ Sesame Street เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1963 (พ.ศ.

2506) มีผู้ชมทุกสัปดาห์ที่อยู่ในวัยอนุบาลในประเทศสหรัฐอเมริกาว่า 6 ล้านคน และในต่างประเทศ ทำให้รายการที่มีผู้ทำการศึกษามากที่สุด จากการทำวิจัยรายการนี้พบหลักฐานมากมายว่าเด็กเล็กๆ สามารถเรียนรู้ ทักษะจากรายการ และทักษะเหล่านี้ทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนได้เร็วขึ้น มีรายการมากมายที่ผลิตโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก สถานีโทรทัศน์ของรัฐบาล ผู้ผลิตอิสระและรายการเพื่อการศึกษาได้ผลิตสื่อเพื่อการเรียนการสอนโดยมีแนวคิดตั้งแต่การสอนการอ่านจนถึงสอนความเข้าใจในประเทศต่างๆ

ความเกี่ยวข้องของรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเหล่านี้ เป็นรายการที่น่าสังคมไปในรูปแบบที่มีคุณค่าตอบสนองต่อสังคมสำหรับผู้ชม การนำเสนอโดยปกติแล้วจำกัดความว่า “เป็นสิ่งที่ดีสำหรับบุคคลและสังคม” และอาจให้บทเรียนในด้านคุณค่าของความร่วมมือกัน การควบคุมบังคับตนเอง การแบ่งปัน และความเข้าใจในผู้อื่นที่มีความแตกต่าง ยกตัวอย่างเช่น Mr.Rogers Neighborhood เป็นรายการนำเสนอแบบคลาสสิก แม้ว่าความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยได้มุ่งเน้นไปที่ความสามารถของโทรทัศน์ในการสอนทักษะเฉพาะต่างๆ ในบ่อยครั้งความเป็นสื่อก็ให้โทษในการเข้าไปแทรกแซงในการศึกษาของเด็กๆ การประสบความสำเร็จ ความสามารถทางสติปัญญา ผลการเรียน และการอ่านได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์อันซับซ้อนกับการดูโทรทัศน์ ยกตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างการดูโทรทัศน์กับคะแนนผลการเรียน ก็ยังไม่สามารถตัดสินให้แน่ชัดลงไปได้ เด็กๆ ที่ใช้เวลาในการดูโทรทัศน์มากจะได้ผลคะแนนในการเรียนที่ต่ำ แต่เด็กๆ ที่ใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ปานกลางก็ได้ผลคะแนนในการเรียนในระดับปานกลางและมากกว่าเด็กที่ไม่ได้ดูโทรทัศน์ ผลด้านลบที่มีเพียงเล็กน้อยระหว่างความสัมพันธ์ของไอคิวและการดูโทรทัศน์อาจปิดความสำคัญในประเด็นย่อยที่แตกต่างกัน เช่นในเรื่องของอายุ (คนที่มีไอคิวสูงมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการดูโทรทัศน์จนถึงช่วงวัยรุ่น) และในเรื่องเพศสัมพันธ์ (เป็นความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมากต่อเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง) การอ่านหนังสือกับการดูโทรทัศน์เป็นผลสัมพันธ์ในเชิงบวกที่ทำให้ใช้เวลาในการดูโทรทัศน์เพียงประมาณ 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ยกเว้นแต่ว่าเมื่อการใช้เวลาในการดูโทรทัศน์มากไปในระดับหนึ่งที่น่าจะจะทำให้เวลาในการอ่านหนังสือน้อยลงไปด้วย โดยรวมทั้งหมดแล้วข้อมูลที่ไดมานี้ชี้แนะว่าโทรทัศน์มีผลเสียเพียงน้อยนิดต่อการศึกษาเล่าเรียน

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายวิธีที่โทรทัศน์สามารถมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ในแนวความคิด การศึกษาเฉพาะด้านหรือพฤติกรรมของโทรทัศน์โดยพื้นฐานส่งผลกระทบต่อรูปแบบการเรียนรู้ในแบบต่างๆ สื่อยังสามารถสอนบทเรียนในทางอ้อมด้วย การเข้าถึงสังคมโดยเฉพาะบทบาทของเพศที่มี

ต่อการเข้าถึงยังคงเป็นความกังวลอย่างต่อเนื่องเพราะบ่อยครั้งที่โทรทัศน์นำเสนอภาพลักษณ์พื้นฐานของเพศ ในช่วงเวลาที่มีผู้ชมรายการโทรทัศน์มากที่สุดจะมีจำนวนของผู้ชมที่เป็นผู้ชายมากกว่าที่เป็นผู้หญิงหนึ่งต่อสองหรือสามคน ผู้ชมผู้หญิงจะมีอายุน้อยกว่าผู้ชาย และชอบรายการแบบเดิมๆ มีความกระตือรือร้นน้อยกว่า อาจตกเป็นเหยื่อได้มากกว่า ก้าวร้าวน้อยกว่า และเป็นคนที่มึนงงทำแล้วน้อยกว่าผู้ชาย

การวิเคราะห์ที่ได้สังเคราะห์มาแนะนำว่ามีความสัมพันธ์ปรากฏให้เห็นระหว่างการดูโทรทัศน์และแนวความคิดในแบบเดิมๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทของเพศ แม้กระนั้นก็ตามก็ยังมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง การวิจัยได้แสดงให้เห็นผลกระทบในเรื่องของตัวแทนทางเพศว่า เด็กๆ สามารถเข้าใจภาพลักษณ์และต้องการเป็นตามเพศของนักแสดงในโทรทัศน์

งานวิจัยบางชิ้นที่ตรวจสอบในเรื่องการเข้าถึงตามบทบาทของเชื้อชาติแสดงให้เห็นรูปแบบที่คล้ายคลึงกันว่า การแสดงที่จำกัดและบทบาทที่เป็นแม่แบบสามารถหันเหสู่การรับรู้ในเรื่องเชื้อชาติ แม้ว่าบ่อยครั้งคนอเมริกันเชื้อชาติแอฟริกันถูกนำเสนอในภาพลบ แต่ชนกลุ่มน้อยอื่นๆ เช่นชาวเอเชียและฮิสปานิกไม่มีอยู่ในโลกของโทรทัศน์เลย บางครั้งกระบวนการนี้เรียกว่า “การล้างเผ่าพันธุ์” โดยการใช้สัญลักษณ์

นอกเหนือไปจากจินตนิยายที่นำเสนอแล้ว พ่อแม่ทั้งหมดยังเห็นเหมือนกันว่า เด็กๆ ได้เรียนรู้จากการดูโฆษณา ในเบื้องต้นนักวิจัยสันนิษฐานว่า เด็กๆ มีความเข้าใจน้อยมากเกี่ยวกับเนื้อหาที่โฆษณาขายสินค้าในโทรทัศน์ และเด็กๆ ยังบอกเองว่า การโฆษณาเป็น “การบริการด้านความรู้” อย่างไรก็ตามจากมาตรวัดที่เป็นลายลักษณ์อักษรแสดงให้เห็นว่า เด็กๆ เข้าใจว่าโฆษณาชักจูงให้พวกเขาซื้อสินค้า

นักวิทยาศาสตร์ด้านสังคมได้ทำการศึกษาจำนวนมากในเรื่องของผลกระทบที่เป็นไปได้ของการโฆษณาลึ้นนี้รวมถึงความต้องการในตัวสินค้า ความนับถือในตนเองลดน้อยลง ความสัมพันธ์ของการโฆษณากับความอ้วน การบริโภคแอลกอฮอล์และบุหรี่ การวิจัยยังชี้ให้เห็นรูปแบบที่บ่งชี้ว่าเด็กๆ ไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างของเจตนาในการขายสินค้า หรือเกิดความเข้าใจผิดง่ายจากสิ่งที่ได้เห็น (<http://www.childmedia.net/seeworld/see-011.html>, 2550, 29 มิถุนายน)

แนวคิดนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์รายการโทรทัศน์

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นระเบียบวิธีวิจัยประเภทหนึ่งที่นิยมใช้ในการวิจัยการสื่อสาร เป็นการวิจัยเชิงบรรยายที่มุ่งค้นหาลักษณะของการสื่อสาร โดยเฉพาะ มีลักษณะผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิเคราะห์เนื้อหาสามารถวิเคราะห์ไปยังผู้ส่งสาร ตลอดจนผลและปฏิกิริยาของผู้รับสารด้วย ระเบียบวิธีนี้เริ่มมีกระบวนการที่เป็นระบบระเบียบเมื่อประมาณ 50 ปีที่แล้ว โดยพัฒนาจากการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ โฆษณา วารสารคดี เป็นต้น เป็นระเบียบวิธีวิจัยประเภทหนึ่งที่นิยมใช้ในการวิจัยการสื่อสาร เพราะมีลักษณะผสมผสานระหว่างวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

สุภาวศ์ จันทวานิช (2542) กล่าวว่า การวิเคราะห์เนื้อหา คือเทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบ และเน้นสภาพวัตถุวิสัย (Objectivity) การบรรยายนี้เน้นที่เนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความ พิจารณาจากเนื้อหาโดยผู้วิจัยไม่มีอคติ หรือความรู้สึกตัวเองเข้าไปพัวพัน ไม่เน้นการตีความหรือหาความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังหรือความหมายระหว่างบรรทัด สำหรับนักวิจัยบางคนถือว่าการวิเคราะห์เนื้อหาอาจไม่จำเป็นต้องเป็นวิธีการเชิงปริมาณก็ได้ เพียงแต่ให้การระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อความหรือสาระเป็นอย่างมีระบบและเป็นสภาพวัตถุวิสัย เราอาจสรุปได้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ มีความเป็นระบบ มีความเป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2546) กล่าวถึงวัตถุประสงค์หลักในการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบด้วย 3 ประการคือ

1. การบรรยาย (Description) โดยมุ่งเน้นการบรรยายคุณลักษณะต่างๆ ในสาร ทั้งที่สามารถสังเกตได้ชัดเจนและคุณลักษณะที่แอบแฝง โดยนักวิจัยมุ่งหาคำตอบว่า เนื้อหาที่นำเสนอเกี่ยวข้องกับอะไร กล่าวถึงใคร อย่างไร นำเสนอประเด็นหลักอะไรบ้าง สารมีโครงสร้างอย่างไร เป็นต้น

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยาย จะช่วยสะท้อนให้นักวิจัยทราบถึงคุณลักษณะของเนื้อหาสารตามความเป็นจริง และยังสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบองค์การตัดสินใจเชิงนโยบายเกี่ยวกับสื่อหรือใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำวิจัยด้านอื่นๆ ต่อไป

2. การอธิบาย (Explanation) ในบางครั้งเราอาจพบเห็นการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ในรูปของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนักวิจัยมุ่งวิเคราะห์ ทัศนคติ หรืออธิบายสารที่เลือกศึกษาในด้านต่างๆ

3. การเปรียบเทียบ (Comparison) เราสามารถทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อเปรียบเทียบสารประเภทต่างๆ ได้ อาทิ การศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาของสารที่นำเสนอโดยผู้ส่งสารคนเดียวกัน แต่ในบริบทที่ต่างกัน เป็นต้น

ในการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะในสาขาที่มีการใช้ข้อมูลเอกสาร เช่น ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภาษา นิเทศศาสตร์ การวิเคราะห์เนื้อหาที่มีบทบาทเด่นในการช่วยบรรยายหรือแยกแยะสาระ (message) ของข้อความที่ศึกษา อาจกล่าวโดยย่อว่าในเอกสารหรือตัวบทที่จะวิเคราะห์นั้นมียุทธศาสตร์ประกอบหลักๆ 6 ประการ ได้แก่

1. แหล่งที่มาของข้อความหรือสาระได้แก่ผู้สื่อ (Source / Sender)
2. กระบวนการใส่ความหมายของสาร (Encoding Process)
3. ตัวสารหรือข้อความ (Message)
4. วิธีถ่ายทอดสารไปยังผู้อื่น (Channel of transmission)
5. ผู้รับสาร (Detector)
6. กระบวนการถอดความหมายของสาร (Decoding Process)

ในกรอบแนวคิดนี้ ตัวสารหรือข้อความเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการวิจัยที่สามารถช่วยวิเคราะห์ตัวสารหรือข้อความที่ถูกสื่อได้เป็นอย่างดี

การวิเคราะห์เนื้อหาสามารถแยกแยะแจกแจงเนื้อหาของการสื่อสารที่ปรากฏและเผยแพร่ในสื่อมวลชนออกเป็นจำนวนที่วัดได้ โดยทั่วไปมักจะสร้างเกณฑ์ขึ้นมาในการวิเคราะห์ การวิเคราะห์เนื้อหาสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

1. การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคในการวิจัยที่ไม่ใช่การวิจัยทางวิทยาศาสตร์
ดังเช่นการวิจัยแบบอื่นๆ
2. การวิเคราะห์เนื้อหาต้องมีการสร้างเครื่องมือที่เชื่อถือได้ (Reliability) คือเมื่อนำเครื่องมือเหล่านั้นไปใช้ในสถานการณ์ต่างกัน หรือผู้วิเคราะห์ต่างกันแต่ใช้ข้อมูลแบบเดียวกันจะ
ได้ผลเช่นเดียวกันและเครื่องมือนี้ไม่ว่าผู้ใดจะนำไปใช้ก็ได้ผลเช่นเดียวกัน

3. การวิเคราะห์เนื้อหาควรมีการสรุปที่สามารถอธิบายความหมายของเนื้อหาได้ทั้งในด้านปริมาณ (Quantitative) และในด้านคุณภาพ (Qualitative) อย่างมีความเที่ยงตรงตามธรรมชาติของสาร

คริปเพนคอฟ (Krippendorff, 1980 : 29-31) ได้กล่าวถึงข้อแตกต่างของการวิเคราะห์เนื้อหากับการวิจัยประเภทอื่นๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคการวิจัยอย่างหนึ่งที่จะช่วยก่อให้เกิดสภาวะที่ผู้ได้รับการวิจัยไม่รู้ตัว ทำให้เกิดความเป็นธรรมชาติของข้อมูลที่ได้รับ อันเป็นผลมาจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ศึกษาจากสาร (Message)
2. การวิเคราะห์เนื้อหา สามารถนำมาใช้กับข้อมูลที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับเทคนิคการวิจัยแบบอื่น เช่นการออกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นการวางแผนคำตอบให้กับผู้อ่าน ในขณะที่การวิเคราะห์เนื้อหานั้นผู้วิจัยต้องสนใจข้อมูลทุกอย่างที่ส่งมาจากผู้ส่งสารซึ่งอาจจะประกอบด้วยภาษา เหตุผลที่ไม่มีลักษณะของข้อมูลที่ถูกกำหนดโครงสร้างข้อมูลมาก่อนแล้ว
3. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความหมายของข้อมูลตลอดจนกระบวนการทำให้ข้อมูลอยู่ในรูปสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นการวิจัยด้านเทคนิคอื่นๆ ไม่สนใจในเรื่องของการใช้ภาษา การใช้ถ้อยคำในการตอบและไม่มีการนำเอาคำตอบดังกล่าวมาทำให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์
4. การวิเคราะห์เนื้อหา สามารถใช้ได้กับข้อมูลที่มีความกว้างมาก ขณะที่การวิจัยแบบอื่น ทำการศึกษาในวงแคบเช่น ศึกษาเฉพาะกรณีแต่เป็นการศึกษาแบบลึก

จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการศึกษาลักษณะภาษาเนื้อหา ลีลาที่สามารถสะท้อนถึงวัตถุประสงค์ของผู้เขียน กระบวนการสภาวะแวดล้อมต่างๆ รวมทั้งเป็นเทคนิคการวิจัยที่ประกอบด้วยความเที่ยงตรง เป็นระบบและพรรณนา เนื้อหาข้อมูลในเชิงปริมาณอย่างตรงไปตรงมา สามารถวิเคราะห์ได้ในการสื่อสารมวลชนต่างๆ ทั้งสิ่งตีพิมพ์และเนื้อหาของการถ่ายทอดออกอากาศ

องค์ประกอบในการวิเคราะห์เนื้อหา

ในการวิเคราะห์เนื้อหาเบื้องต้นประกอบดังนี้คือ

1. เนื้อหาที่จะวิเคราะห์ เนื้อหาในที่นี้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปเอกสารสิ่งพิมพ์เสมอไป อาจอยู่ในรูปอื่นๆ เช่นรูปภาพ การ์ตูน ละคร เพลง โฆษณา ภาพยนตร์ คำพูด คำกล่าว การสนทนา หลักฐานของประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์เนื้อหา มีวัตถุประสงค์ใหญ่ๆ 3 ประการคือ

- 2.1 เพื่อสรุปข้อมูล
- 2.2 เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายใน
- 2.3 เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายนอก

ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. กำหนดเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกเนื้อหาและหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์
2. วางเค้าโครงข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความในเนื้อหาที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แบ่งไว้เป็นประเภทต่างๆ
3. คำนึงถึงสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูล ที่จะนำมาวิเคราะห์ เช่น ใครเป็นผู้ผลิต เนื้อหา ผลิตเนื้อหาเหล่านี้ให้ใคร ช่วงเวลาที่ผลิต เป็นต้น
4. วิเคราะห์เนื้อหา โดยการวัดความถี่ของเนื้อหาตามที่ปรากฏ
5. สรุปข้อมูล บรรยายข้อมูลที่วิเคราะห์ได้

จะเห็นว่า ขั้นตอนของการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ เริ่มต้นด้วยการศึกษาเนื้อหาข้อมูลที่ต้องการวิเคราะห์ จากนั้นจึงกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ได้ครอบคลุมเนื้อหา แล้วจึงกำหนดหน่วยวิเคราะห์ ลงมือวิเคราะห์เนื้อหาตามเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อได้ผลแล้วจึงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยค่าสถิติตามที่ต้องการสื่อความหมาย

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหาที่ดีจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. การจำแนกประเภทต้องมีความครอบคลุมของเนื้อหา

3. การจำแนกประเภทต้องมีความเด่นชัดในตัวเอง ไม่เกิดปัญหาสามารถจำแนกเข้าได้หลายประเภทพร้อมกัน
4. ใช้หลักการหรือเกณฑ์การจัดประเภทต่างๆ เป็นหลักการเดียวกันโดยตลอด ไม่ใช้หลักเกณฑ์หลายๆ ด้านในการจัดประเภทข้อมูล

เกณฑ์ที่ใช้ในการจัดประเภทเนื้อหา สามารถจำแนกได้เป็น 2 เกณฑ์คือ การจำแนกประเภทเนื้อหาของข้อมูลเป็นเกณฑ์ และการจำแนกประเภทรูปแบบของข้อมูลเป็นเกณฑ์ ในที่นี้ผู้วิจัยจะจำแนกประเภทของเนื้อหาข้อมูล ตามกลุ่มเป้าหมายและจัดหมวดหมู่รายการก่อนตามรูปแบบการวิเคราะห์รายการโทรทัศน์

การวิเคราะห์รายการโทรทัศน์เป็นการแยกแยะพิจารณาส่วนประกอบต่างๆ ของรายการที่มีผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพแก่รายการมาน้อยเพียงใด

การวิเคราะห์รายการโทรทัศน์มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการคือ เพื่อประเมินคุณภาพของรายการที่ผลิตแล้ว ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและเทคนิคการผลิตเป็นประการแรก และเพื่อเป็นการตรวจสอบความสมบูรณ์ของรายการเพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องก่อนที่จะนำไปออกอากาศหรือแพร่ภาพเป็นประการที่สองในการวิเคราะห์ผลผลิตรายการองค์ประกอบหลัก 4 ประการที่จะต้องพิจารณาในการวิเคราะห์มีดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของรายการ ผู้วิเคราะห์จะต้องพิจารณาว่ารายการที่กำลังวิเคราะห์นั้นมีวัตถุประสงค์อะไรและรายการที่ผลิตสอดคล้องกับวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดสามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายที่รับฟังรับชมรายการได้รับข่าวสารหรือความรู้ความบันเทิงและมีทัศนคติต่อรายการและต่อสิ่งที่ได้รับจากรายการตามที่พึงประสงค์หรือไม่
2. เนื้อหาสาระของรายการ ผู้วิเคราะห์จะต้องพิจารณาว่าเรื่องราวสาระของรายการเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังผู้ชมหรือไม่ เหมาะสมกับกาลเวลาและตรงตามความต้องการของผู้ฟังผู้ชมหรือไม่และมีความถูกต้องเที่ยงตรงเพียงใด
3. วิธีนำเสนอรายการ รูปแบบในการนำเสนอสาระต่างๆ ของรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มีหลายรูปแบบ ในขั้นนี้ผู้วิเคราะห์จะต้องพิจารณาว่าผู้ผลิตได้เลือกรูปแบบและวิธีการนำเสนอที่เหมาะสมที่สุดหรือยัง ซึ่งจะต้องดูความสอดคล้องของเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสภาพพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับเวลาทั้งในแง่ความยาวของรายการและกาลสมัย นอกจากนี้จะต้องพิจารณาว่ารายการมีความหลากหลายในการ

นำเสนอเพื่อสร้างความสนใจผู้รับชมรายการให้ติดตามรายการจนจบหรือไม่ และในหลากหลายดังกล่าวกวามีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวในเนื้อหาสาระที่เสนอ วิธีวิเคราะห์อาจจะใช้ตารางหรือแบบตรวจสอบรายการ

4. เทคนิคในการผลิต การวิเคราะห์ผลการผลิตในด้านเทคนิคนั้น วิทยูกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แตกต่างกันค่อนข้างมากเพราะวิทยูกระจายเสียงเป็นเรื่องหลัก วิทยุโทรทัศน์ต้องมีทั้งภาพและเสียงเช่นเมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบผู้ดำเนินรายการของวิทยูกระจายเสียงจะมีความถูกต้องชัดเจนในการพูดและออกเสียง ความถูกต้องในการใช้ภาษา จังหวะและลีลาในการพูด สำหรับผู้ดำเนินรายการวิทยุโทรทัศน์ นอกจากจะพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่เหมือนกับผู้ดำเนินรายการวิทยูกระจายเสียงทั้งหมดแล้ว ก็ยังต้องพิจารณาถึงบุคลิกภาพ การแต่งกาย การวางท่า การแสดงท่าทาง ประกอบคำพูดเป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาเรื่องฉาก มุมกล้อง แสง สี เป็นต้น วิธีวิเคราะห์อาจใช้ผู้ชำนาญการตอบแบบสอบถาม หรือแบบสำรวจรายการหรือมาตรฐานค่า หลังจากที่ได้ฟังหรือชมรายการ (บุษกร เชี่ยวจินตกานต์, 2549 : 31-32) แนวคิดนี้ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

2.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

ปราณี จิตกรณกิจศิลป์ (2535 : 21) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ หมายถึง วิธีทางหรือความพร้อมในการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

จุไรพร จินตกานนท์ (2535 : 29) กล่าวถึงทัศนคติว่าเป็นผลรวมของกระบวนการที่ก่อให้เกิดสภาพการจูงใจ อารมณ์ การยอมรับและความรู้ความเข้าใจ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ของบุคคล

เสาวนีย์ และทรงศรี (2530 : 18) ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นผลรวมของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึกอคติ ความคิด ความกลัว ต่อบางสิ่งบางอย่าง การพูดแสดงความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทัศนคติ ความคิดเห็นจึงเป็นสัญลักษณ์ของทัศนคติ ทัศนคติสามารถวัดได้ โดยการวัดความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ

ประเสริฐ เข้มกลั่นฟู่ง (2509 : 31) กล่าวว่า ทัศนคติจะปรากฏอยู่ในความคิดเห็นซึ่งเป็นเรื่องการตัดสินใจเฉพาะในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การเรียงลำดับจากค่านิยมไปสู่ทัศนคติและ

ความคิดเห็นเป็นการก้าวจากเรื่องทั่วไปไปยังเรื่องเฉพาะจากสภาพจิตใจหรือความโน้มเอียงที่เริ่มกว้าง และแคบเข้าจนในที่สุดแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นเฉพาะเรื่อง ความคิดเห็นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ มักจะเป็นผลที่สลับซับซ้อนของทัศนคติหลายอย่าง ความคิดเห็นของบุคคลที่แสดงถึงความกดดันในสถานการณ์หนึ่งจะไม่มีผลผูกพันจริงใจ

อุทัย หิรัญโต (2526 : 12) กล่าวว่าทัศนคติเป็นความรู้สึกหรือความเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นไปในรูปของเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ดีหรือไม่ดี ทัศนคติมิได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติแต่เกิดจากการมีประสบการณ์รวมทั้งการอบรมสั่งสอนเมื่อเยาว์วัย ประสบการณ์ที่ไม่ประทับใจหรือสะท้อนใจอย่างรุนแรง หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยๆ จนเกิดความรู้สึกฝังใจที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ

สรุป ทัศนคติ เป็นความเชื่อ ความรู้สึก และความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น สิ่งของ สถาบัน สถานการณ์ และอื่นๆ ในทางยอมรับและปฏิเสธ ทัศนคติเป็นนามธรรมและเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการแสดงออกด้านการปฏิบัติ แต่ทัศนคติไม่ใช่แรงจูงใจ (Motive) และแรงขับ (Drive) หากแต่เป็นสภาพแห่งความพร้อมที่จะได้ตอบ (State of Readiness) ของบุคคลเมื่อมีสิ่งเร้า และแสดงให้ทราบถึงแนวทางของการตอบสนองของบุคคลด้วย ซึ่งการตอบสนองนั้น ย่อมได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติที่บุคคลนั้นมีอยู่ ดังนั้น ทัศนคติเป็นพื้นฐานของความคิดเห็นรวมทั้งพฤติกรรม

องค์ประกอบของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปจะต้องประกอบด้วย 3 ประการดังนี้ (พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, 2522 : 83-84)

1. องค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Component or Beliefs)
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component or Emotions)
3. องค์ประกอบด้านความพร้อมที่จะแสดงออก (Behavioral Component or Actions)

อธิบายโดยละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Component or Beliefs)

องค์ประกอบทางด้านความรู้เป็นความเข้าใจรวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่เราจะมีทัศนคติต่อ ว่าดีมีประโยชน์ หรือเลวมีโทษ และเป็นองค์ประกอบแรกของการมีทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ ถ้าเรา

ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ เลย เราจะมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นไม่ได้ เช่น ชาวชนบทผู้หนึ่งไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับคำว่าดาวเทียมเลย ไม่ทราบว่าดาวเทียมคืออะไร เขาจึงมีทัศนคติต่อดาวเทียมไม่ได้ ความรู้หรือความเชื่อนี้เป็นสิ่งที่บุคคลได้รับจากประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้ว จึงมีอิทธิพลต่อการตีความสิ่งต่างๆ ของบุคคล ความรู้ หรือความเชื่อนี้อาจถูกหรือผิดก็ได้ เราไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสิ่งที่เราเชื่อ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component or Emotions)

องค์ประกอบด้านความรู้สึกนี้ นักจิตวิทยาสังคมบางคนใช้คำว่า องค์ประกอบด้านอารมณ์ เป็นการแสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ต่อสิ่งที่เรามีทัศนคติ

สิ่งที่จะเป็นเครื่องชี้ขาดว่าบุคคลจะมีความรู้สึกหรืออารมณ์อย่างไร ต่อสิ่งที่เขามีทัศนคติ คือ ความเชื่อ ประสบการณ์ หรืออารมณ์อื่นๆ ที่มาผลักดันโดยบุคคลไม่รู้ตัว เช่น เมื่อบุคคลบางคนมีความเชื่อว่าพ่อค้าต้องเอาเปรียบลูกค้าโดยเห็นแก่กำไรเกินควร และลักษณะนี้เป็นลักษณะที่เขาไม่ยอมรับบุคคลจะมีความรู้สึกทางลบต่อพ่อค้าบางคน บางคนได้รับประสบการณ์ด้วยตนเอง เช่น เคยซื้อของใช้จำเป็นจากพ่อค้ามักถูกเรียกเก็บเงินเป็นจำนวนสูงกว่าที่ควร จะเกิดความรู้สึกทางลบต่อพ่อค้า บางครั้งบุคคลอาจแสดงความรู้สึกทางลบต่อบางสิ่งบางอย่างโดยที่เขาเองไม่รู้ตัว ทั้งนี้เกิดจากความคับแค้นที่บุคคลเก็บไว้ในจิตใจไว้สำนึก และเขาไม่ทราบว่ามีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเขาอย่างไร

3. องค์ประกอบด้านความพร้อมที่จะแสดงออก (Behavioral Component or Actions)

เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของทัศนคติ เป็นความพร้อมที่จะแสดงออกต่อสิ่งที่ตนมีทัศนคติ การแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งที่บุคคลมีทัศนคติได้รับอิทธิพลจากความเชื่อ และความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งนั้น เช่น บุคคลมีความเชื่อว่าพ่อค้าเป็นคนเอาเปรียบลูกค้า เพราะค้ากำไรเกินควรเขาเกิดความรู้สึกไม่ชอบพ่อค้าเพราะความเชื่อดังกล่าว การแสดงออกของเขา คือ ไม่สมาคมสนทนากับพวกพ่อค้าหรือแจ้งตำรวจทราบทันทีเมื่อพบว่าพ่อค้าคนใดกักตุนสินค้า เป็นต้น

การเกิดทัศนคติ (Attitude Formation)

ทัศนคตินั้นเป็นที่ยอมรับกันโดยส่วนใหญ่ว่าเกิดจากการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตามการเกิดทัศนคติได้มีสาเหตุสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526 : 91-93)

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (specific experiences)

วิธีการหนึ่งที่เราเรียนรู้ทัศนคติ คือ จากการมีประสบการณ์เฉพาะอย่างกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทัศนคตินั้น เช่น ถ้าเรามีประสบการณ์ที่ดีในการติดต่อกับบุคคลหนึ่ง เราจะมีความรู้สึกชอบบุคคลนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้ามีประสบการณ์ที่ไม่ดี ก็มักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ชอบบุคคลนั้นได้

2. การติดตามข่าวสารกับบุคคลอื่น (communication from others)

ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นจากผลการติดต่อข่าวสารกับบุคคลอื่นเพราะในชีวิตประจำวันของคนเราจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นในสังคมอยู่แล้ว จึงจะทำให้เราได้รับเอาทัศนคติหลายๆ อย่างเข้าไว้โดยไม่ตั้งใจ

สื่อมวลชนก็เป็นช่องทางการสื่อสารชนิดหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติน้อยกว่าการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face-to-face communication) ก็ตาม แต่บางครั้งสื่อมวลชนก็มีส่วนเสริมสร้างทัศนคติของบุคคลได้เช่นเดียวกัน

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (models)

ทัศนคติบางอย่างถูกสร้างจากการเลียนแบบคนอื่น กระบวนการเกิดทัศนคติโดยวิธีนี้เกิดได้โดยขั้นแรกจากเหตุการณ์บางอย่าง บุคคลจะมองเห็นว่าบุคคลอื่นมีการปฏิบัติบางอย่าง ขึ้นต่อไปบุคคลนั้นจะแปลความหมายของการปฏิบัตินั้นในรูปของความเชื่อทัศนคติ ซึ่งมาจากการปฏิบัติของเขาหรือก็คือ ทัศนคติได้ที่พัฒนามาจากการเลียนแบบผู้อื่น

4. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน (instructional factors)

ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างสืบเนื่องจากสถาบัน เช่น โรงเรียน หน่วยงานต่างๆ ซึ่งสถาบันเหล่านี้เป็นทั้งแหล่งที่มาและสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดกับทัศนคติบางอย่างได้

การวัดทัศนคติ

มีทั้งแบบ Likert Scale และ Semantic Differential Scale (อภิสัทธ์ แซ่พุ่ม, 2547 : 18-19)

1. Likert Scale ปกติแล้วทัศนคติของคนเรานั้นจะวัดได้ยาก แต่นักจิตวิทยาชื่อ เรนลิส ไลเคิร์ต (Rensis Likert) ได้พยายามหาวิธีโดยถือหลักว่า ทัศนคติของคนเรานั้นจะสามารถจำแนกความแตกต่างได้เป็นทัศนคติทาง (+) และลบ (-) เช่น ชอบ ไม่ชอบ(เกลียด) เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย สวย ไม่สวย เป็นต้น และที่สำคัญในการวัดทัศนคตินี้ก็เป็นไปได้ว่า คนผู้นั้น อาจไม่ต้องการแสดงทัศนคติ หรือมีทัศนคติเป็นกลางหรือ “เฉยๆ” ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้นการวัดทัศนคติก็น่าที่จะต้องให้มีคำตอบ “กลางๆ” (0) ด้วย ในการวัดแต่ละครั้งจะต้องประกอบด้วยคำตอบที่เป็น

บวก	กลาง	ลบ
(+)	(0)	(-)

ตัวอย่างเช่น ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อฉากรักในภาพยนตร์ไทยเรื่องไอ้ฟก

() เห็นด้วย () เฉยๆ () ไม่เห็นด้วย
3 2 1

หรือ

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () เฉยๆ
5 4 3
() ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2 1

สำหรับตัวเลขที่เขียนไว้ข้างล่างคำตอบต่างๆ นี้ คือ การแทนค่าของคำตอบนั้นๆ ซึ่งจะมีผลในการนำไปวิเคราะห์

2. Semantic Differential Scale วิธีใช้หลักทำนองเดียวกับ Likert Scale แต่เป็นการที่ให้คำตอบที่บรรยายความรู้สึก โดยใช้คำที่ตรงข้ามกันเพียง 2 คำ เช่น ชอบ เกลียด หรือเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือร้อน เย็น หรือสวย น่าเกลียด เป็นต้น และแบ่งระดับคำตอบเป็นช่วงที่เป็นตัวเลขคี่ (กล่าวคือจะต้องแบ่งให้มีระดับกลางไว้ 1 คำตอบ และกางออกไปทางบวกและลบเท่าๆ กัน เช่น ถ้ามีบวก 2 คำตอบจะต้องมีลบ 2 คำตอบ เป็นต้น)

ปรารถนา 3	2	1 ไม่ปรารถนา

5	4	3	2	1
ปรารถนา			ไม่ปรารถนา	

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยมีทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติอยู่ 2 ทฤษฎี (อภิสัทธี แซ่พู่, 2547 : 19-20) คือ

1. ทฤษฎีแห่งความสอดคล้อง (Congruity Theory) หลักสำคัญของทฤษฎีนี้กล่าวว่า คนหนึ่งๆ มีทัศนคติต่อสิ่งสองสิ่ง (Two Attitude Objective) ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล หรือไม่ใช่บุคคลก็ได้ และถ้าสิ่งสองสิ่งซึ่งบุคคลมีทัศนคตินี้ ความเกี่ยวพันกันในการทำงานที่ขัดกับทัศนคติของบุคคล ที่มีต่อ

สิ่งสองสิ่งนั้นแล้ว ทศนคติของบุคคลต่อสิ่งสองสิ่งจะมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนได้ เพื่อไม่ให้เกิดการขัดกันขึ้น

2. ทฤษฎีแห่งการขัดกันของความเชื่อ (Cognitive Dissonance Theory) ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อสองอย่าง อาจมีความสัมพันธ์กัน หรือไม่มีความสัมพันธ์กันก็ได้ ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกันมี 2 แบบ คือ แบบสอดคล้อง (constant relation) และแบบขัดกัน (dissonance reduction) ความเชื่อที่ขัดกัน ความขัดกันจะมีมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ

2.1 ความสำคัญของความเชื่อทั้งสอง

2.2 ความเกี่ยวพันกันระหว่างความเชื่อทั้งสอง ยิ่งเกี่ยวพันมากยิ่งมีโอกาสเกิดการขัดมากขึ้นเท่านั้น เมื่อเกิดการขัดขึ้นมา บุคคลก็พยายามลดความขัดกันของความเชื่อนั้น ซึ่งกระทำได้ 3 วิธีคือ

2.2.1 เปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม

2.2.2 เปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.2.3 หาความเชื่อใหม่ๆ เข้ามา

แนวความคิดนี้ใช้ประกอบในการศึกษาพัฒนาของเด็กและผู้ผลิตรายการ ที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

2.6 งานวิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องของจิตสำนึกสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย ลัดธริมา เกื้อสกุล (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารของกองทัพบกเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะเรื่องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้วิธีการวิจัยแบบสัมภาษณ์เจาะลึก และแบบสอบถาม ขอบเขตการวิจัยคือ ศึกษาเฉพาะพลทหารกองประจำการที่สังกัดหน่วยในกรุงเทพมหานครเท่านั้น

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารที่กองทัพบกใช้เพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะเรื่องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาใช้ได้จริง และกลยุทธ์หลักคือ การให้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการใช้การฝึกอบรมชี้แจง โดยมีการใช้กลยุทธ์ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การพูดแบบทหาร การใช้เหตุผล การให้รางวัล การสั่งสอน ส่วนแนวทางในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเรื่องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อม ควรเน้นในเรื่องของการให้ความรู้เพิ่มมากขึ้นเป็นหลัก และควรมีการประเมินผลให้มากขึ้นกว่าเดิม การมีส่วนร่วมของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นนั้น ส่วนใหญ่มาจาก

การรับนโยบายจากกองทัพกมาปฏิบัติ และประเด็นสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่โลกกำลังให้ความสนใจอยู่

ปฏิพันธ์ กระแสนินทร์ (2509) ศึกษาผลกระทบของภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมวัยรุ่น และพบว่า ในแง่ดี โทรทัศน์ช่วยให้เด็กรู้จักการเข้าสังคม และให้ความรู้ที่ทันโลก ส่วนด้านผลลบก็คือ เด็กชอบเลียนแบบการกระทำในโทรทัศน์ (อย่างไม่แยกแยะ) ในปี 2513 รัญจวน มินประดิษฐ์ (2513) ศึกษากลุ่มเป้าหมายชั้นประถมปลายและพบว่า เด็กชอบเลียนแบบการใช้ภาษามากที่สุด เช่นเดียวกับการค้นพบของมนต์ชัย (2526) ที่ศึกษาเยาวชนไทยใน จ.เชียงใหม่ ส่วนภัทรภู่ ประยูรเกียรติ (2515) มีความกังวลใจแบบผู้ปกครอง และสรุปทั่วไปว่า การดูโทรทัศน์จำทำให้เด็กอ่านหนังสือน้อยลงหรือไม่ จึงทำการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในกรุงเทพฯ แต่กลับพบว่า นักศึกษาหญิง และชาย (64%-79%) รายงานว่า การดูโทรทัศน์กลับทำให้ไปตามอ่านหนังสือมากขึ้น เช่นรายการ สารคดี และภาพยนตร์ จะทำให้หาหนังสือที่เกี่ยวข้องมาอ่าน อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีรายการแนะนำหนังสืออ่านในโทรทัศน์

สำหรับอิทธิพลด้านลบที่ถูกรวบรวมมากที่สุดจากนักวิชาการคือ พฤติกรรมด้านความก้าวร้าว นันทวัน สุชาโต (2520) ศึกษานักเรียนอายุ 8-12 ปี (ป.4) ในกรุงเทพฯ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน เพื่อดูว่า อิทธิพลจากโทรทัศน์จะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวหรือไม่ ข้อค้นพบประการแรก คือ ช่วงเวลาที่เด็กนิยมดูโทรทัศน์นั้นเป็นช่วงเวลาที่มียาการที่แสดงความรุนแรงอยู่มาก ดังนั้นโอกาสที่เด็กจะได้เปิดรับรายการโทรทัศน์ที่รุนแรงจึงมีอยู่มาก และทำให้พบผลการวิจัยต่อมาว่า ยิ่งการเปิดรับโทรทัศน์บ่อย ก็ยิ่งทำให้เด็กยอมรับการใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา หรือแม้แต่เคยมีประสบการณ์การใช้ความรุนแรงแก้ปัญหาด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามระดับของผลกระทบนี้ยังแปรตามสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัวเด็ก

ส่วนอิทธิพลของโทรทัศน์ในด้านบวกนั้น ก็มีผู้ศึกษาเอาไว้ไม่น้อย เช่น การศึกษาเรื่องอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครที่มีต่อเยาวชน (ธีรพล : 2525) หรือการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากรายการสิ่งแวดล้อมในโทรทัศน์ (พนิดา : 2538) ผลการวิจัยในทางบวกนั้นมักจะเป็นไปตามทฤษฎีสื่อสารมวลชน คือ สื่อมวลชนมีอิทธิพลได้แต่เฉพาะด้านความรู้ ความเข้าใจเท่านั้น หากแต่ด้านทัศนคติ และพฤติกรรมมักจะกระทำไม่ได้ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก ปริมาณความเข้มข้นของรายการที่มีเนื้อหาด้านบวก และอัตราการเปิดรับไม่ได้มีมากพอ (เมื่อเทียบกับอิทธิพลด้านลบ)

อรชุนา ยุทธวงศ์ (2525) วางขอบเขตคำว่า “รายการเด็ก” เอาไว้ว่า จะครอบคลุม 5 ประเภท รายการคือ รายการที่เน้นการแสดงออกของเด็กๆ รายการวิพิธทัศนา (Variety Show) รายการละคร-ภาพยนตร์สำหรับเด็ก รายการตอบปัญหา และรายการที่จัดเป็นโอกาสพิเศษ ในท่ามกลางรายการเหล่านี้ รายการการ์ตูนจะอยู่ในลำดับแรกๆ เสมอ การ์ตูนที่เด็กชอบดู ส่วนใหญ่เป็นรายการที่ผลิตมาจากญี่ปุ่น (เนื่องจากมีราคาถูกกว่ารายการที่ผลิตในประเทศไทย) เนื้อหา และค่านิยมเป็นแบบวัฒนธรรมญี่ปุ่น เช่น การผจญภัย แข่งขันอดทนแบบญี่ปุ่น ซึ่งเท่ากับเป็นช่องทางหล่อหลอมให้เด็กไทยถูกหล่อหลอมด้วยวัฒนธรรมญี่ปุ่นไปในตัว

สุทธาทิพย์ ศรีวรานนท์ (2537) ซึ่งมีประสบการณ์การทำรายการเด็กมาเป็นเวลาหลายปี ได้ประมวลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตรายการเด็กทางโทรทัศน์ และพบว่าปัจจัยภายใน เช่น ขาดบุคลากรที่มีใจรักเด็กและความชำนาญ ขาดงบประมาณการผลิต และปัจจัยภายนอก เช่น ผู้อุปถัมภ์รายการ บริษัทตัวแทนโฆษณา (Agency) ซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจเลือกลงโฆษณา สถานีโทรทัศน์ กฎหมายและกฎระเบียบ นโยบายรัฐ การมีส่วนร่วมของเด็กๆ รวมทั้งการมีรางวัลประเภทต่างๆ ให้แก่ผู้ผลิตรายการเด็ก

นรากร ติตายน (2536) ได้ทำการประเมินผลบทบาทของรายการเด็กทางโทรทัศน์ที่มีต่อการพัฒนาเด็ก โดยใช้แผนพัฒนาเด็ก และเยาวชนปี 2522 เป็นกรอบการประเมิน และพบว่า เนื้อหา รายการเด็กจะเน้นหนักด้านการพัฒนาทางสติปัญญามากที่สุด และเป็นเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเด็กที่มีอายุระหว่าง 3 ปีครึ่ง ถึง 12 ปี

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีระเบียบวิธีวิจัย สัมภาษณ์เจาะลึก วิเคราะห์เนื้อหา และสนทนากลุ่ม มีการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีความเชื่อถือได้มากที่สุด โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

3.1 วิธีการเก็บข้อมูล

3.1.1 การสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ผลิตรายการเด็ก ดังต่อไปนี้

- 1) คุณ เฉลิมชัย เพิ่มพูน ศรีเอทีฟ บริษัท โอบาทีม จำกัด ผู้ผลิตรายการ Sport Time
- 2) คุณเอกชัย คำรองแก้วผู้ผลิตรายการ What and Why TV
- 3) คุณสมจิต ชินพันธ์ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ เมืองไทยวัยชน บริษัทป่าใหญ่ครีเอชั่น
- 4) คุณกาญจนา นิยมธรรม ผู้ผลิตรายการอาหารมหัศจรรย์
- 5) คุณนิมิตร พิพิษฐกุล ผู้ผลิตรายการเพื่อนพอเพียง
- 6) คุณวรินทร์เนตร ศิริโชติขันธ์ ผู้ผลิตรายการขบวนการนักอ่าน และ Generation Why
- 7) คุณธีรพัฒน์ วุฒิสักดิ์ศิริกุล ผู้ผลิตรายการคิดดี คิดสนุก บริษัท รักลูกแฟมิลีกรุ๊ป จำกัด

3.1.2 วิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชนในประเด็นการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ จากสถานีโทรทัศน์ สถานีละ 3 รายการ รวม 18 รายการที่ออกอากาศระหว่างเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม 2550 โดยคัดเลือกรายการที่ได้รับความนิยมในปี พ.ศ. 2550 จากเยาวชน (อายุระหว่าง 6-24ปี) ซึ่งจัดลำดับโดยบริษัท AC Nielson

รายการที่วิเคราะห์สามารถแบ่งได้ดังนี้คือ

1. รายการประเภทการ์ตูน 11 รายการ ได้แก่ ดราคอนบอลแซด วันพีซ โดราเอมอน กัสเบลปี 3 โคนัน มหัศจรรย์สาวน้อย เอสโตรบอย แฮมทาโร่ การ์ตูนดิสนีย์ ปาแมน เสี่ยวลิ้มยี

2. รายการประเภทภาพยนตร์ญี่ปุ่น 2 รายการ ได้แก่ มาร์คไรเดอร์เบลค จัสติกไรเซอร์
3. รายการประเภทสารคดีเด็ก 3 รายการ ได้แก่ นักสำรวจ มาสเตอร์อาร์ทไอดีเดียว สมาร์ทคิดส์
4. รายการประเภทวาไรตี้ 2 รายการ ได้แก่ สะพายเป้สู้เพื่อแม่ สนามเด็กเล่น

ตารางที่ 3.1 แสดงรายการโทรทัศน์ที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

รายการสำหรับกลุ่มเด็กอายุ 6 – 14 ปี

ชื่อรายการ	ชื่อตอน	สถานี	วันเวลาออกอากาศ
การ์ตูน ดราคอนบอลแซด	ฟิซเซอร์ผู้นำสมเพส กลัวจนตัวสั่นไม่หยุด	TITV	วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 8.30-9.30 น.
	ฟิซเซอร์แพ้อย่างราบคาบ		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 8.30-9.30 น.
	การฟื้นคืนชีพ		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 8.30-9.30 น.
ภาพยนตร์ญี่ปุ่น มาร์คไรเดอร์เบลค	ตัวจริง ตัวปลอม	TITV	วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.
	ตอนที่ 42		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.
	ตอนที่ 44		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.
การ์ตูน วันพีซ	ลาก่อนอาวุธทั้งหลาย โจรสลักกับความ ยุติธรรมที่มีอยู่น้อยนิด	TITV	วันเสาร์ที่ 16 มิถุนายน 2550 9.30-10.30 น.
	เจ้าหญิงโจรสลัก		วันเสาร์ที่ 23 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.30 น.
	คนใช้รายการและเรื่องราวของรัมเบอร์บอล		วันเสาร์ที่ 30 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.30 น.
การ์ตูน โดราเอมอน	มินิโดราถูกเช่า 1 วัน	ช่อง 9	วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-8.30 น.
	มินิโดรากับมือแมวช่วยเหลือ		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-8.30 น.
	ดาวตกอิฐฐานเป็นจริง		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-8.30 น.

ชื่อรายการ	ชื่อตอน	สถานี	วันเวลาออกอากาศ
การ์ตูน โคนัน	การกินชีฟที่เค็มพันด้วยชีวิต อัศวินชุดดำ	ช่อง 9	วันเสาร์ที่ 16 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.00 น.
	การกินชีฟที่เค็มพันด้วยชีวิต ด้วยคำมั่นสัญญา		วันเสาร์ที่ 23 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.0 น.
	กล่อมเพลงที่เปี่ยมด้วยความหมาย		วันเสาร์ที่ 30 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.00 น.
การ์ตูน มหัศจรรย์สาวน้อย	ลาก่อน โฮโนกะ สายสัมพันธ์จะคงอยู่ชั่วนิรันดร์	ช่อง 9	วันเสาร์ 16 มิถุนายน 2550 เวลา 9.00-10.00 น.
	แข่งหุ่นางิสะกับเรียตะตะลุยเต็มกำลัง		วันเสาร์ที่ 23 มิถุนายน 2550 เวลา 9.00-10.00 น.
	ทุ่มเทมอบใจใส่ของขวัญให้ความกล้า		วันเสาร์ที่ 30 มิถุนายน 2550 เวลา 9.00-10.00 น.
การ์ตูน เอสโตรบอย	ครั้งที่ 1	ช่อง 7	วันอาทิตย์ ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 7.00-7.45 น.
	-		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 7.00-7.45 น.
	-		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 7.00-7.45 น.
การ์ตูนคิสนีย์	-	ช่อง 7	วันเสาร์ 16 มิถุนายน 2550 เวลา 6.30-8.30 น.
	การเรียนรู้ของเบรคคืออเมริกันคราก่อน		วันเสาร์ที่ 23 มิถุนายน 2550 เวลา 6.30-8.30 น.
	เบรคคืออเมริกันคราก่อน		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 6.30-8.30 น.
การ์ตูน แฮมทาโร่	แฮมทาโร่ยากเป็นหมอ	ช่อง 7	วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.
	ดาวตก		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.
	ของขวัญม้าไม้		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.

ชื่อรายการ	ชื่อตอน	สถานี	วันเวลาออกอากาศ
ภาพยนตร์ญี่ปุ่น จิตติกไรเดอร์	จิตใจของทุกคน จิตใจของยูกะ	ช่อง 5	วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 7.45-8.30
	การต่อสู้ของโชตะ		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 7.45-8.30 น.
	จิตในที่หลอมเป็นหนึ่งเดียว		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 7.45-8.30 น.
สะพานเป็สู่เพื่อแม่	ทำภารกิจที่สวนดอกเบญจมาศ วังน้ำเขียว	ช่อง 5	วันพฤหัสบดีที่ 14 มิถุนายน 2550 เวลา 18.30-19.45
	ตามหาชายในรูป		วันพฤหัสบดีที่ 21 มิถุนายน 2550 เวลา 18.30-19.45 น.
	ปฏิบัติการกิจหอยหลอดผัดฉ่า		วันพฤหัสบดีที่ 28 มิถุนายน 2550 เวลา 18.30-19.45 น.
การ์ตูน ปาแมน	ลอบปาแมนไว้ไม่ผิดหวัง	ช่อง 5	วันเสาร์ 16 มิถุนายน 2550 เวลา 7.30-8.00 น.
	ความลับของชุดปาแมน		วันเสาร์ 23 มิถุนายน 2550 เวลา 7.30-8.00 น.
	ชั่วโม่งสะเทิดภาพ		วันเสาร์ที่ 30 มิถุนายน 2550 เวลา 7.30-8.00 น.
การ์ตูน เสี้ยวลิ้มยี่	-	ช่อง 3	วันอังคารที่ 12 มิถุนายน 2550 เวลา 19.45-20.00 น.
	-		วันอังคารที่ 19 มิถุนายน 2550 เวลา 19.45-20.00 น.
	-		วันอังคารที่ 26 มิถุนายน 2550 เวลา 19.45-20.00 น.
สนามเด็กเล่น	-	ช่อง 3	วันพุธที่ 13 มิถุนายน 2550 เวลา 16.00-17.00 น.
	-		วันพุธที่ 20 มิถุนายน 2550 เวลา 16.00-17.00 น.
	-		วันพุธที่ 27 มิถุนายน 2550 เวลา 16.00-17.00 น.

ชื่อรายการ	ชื่อตอน	สถานี	วันเวลาออกอากาศ
นักสำรวจ	ส่วนประกอบของโลก	ช่อง 3	วันอาทิตย์ที่ 15 กรกฎาคม 2550 เวลา 6.45-7.00 น.
	แผ่นดินไหว		วันอาทิตย์ที่ 22 กรกฎาคม 2550 เวลา 6.45-7.00 น.
	ซากดึกดำบรรพ์		วันอาทิตย์ที่ 29 กรกฎาคม 2550 เวลา 6.45-7.00 น.

รายการสำหรับเด็กอายุ 15 – 24 ปี

ชื่อรายการ	ชื่อตอน	สถานี	วันเวลาออกอากาศ
การ์ตูน ดราคอนบอลแซด	ฟิสิกส์ผู้นำสมเพส กลัวจนตัวสั่นไม่หยุด	TITV	วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 8.30-9.30 น.
	ฟิสิกส์เซอร์เพื่ออย่างราบคาบ		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 8.30-9.30 น.
	การฟื้นคืนชีพ		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 8.30-9.30 น.
ภาพยนตร์ญี่ปุ่น มาร์คไรเดอร์เบลด	ตัวจริง ตัวปลอม	TITV	วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.
	ตอนที่ 42		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.
	ตอนที่ 44		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.
	คนใช้รายการและเรื่องราวของรัมเบอร์บอล		วันเสาร์ที่ 30 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.30 น.
การ์ตูน วันพีซ	ลาก่อนอาวุธทั้งหลาย โจรสลักกับความยุติธรรมที่มีอยู่น้อยนิด	TITV	วันเสาร์ที่ 16 มิถุนายน 2550 9.30-10.30 น.
	เจ้าหญิงโจรสลัก		วันเสาร์ที่ 23 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.30 น.
	คนใช้รายการและเรื่องราวของรัมเบอร์บอล		วันเสาร์ที่ 30 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.30 น.

ชื่อรายการ	ชื่อตอน	สถานี	วันเวลาออกอากาศ
การ์ตูน โคราเอมอน	มินิโคราถูกเช่า 1 วัน	ช่อง 9	วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-8.30 น.
	มินิโครากับมือแมวช่วยเหลือ		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-8.30 น.
	ดาวตกอธิฐานเป็นจริง		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-8.30 น.
การ์ตูน โคนัน	การกินชีพที่เติมพันด้วยชีวิต อัสวินชุดดำ	ช่อง 9	วันเสาร์ที่ 16 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.00 น.
การ์ตูน โคนัน	การกินชีพที่เติมพันด้วยชีวิต อัสวินชุดดำ	ช่อง 9	วันเสาร์ที่ 16 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.00 น.
	การกินชีพที่เติมพันด้วยชีวิต ด้วยคำมั่นสัญญา		วันเสาร์ที่ 23 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.0 น.
	กล่อมเพลงที่เปี่ยมด้วยความหมาย		วันเสาร์ที่ 30 มิถุนายน 2550 เวลา 9.30-10.00 น.
การ์ตูน ก๊สเบลปี3	ทีโอเริงรำลู่หนูที่มีแค่คนเดียวเวลาที่แผลหาย สนิท		วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 8.30-9.30 น.
	จงดั้นขึ้นเทพธิดาแห่งความโกรธ ซาจิโร โซไฟ คอน		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 8.30-9.30 น.
	ศึกแห่งศักดิ์ศรี		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 8.30-9.30 น.
การ์ตูนดิสนีย์	-	ช่อง 7	วันเสาร์ 16 มิถุนายน 2550 เวลา 6.30-8.30 น.
	การเรียนรู้ของเบรนนี อเมริกัณคราก่อน		วันเสาร์ที่ 23 มิถุนายน 2550 เวลา 6.30-8.30 น.
	เบรนนี อเมริกัณคราก่อน		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 6.30-8.30 น.
การ์ตูน แฮมทาโร่	แฮมทาโร่อยากเป็นหมอ	ช่อง 7	วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.
	ดาวตก		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.
	ของขวัญม้าไม้		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 8.00-9.00 น.

ชื่อรายการ	ชื่อตอน	สถานี	วันเวลาออกอากาศ
สมาร์ทคิดส์	การวัด		วันอาทิตย์ที่ 5 กรกฎาคม 2550 เวลา 7.45-8.00 น.
	มหัศจรรย์แห่งชีวิต		วันอาทิตย์ที่ 22 กรกฎาคม 2550 เวลา 7.45-8.00 น.
	กาลักน้ำ		วันอาทิตย์ที่ 29 มิถุนายน 2550 เวลา 7.45-8.00 น.
สะพานไปสู่พ่อแม่	ทำภารกิจที่สวนดอกเบญจมาศ วังน้ำเขียว	ช่อง 5	วันพฤหัสบดีที่ 14 มิถุนายน 2550 เวลา 18.30-19.45
	ตามหาชายในรูป		วันพฤหัสบดีที่ 21 มิถุนายน 2550 เวลา 18.30-19.45 น.
	ปฏิบัติการกิจหอยหลอดผัดฉ่า		วันพฤหัสบดีที่ 28 มิถุนายน 2550 เวลา 18.30-19.45 น.
ภาพยนตร์ญี่ปุ่น จิตตึกไรเดอร์	จิตใจของทุกคน จิตใจของยูกะ	ช่อง 5	วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 7.45-8.30
	การต่อสู้ของโชตะ		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 7.45-8.30 น.
	จิตใจที่หลอมเป็นหนึ่งเดียว		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 7.45-8.30 น.
การ์ตูนมาสเตอร์ อาร์ทโอเดีย	การวาดรูปตึก City Scape		วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2550 เวลา 7.30-7.45
	การใช้สีเทียน		วันอาทิตย์ที่ 17 มิถุนายน 2550 เวลา 7.30-7.45 น.
	การวาดรูปหุ่นปั้น		วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 7.30-7.45 น.
การ์ตูน เลี้ยวลิ้มขี้	-	ช่อง 3	วันอังคารที่ 12 มิถุนายน 2550 เวลา 19.45-20.00 น.
	-		วันอังคารที่ 19 มิถุนายน 2550 เวลา 19.45-20.00 น.
	-		วันอังคารที่ 26 มิถุนายน 2550 เวลา 19.45-20.00 น.

ชื่อรายการ	ชื่อตอน	สถานี	วันเวลาออกอากาศ
สนามเด็กเล่น	-	ช่อง 3	วันพุธที่ 13 มิถุนายน 2550 เวลา 16.00-17.00 น.
	-		วันพุธที่ 20 มิถุนายน 2550 เวลา 16.00-17.00 น.
	-		วันพุธที่ 27 มิถุนายน 2550 เวลา 16.00-17.00 น.
นักสำรวจ	ส่วนประกอบของโลก	ช่อง 3	วันอาทิตย์ที่ 15 กรกฎาคม 2550 เวลา 6.45-7.00 น.
	แผ่นดินไหว		วันอาทิตย์ที่ 22 กรกฎาคม 2550 เวลา 6.45-7.00 น.
	ซากดึกดำบรรพ์		วันอาทิตย์ที่ 29 กรกฎาคม 2550 เวลา 6.45-7.00 น.

ที่มา : Nielson Media Research ,2007

3.1.3 การสนทนากลุ่ม การสนทนากลุ่ม ในวันเสาร์ที่ 5 มกราคม 2551 แบ่งกลุ่มดังนี้คือ

1) กลุ่มวัยเรียน (6-14 ปี) ได้แก่

ค.ช.วชิษฐ์พล วงศ์จริยธรรม อายุ 7 ปี 3 เดือน

โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศน์

ค.ญ. สรวิทย์ วสินชนโชติ อายุ 9 ปี

โรงเรียนวัดพลับพลาชัย

ค.ญ.รัตนภรณ์ นามวงศ์ อายุ 10 ปี

โรงเรียนเกาะสุวรรณรา

ค.ช.ชนภูมิ พาณิชพิงรัช อายุ 11 ปี

โรงเรียนวัดพลับพลาชัย

ค.ช.พุดิเมธ สุธสระ อายุ 13 ปี

โรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา

ค.ญ.ธิดา พงษ์วิรัช อายุ 14 ปี

โรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา

2) กลุ่มวัยรุ่น (15-24 ปี) ได้แก่

น.ส.ชนาภา อูไรล้ำ	อายุ 15 ปี
โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช ลาดกระบัง	
นายธีรพัฒน์ อังศุขवाल	อายุ 16 ปี
โรงเรียนเทพศิรินทร์	
นางสาวอารีวรรณ ศรี้อยคำ	อายุ 17 ปี 8 เดือน
โรงเรียนเทพศิรินทร์ ร่มเกล้า	
นายพลภัทร เผ่าดิษฐ์	อายุ 18 ปี
นางสาวทัศนีย์ คนการ	อายุ 21 ปี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	
นายอุดม ห้องเม้ง	อายุ 23 ปี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	

3.2 แหล่งข้อมูล

3.2.1 ข้อมูลเอกสาร งานวิจัย

3.2.2 เทปรายการโทรทัศน์ที่กำลังออกอากาศ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2550- เดือนกรกฎาคม 2550

3.2.3 กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

3.2.4 กลุ่มเด็กวัยเรียน และกลุ่มเด็กวัยรุ่นผู้ชมรายการโทรทัศน์

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 แบบบันทึกสำหรับวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เป็นแบบบันทึกที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กซึ่งแบ่งเป็นรายการประเภทการ์ตูน 11 รายการ ได้แก่ ดรากอนบอลแซด วันพีซ โดราเอมอน กัสเบลปี 3 โคนัน มหัศจรรย์สาวน้อย เอสโตรบอย แฮมทาโร่ การ์ตูนดิสนีย์ ปาแมน และเลิฟลิ้มซี่ รายการประเภทภาพยนตร์ญี่ปุ่น 2 รายการ ได้แก่ มาร์คไรเดอร์เบลด จัสติกโรเซอร์ รายการประเภทสารคดีเด็ก 3 รายการ ได้แก่ นักสำรวจ มาสเตอร์อาร์ทไอดี และสมาร์ทคิดส์ รายการประเภทวาไรตี้ 2 รายการ ได้แก่ สะพายเป้สู้เพื่อแม่ และสนามเด็กเล่น โดยแบบบันทึกดังกล่าวประกอบด้วยประเด็นหลักๆ คือ สรุปรายการโดยย่อ ลักษณะการนำเสนอรายการ เนื้อหารายการ การมีส่วนร่วมในรายการ ผลกระทบของรายการที่มีต่อเยาวชนและครอบครัว และคุณภาพรายการ

3.3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เป็นคำถามเกี่ยวกับความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ ยกตัวอย่างรายการที่สร้างจิตสำนึกสาธารณะ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหารายการโทรทัศน์ในปัจจุบันว่ามีข้อดี ข้อเสียอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคในการผลิตรายการเด็กที่คุณภาพอย่างไรบ้าง

3.3.3 แบบคำถามสำหรับคัดเลือกเด็ก เป็นคำถามเพื่อใช้คัดเลือกกลุ่มเด็กที่จะมาร่วมสนทนากลุ่ม โดยให้เลือกรายการเด็กที่รับชมจากกลุ่มรายการเด็กที่กำหนดให้ เพื่อค้นหาเด็กที่รับชมรายการเหล่านี้เป็นประจำ ก่อนจะเริ่มสนทนากลุ่ม

3.3.4 แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม โดยแนวคำถามให้เด็กคัดเลือกรายการที่ชอบ และคิดว่าส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ รวมทั้งให้แสดงความคิดเห็นว่ารายการเด็กที่ดีควรเป็นอย่างไร

(รายละเอียดในภาคผนวก ก.)

3.4 วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

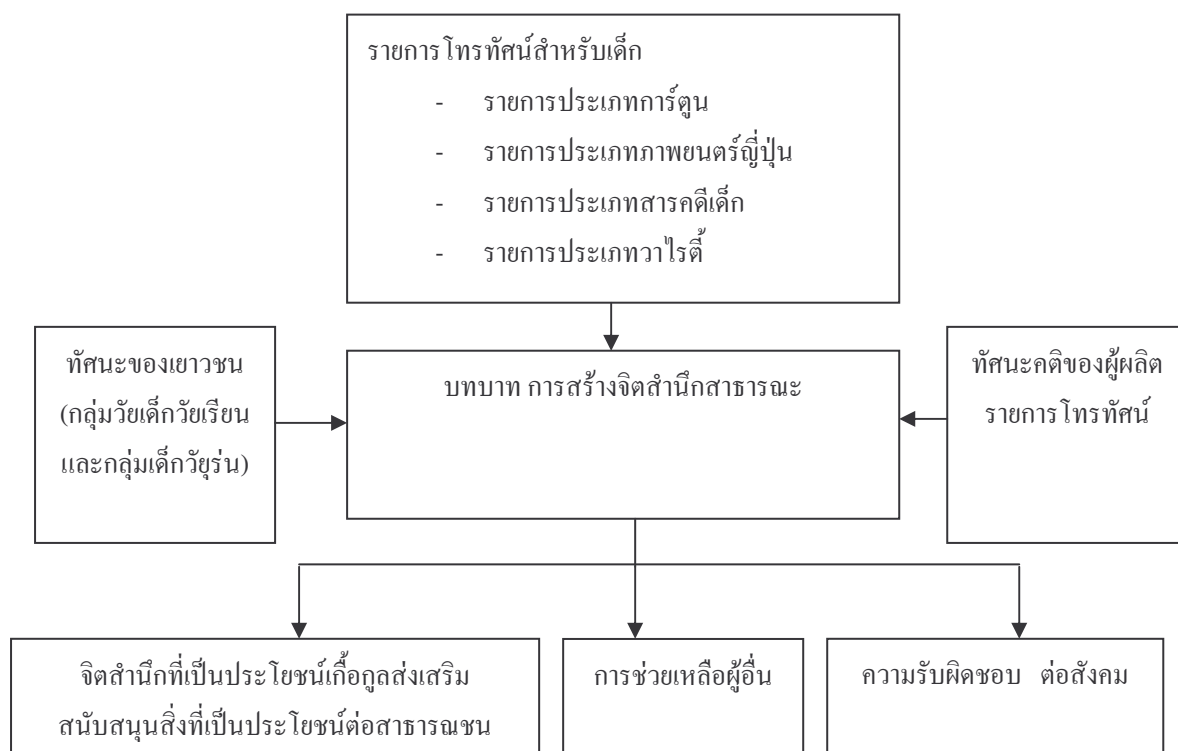
3.4.1 ศึกษาข้อมูลที่รวบรวมได้จากการเก็บข้อมูลทั้งเอกสาร การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เนื้อหา และการสนทนากลุ่ม

3.4.2 ประเด็นในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

- 1) วิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์ที่สัมพันธ์กับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน โดยแบ่งรายการเป็น 4 ประเภท ได้แก่ รายการประเภทการ์ตูน รายการประเภทภาพยนตร์ญี่ปุ่น รายการประเภทสารคดีเด็ก และรายการประเภททั่วไป
- 2) วิเคราะห์บทบาทของรายการโทรทัศน์ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน โดยวิเคราะห์จากการชมรายการโทรทัศน์และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์
- 3) วิเคราะห์ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ โดยวิเคราะห์จากการสนทนากลุ่มวัยรุ่น (6-14 ปี) และกลุ่มวัยรุ่น (15-24 ปี)

3.4.3 อภิปรายผลการวิจัย โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.5 กรอบความคิดในการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

การวิจัยเรื่อง บทบาทรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์ที่สัมพันธ์กับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน เพื่อศึกษาบทบาทของรายการโทรทัศน์ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน เพื่อศึกษาทักษะของเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะในรายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การวิเคราะห์เนื้อหารายการและการสนทนากลุ่ม การเสนอผลการวิจัยนั้นจะเสนอเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

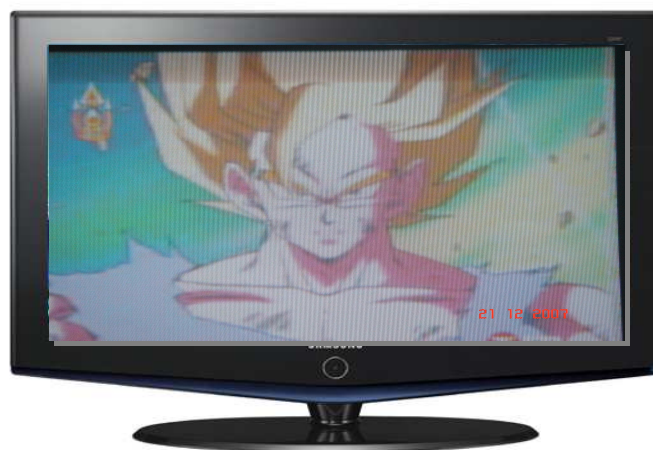
ตอนที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์ที่สัมพันธ์กับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน

1.รายการประเภทการ์ตูน

1.1 ลักษณะเนื้อหารายการประเภทการ์ตูน

1.) ดรากอนบอลแซด

เป็นการ์ตูนประเภทเน้นการต่อสู้เป็นหลัก เนื้อหาเป็นตอนๆ ต่อเนื่องกัน โดยมีตัวเอกคือ โสคุน ซึ่งเป็นชาวเซย่า เข้ามาอาศัยอยู่บนโลก เป็นผู้ซึ่งมีพลังพิเศษ รักความสงบ และรักความยุติธรรม มีลูก 1 คน เป็นคนที่รักครอบครัว เป็นที่รักของคนโดยทั่วไป เนื่องจากมีสัตว์ประหลาดจากต่างดาวเข้ามาเพื่อที่จะมากอบโกยผลประโยชน์จากโลก โสคุน ซึ่งเป็นผู้ที่มีพลังพิเศษ อาสาเข้าช่วยเหลือโลก จึงเกิดเป็นการต่อสู้กันระหว่าง 2 ฝ่าย ซึ่งเป็นผู้ซึ่งมีพลังพิเศษ ทั้ง 2 ฝ่าย ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมแพ้ เป็นผลให้โลกได้รับความเสียหาย ทั้งคู่จึงไปต่อสู้ที่ดาวดวงอื่นซึ่งห่างไกลจากโลกสุดท้ายแล้วทั้งคู่ก็เสียชีวิตลง ซึ่งแสดงถึงความเสียสละที่จะปกป้องโลก

ภาพที่ 1 ดรากอนบอลแซด (เสาร์ 8.30-9.30 น. TITV)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่นำเสนอ

เป็นการนำเสนอในแง่มุมของการต่อสู้ของ 2 ฝ่ายซึ่งเป็นศัตรูกัน ซึ่งอีกฝ่ายต้องการเป็นใหญ่ แต่อีกฝ่ายต้องการรักษาความสงบ ฝ่ายร้ายคือ ฟริชเซอร์กับฝ่ายดีคือ โทวุน และอีกด้านหนึ่งผู้เฒ่าสูงสุดได้สิ้นไปจึงได้มอบหมายหน้าที่ให้ผู้ที่ยังอยู่รับผิดชอบต่อไป ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคนในการช่วยเหลือโลก และเป็นการขอพรจากมังกรพิเศษในการช่วยชีวิตของผู้ที่ตายไปแล้ว ซึ่งคนที่ช่วยชีวิตมานั้นล้วนแต่เป็นคนที่ยรักของผู้คนทั้งหลาย

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

มีส่วนที่ทำให้เด็กๆ ได้คิดและเกิดจินตนาการใหม่บ้าง เช่น การนำเสนอเรื่องของการเชื่อในการทำนายมาแนะนำเสนอ ช่วยให้เกิดข้อคิดในการรับชมว่า การต่อสู้กันนั้นไม่ใช่จะต้องฆ่ากันให้ตายแต่ต่อสู้เพื่อให้รู้จักสำนึกถึงความชั่วที่ได้กระทำไป และช่วยให้เกิดจินตนาการในการชม เช่นในเรื่องของการขอพร หากคนเราสามารถขอพรพิเศษได้เราจะขอพรในเรื่องใด

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วบางช่วงเด็กๆ อาจไม่เข้าใจต้องอาศัยผู้ปกครองคอยชี้แนะ เช่น การพูดถึงแกนโลก ผลกระทบเมื่อโลกถูกทำลาย ซึ่งเด็กๆ ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องนี้ แต่ในเนื้อหาโดยรวมดูแล้วเข้าใจง่ายสำหรับเด็กๆ

2.) วันพีซ

เป็นการ์ตูนที่นำเสนอเป็นตอนๆ ต่อเนื่อง ในเรื่องเป็นการต่อสู้ผจญภัยของเหล่าบรรดาโจรสลัด ที่ให้ความช่วยเหลือกษัตริย์และธิดา ของเมืองหนึ่งไว้โดยที่ไม่รู้ว่าคนที่พวกเขาช่วยเหลือนั้นเป็นใคร จนกษัตริย์ได้กลับบ้านเมือง ในขณะที่เดียวกันบ้านเมืองได้เกิดการปฏิวัติขึ้นในช่วงที่ไม่มีผู้ปกครอง เมื่อกษัตริย์มาถึงโดยการช่วยเหลือของเหล่าบรรดาโจรสลัด ผู้คนในเมืองและเหล่าทหารผู้จงรักภักดี ก็หยุดการปฏิวัติทำให้บ้านเมืองมีความสงบสุขอีกครั้ง แต่แล้วเหตุการณ์วุ่นวายก็เกิดขึ้นเมื่อทางการเข้าใจผิดว่าเหล่าทหารเรือใดทำการปราบปรามบรรดาศัตรู จนทางการได้ให้รางวัลโดยการเลื่อนยศให้ แต่ทหารเรือเหล่านั้นรู้ว่าตนเองไม่ใช่คนที่กระทำการดังกล่าว แต่เป็นพวกโจรสลัดที่เข้าช่วยเหลือพระราชานายทหารเรือผู้นั้นจึงปฏิเสธ ที่จะได้รับความดีความชอบจากทางการ

ภาพที่ 2 วันพีซ (เสาร์ 9.30-10.30 น. TITV)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่นำเสนอ

เนื้อหาเป็นเรื่องของโจรสลัดที่ให้การช่วยเหลือพระราชาและเจ้าหญิงให้รอดพ้นจากอันตรายต่างๆ โดยที่พวกโจรสลัดไม่รู้ว่าเป็นพระราชา การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวไม่คำนึงถึงตนเองแต่คำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลัก โดยเป็นการผจญภัยที่ต้องต่อสู้กับเหล่าร้ายในท้องทะเล เพื่อแย่งชิงสมบัติในท้องทะเล โดยต่างฝ่ายต่างก็จะเอาชนะให้ได้ และเป็นการคิดค้นยาเพื่อช่วยรักษาโรคและอาการบาดเจ็บของเพื่อนๆ โจรสลัด โดยมีการนำเรื่องของความหลังของ ซอปเปอร์ ซึ่งเป็นผู้ที่คิดค้นยามานำเสนอ โดยยาที่สำคัญมีชื่อว่ารัมเบอร์บอล ซึ่งเมื่อรับประทานแล้วสามารถเพิ่มกำลังให้กับตัวเองได้จนในที่สุดซอปเปอร์ได้ใช้ความสามารถในเรื่องของการคิดค้นยามาช่วยรักษาชีวิตคนจริงๆ ซึ่งก็สามารถทำได้

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้เกิดจินตนาการใหม่ๆ ตามการดำเนินเรื่องของตัวละคร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการผจญภัยในเหตุการณ์ต่างๆ หรือ การต่อสู้ในเหตุการณ์ต่างๆ

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วเด็กๆ สามารถทำความเข้าใจได้ แต่ทั้งนี้ควรมีผู้ปกครองคอยชี้แนะเพื่อให้เด็กๆ เข้าใจได้เป็นอย่างดี

3.) โดเรมอน

เป็นการ์ตูนญี่ปุ่นนำเสนอจบเป็นตอนๆ ตอนนำเสนอเป็นตอนที่โดเรมอนทำผิด จึงต้องเสียของวิเศษให้กับเพื่อนๆ ของโนบิตะ นั่นคือมินิโดรา ซึ่งเป็นตัวแทนของโดเรมอน สามารถให้ของวิเศษแก่ผู้อื่นได้เหมือนกับโดเรมอน แต่เกิดปัญหาขึ้นเมื่อเหล่าบรรดามินิโดรา ให้ของวิเศษ แล้วสร้างปัญหาให้กับเจ้าของต่างๆ นานา จนเจ้าของมินิโดราได้ออกจากบ้านไป แต่แล้วไปเจอกับเด็กผู้หญิงซึ่งหลงทางกับแม่ บรรดามินิโดราช่วยกันตามหาแม่จนเจอ ซึ่งถือว่าเป็นการทำประโยชน์เหมือนกัน หากใช้อย่างถูกวิธี

ภาพที่ 3 โดเรมอน (อาทิตย์ 8.00-8.30 น. CH9)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่นำเสนอ

เป็นตอนที่เกี่ยวกับเรื่องที่โดเรมอนทำผิดและต้องไถ่โทษโดยการให้เพื่อนๆ ของโนบิตะยืมของวิเศษไปใช้ ซึ่งแต่ละคนต้องพบกับปัญหาต่างๆ ซึ่งต้องให้มินิโดราซึ่งยืมมาจากโดเรมอนช่วยเหลือ แต่ไม่สามารถช่วยได้เนื่องจากแต่ละคนนำไปใช้ผิดวิธีทำให้เกิดปัญหา ตอนที่โนบิตะต้องไปเข้าร่วมงานเลี้ยงกับเพื่อนๆ แต่ไม่อยากไป เนื่องจากต้องการไปเที่ยวกับเพื่อนหญิงมากกว่า ดังนั้นจึงขอความช่วยเหลือจากโดเรมอนในการแก้ปัญหาดังกล่าวให้ และตอนที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอธิษฐานขอในสิ่งต่างๆ ตามความเชื่อว่าเมื่อเห็นดาวตกแล้วเราอธิษฐานคำอธิษฐานจะเป็นจริง

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

เนื้อเรื่องสามารถช่วยให้ข้อคิดว่าเราควรจะต้องทำอะไรด้วยตนเอง ไม่ควรพึ่งพาผู้อื่นโดย

ไม่จำเป็น และช่วยให้เกิดจินตนาการใหม่ๆ ในเรื่องที่ได้ชม เช่น การที่โคราเอมอนมีของวิเศษนำออกมาให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ต่างๆ และการนำเสนอในเรื่องของคำอธิษฐาน โดยเด็กๆ ที่ชมอยู่ก็สามารถเกิดจินตนาการได้ว่าหากเป็นตัวเด็กๆ เองจะอธิษฐานขออะไร

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วเข้าใจได้ง่าย และมีความเหมาะสมกับเด็ก

4.) กัสเบลปี 3

เป็นเรื่องของเด็กผู้หญิงที่มีความร่าเริง เป็นเด็กจากต่างดาวมาอาศัยอยู่ในโลกมนุษย์ ตามหาคุณหนู จนเผชิญกับศัตรูต่างๆ จนไม่ไว้ใจคนอื่นๆ จนเมื่อพบกับผู้หญิงใจดีคนหนึ่งได้ให้ความช่วยเหลือจนไว้วางใจในตัวผู้หญิงคนนั้น จนทั้งคู่ไว้ใจกันและตัดสินใจเป็นคู่หูกัน และต่อสู้กับศัตรูร่วมกันตลอดมา จึงทำให้รู้ว่าความจริงใจสามารถเอาชนะทุกอย่างได้

ภาพที่ 4 กัสเบลปี 3 (อาทิตย์ 8.30-9.30 น. CH9)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่นำเสนอ

เป็นเรื่องที่นำเสนอเกี่ยวกับเด็กผู้หญิงต่างดาวที่มายังโลกเพื่อตามหาคุณหนูที่มีอยู่เพียงคนเดียว ต้องเผชิญกับความน่ากลัวต่างๆ จนทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจในคนอื่นๆ ในที่สุดเป็นคนที่ไม่พูดจากับใครเลย ไม่มีความเชื่อมั่น จนในที่สุดพบกับสาวน้อยคนหนึ่งซึ่งให้ความช่วยเหลือด้วยความจริงใจจนทำให้เด็กผู้หญิงต่างดาวรับรู้ถึงความจริงใจจนยอมรับและให้ความไว้วางใจในที่สุด ส่วนใหญ่เป็นการต่อสู้ของตัวละครเป็นหลัก ในประเด็นอื่นๆ ไม่มี และเนื้อหาที่นำเสนอตอนนี้เป็น

การพูดหาเรื่องกันระหว่าง 2 ฝ่าย เมื่อมาพบกันจนทำให้เกิดความไม่พอใจกันจึงเกิดการทำทายกันให้มาหันต่อสู้กัน เพื่อให้รู้ว่าฝ่ายไหนเป็นคนที่เก่งกว่า และมีการต่อสู้กันเพื่อแย่งเป็นราชาแห่งโลกปีศาจ

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้เด็กๆ ได้คิดตามในเรื่องที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ ความเชื่อใจ ความไว้วางใจ และเกิดจินตนาการใหม่ในเรื่องที่รับชม เช่น จินตนาการถึงการที่ได้รู้จักกับความดี ความมีน้ำใจ การจินตนาการในเรื่องของโลปีศาจ

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาตอนที่นำเสนอนี้ อาจเป็นเรื่องที่ทำให้ความเข้าใจยากสำหรับเด็กๆ เนื่องจากเป็นเรื่องของความไว้วางใจ ดังนั้นผู้ปกครองควรให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าวแก่เด็กๆ แต่ในรายการเป็นการนำเสนอที่ดีเด็กๆ ดูแล้วสามารถเข้าใจได้ แต่บางตอนเนื้อหาดูแล้วอาจไม่เหมาะสมกับเด็กๆ มากนักเนื่องจากเป็นเรื่องของการต่อสู้ ซึ่งเป็นเรื่องของความรุนแรง และการใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม ถึงแม้บางครั้งจะมีเนื้อหาที่เป็นด้านดี เช่น การมีน้ำใจช่วยเหลือกันก็ตาม

5.) โคนัน

เป็นการ์ตูนญี่ปุ่นที่เสนอจบในตอน เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการสืบเสาะหาความจริงในคดีต่างๆ ของโคนัน ในการคลี่คลายคดีต่างๆ ให้กับทางตำรวจ ในตอนที่นำเสนอเป็นการหาสาเหตุของการตายของผู้ชายคนหนึ่ง และโดยการสังเกต หาคues ผลต่างๆ และมีความรอบรู้ในเรื่องต่างๆ ทำให้สามารถสืบหาตัวคนร้ายได้ในที่สุด

ภาพที่ 5 โคนัน (เสาร์ 9.30-10.00 น. CH9)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่น่าสนใจ

เป็นการสืบหาความจริงในการตายของชายผู้หนึ่ง โดยสาเหตุของการตายยังไม่แน่ชัดทางตำรวจจึงตั้งประเด็นการตายต่างๆ ที่อาจเป็นไปได้ แต่แล้วก็ยังไม่สามารถสรุปสาเหตุการตายได้ จนในที่สุดโคนัน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความฉลาดเป็นเลิศเข้ามาแก้ไขปัญหการตายได้ โดยการตอบข้อซักถามในประเด็นต่างๆ ในการตายจนเกิดความชัดเจนแก่ทุกคนและทุกคนยอมรับ ซึ่งเป็นการหาความจริงว่าผู้ที่โดนจับตัวนั้นเป็นผู้ร้ายฆ่าคนตายหรือไม่ โดยการสืบหาความจริงจากสถานการณ์แวดล้อม และมีการจำลองสถานการณ์ให้ทราบถึงความเป็นไปได้ จนในที่สุดผู้ร้ายต้องยอมรับสารภาพในข้อเท็จจริงที่โคนันได้ไขปัญหาดังกล่าว และเป็นเรื่องของการทำงานที่จ้างโคนันให้มาสืบหาความจริงเกี่ยวกับร่องรอยการส่งเพจเจอร์ เนื่องจากผู้ส่งเพจเจอร์ได้เสียชีวิตไปแล้ว และหลานของผู้ตายก็ถูกฆ่าปิดปากด้วย ดังนั้นโคนันต้องหาสาเหตุการฆาตกรรมในคดีนี้ว่ามาจากสาเหตุใด

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้เด็กๆ คิด และเกิดจินตนาการตามในประเด็นที่น่าสนใจ โดยติดตามการแก้ปัญหาตามเนื้อเรื่อง และคิดตามว่าหากเป็นตัวเด็กๆ เอง จะสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างไร และช่วยให้เด็กได้คิดตามการดำเนินเรื่องว่าการหาความจริงเป็นได้มากน้อยเพียงไร ทำให้เด็กที่ดูได้เกิดจินตนาการตามที่โคนันได้พูด จากการสืบหาความจริงในเรื่อง และสาเหตุต่างๆ ของคดีนั้นๆ

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาบางส่วนเป็นเรื่องที่ใช้อธิบายที่ยากแก่การเข้าใจของเด็กๆ ว่าขั้นตอนการแก้ไขปัญหามาอย่างไร และไปเป็นไปอย่างมีขั้นมีตอน ทำให้อาจไม่สามารถเข้าใจในประเด็นต่างๆ ที่นำเสนอได้ทั้งหมด แต่นำเสนอได้ดีเหมาะสมกับเด็กๆ

6.) มหัตถรรพ์สาวน้อย

เป็นการ์ตูนที่มีตัวแสดงนำเป็นเด็กผู้หญิงวัยรุ่น จบในตอน โดยเนื้อเรื่องจะเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตในช่วงของวัยรุ่น เนื้อเรื่องย่อในตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับการที่ตัวเองจะต้องย้ายที่อยู่ จากญี่ปุ่นไปปารีส ซึ่งไปอยู่กับพ่อแม่ ในความคิดของเด็กผู้หญิงวัยรุ่นที่เป็นตัวเอกนั้นไม่ต้องการที่จากญี่ปุ่นไป ในกลุ่มเพื่อนผู้หญิงเมื่อได้ทราบเรื่องดังกล่าวแล้ว ก็ได้ถามถึงความรู้สึกที่จะต้องจากเพื่อนๆ และคุณยายที่เลี้ยงดูมาตั้งแต่เด็ก โดยมีเพื่อนในกลุ่มคนหนึ่งได้พูดสนับสนุนให้ไป โดยที่ยังไม่ทันคิดถึงความรู้สึกของเพื่อน แต่ก็มารู้สึกไม่ดีในภายหลังที่พูดกับเพื่อนไป จึงหาทางแก้ปัญห

ดังกล่าว โดยไปถามความคิดเห็นของผู้อื่นว่ารู้สึกอย่างไรหากต้องจากบ้านจากเมืองไป หลังจากที่
ได้รับคำตอบจากคนอื่นๆ แล้ว จึงคิดไปขอโทษที่ตนเองได้พูดไปทำให้เพื่อนเสียความรู้สึก สุดท้าย
แล้วตัวเอกดังกล่าวก็ตัดสินใจไม่ไปจากญี่ปุ่นที่ซึ่งมีทั้งความอบอุ่นและเพื่อนที่คอยให้ความหวังใจ
โดยเรื่องที่จะไปปารีสนั้นจะขอทบทวนอีกทีก่อนที่จะตัดสินใจลงไป แต่ในอีกด้านหนึ่งของเรื่อง
ตัวละครในเรื่องมีพลังพิเศษที่สามารถช่วยเหลือตนเองและเพื่อนๆ ได้เมื่อประสบกับเหตุการณ์
ต่างๆ โดยเฉพาะตัวร้ายที่ใช้ชื่อว่าพลังแห่งความมืด

ภาพที่ 6 มหัศจรรย์สาวน้อย (เสาร์ 9.00-10.00 น. CH9)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่น่าสนใจ

เนื้อหาหลักเป็นเรื่องของเด็กผู้หญิงที่กำลังตัดสินใจว่าจะไปปารีส หรือไม่ไป ซึ่งต้องทำการ
ตัดสินใจเลือกทางเดินของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเลือกทางเดินอนาคตของตนเอง โดยต้อง
ตัดสินใจด้วยความรอบคอบ และเป็นตอนที่เนื้อเรื่องของการแข่งขันแบดมินตัน ของเรียวตะ โดย
มีพี่สาวมาให้กำลังใจ แทนที่จะให้กำลังใจกลายเป็นทำให้ขาดสมาธิในการเล่น เนื่องจากพี่สาวมีการ
ส่งเสียงรบกวนตลอดเวลาเพื่อเชียร์น้องชาย และในอีกด้านก็เป็นการนำเสนอภาพการต่อสู้กับ
บรรดาเหล่าร้ายของพี่สาวที่คอยมาสร้างความปั่นป่วนอยู่ตลอดเวลา และตอนที่เป็นการหาของขวัญ
ให้กับผู้อื่นซึ่งต้องคิดก่อนว่าของขวัญที่จะให้ผู้อื่นนั้นต้องมีการคำนึงว่าสามารถใช้ประโยชน์ได้
มากน้อยเพียงไร และมีความเหมาะสมกับผู้รับแค่ไหน

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้เด็กๆ ที่ดูเกิดความคิดและจินตนาการใหม่ว่าการเดินทางไปต่างประเทศ เป็น
อย่างไร และประเทศปารีสเป็นอย่างไร และเรื่องของการแข่งขันกีฬาซึ่งต้องอาศัยทักษะ และต้อง

ฝึกซ้อมจึงจะสามารถเอาชนะคู่แข่งได้ นอกจากนั้นยังกระตุ้นให้คิดและเกิดจินตนาการใหม่จากการที่ต้องให้ของขวัญกับคนอื่น ซึ่งมีความตั้งใจในการมอบของขวัญ ว่าหากเป็นตนเองจะให้อะไรกับคนที่เราจะให้

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาที่มีการนำเสนอใน 2 รูปแบบคือ การดำเนินชีวิตปกติของตัวละคร และอีกด้านแสดงในบทบาทผู้ที่มีพลังพิเศษที่ต้องต่อสู้กับผู้ร้าย เด็กๆ ที่ดูไม่ต่อเนื่องจากไม่เข้าใจ และไม่รู้เรื่องในที่สุด แต่เนื้อหาโดยรวมดูแล้วเด็กๆ สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กผู้หญิงจะมีความเหมาะสมกว่า

7.) เอสโตรบอย

เป็นการนำเสนอเรื่องของหุ่นยนต์ที่ถูกสร้างขึ้นมาเป็นตัวแทนของเด็กผู้ชายมีชื่อมา เอสโตร ทำหน้าที่ปกป้องอันตรายต่างๆ ที่เข้ามาทำลายโลก และเพื่อเป็นการสร้างความสงบความสันติของโลก และความเป็นอิสระ เป็นการนำเสนอเป็นตอนๆ อย่างต่อเนื่อง เอสโตรถูกสร้างขึ้นมาจากศาสตราจารย์ท่านหนึ่ง ซึ่งสร้างขึ้นมามีลักษณะใกล้เคียงกับมนุษย์มากที่สุด มีความรู้สึก ความคิด รู้สำนึกความรับผิดชอบ รู้จักความชั่วดี

ภาพที่ 7 เอสโตรบอย (อาทิตย์ 7.00-7.45 น. CH7)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่นำเสนอ

เนื้อหาเป็นเรื่องของการต่อสู้ของหุ่นยนต์ที่มีความรู้สึกนึกคิด ต่อสู้เพื่อช่วยเหลือมนุษย์

และหุ่นยนต์ตัวอื่นๆ ให้มีความสงบและสันติ ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือเอสโตรจากการที่เอสโตรไม่ตอบสนองต่อคำสั่ง แต่กระทรวงวิทย์ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ จึงต้องพึ่งความช่วยเหลือจากผู้อื่นซึ่งมีความชำนาญกว่า แต่ผู้อื่นซึ่งไม่มีความประสงค์ดีเมื่อซ่อมเสร็จแล้วก็บรรจุความทรงจำใหม่ให้ ลบความทรงจำเดิมออก หลังจากที่เอสโตรฟื้นความทรงจำแล้วก็พยายามทำในสิ่งที่ถูกต้องโดยการขัดขวางการทำลายล้างของ ดร.เทนมา ผู้ซึ่งสร้างเอสโตร เนื่องจากเอสโตรไม่ยอมอยู่กับคนผู้นี้ซึ่งเป็นคนไม่ดี สุดท้าย ดร.เทนมา ต้องการทำลายเอสโตร เนื่องจากเอสโตรมีความคิดเป็นของตนเองมากเกินไป ไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งของ ดร.เทนมา อีกต่อไป สุดท้ายแล้วเอสโตรสามารถหยุดยั้งการทำลายล้างของ ดร.เทนมา ได้เป็นผลสำเร็จ ทำให้หุ่นยนต์ต่างๆ ซึ่งอาจถูก ดร.เทนมา ทำลายได้รับความปลอดภัย และสามารถอยู่ร่วมกับมนุษย์ได้อย่างสงบสุขอีกครั้ง

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

มีการให้ข้อคิดในเรื่องของ การพูดความจริง การยกโทษให้กับผู้อื่น สร้างความคิดและจินตนาการใหม่แก่เด็กๆ ในการรับชมโดยเฉพาะในเรื่องของจินตนาการในเรื่องที่เกี่ยวกับหุ่นยนต์ที่มีการสร้างขึ้นมามีอยู่ร่วมกับมนุษย์และคอยให้ความช่วยเหลือมนุษย์

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วเหมาะสมกับเด็กๆ เด็กๆ สามารถเข้าใจได้ง่าย เนื้อหาบางส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์อาจสร้างความสับสนให้กับเด็กๆ ซึ่งจุดนี้ผู้ปกครองควรให้คำแนะนำแก่เด็กๆ

8.) แฮมทาโร่

เป็นการ์ตูนที่เสนอจบในตอน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์กับหนูแฮมทาโร่ เรื่องย่อในตอนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับบรรดาหนูแฮมทาโร่ เดินทางมาพบกับลูกสุนัขซึ่งได้รับบาดเจ็บ จึงคิดที่จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือโดยร่วมกันหาทางออกเพื่อช่วยเหลือโดยคิดที่จะตามหอมารักษาลูกสุนัขตัวนั้น ในที่สุดลูกสุนัขก็ได้รับความช่วยเหลือจากหโม ทำให้บรรดาหนูแฮมทาโร่เกิดความประทับใจในการช่วยเหลือของหโม จึงคิดที่จะแสดงบทบาทเป็นหโมบ้าง ในช่วงแรกก็เล่นกันแบบสนุกๆ แต่แล้วก็เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้น คือได้มีลูกหงส์ตัวหนึ่งได้รับบาดเจ็บ บรรดาหนูแฮมทาโร่ จึงแสดงบทบาทโดยช่วยกันนำส่งลูกหงส์ตัวนั้นไปหาหโมให้เร็วที่สุด แต่เนื่องจากลูกหงส์ตัวนั้นตัวใหญ่กว่าบรรดาหนูเป็นอย่างมาก บรรดาหนูต่างๆ ไม่สามารถขนย้ายหาม

ได้ บรรดาหนูแฮมทาโร่ตัวอื่นๆ เห็นแล้ว ก็ร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือขนย้ายลูกหงส์ตัวนั้นจนสามารถนำส่งถึงมือหมอจนสำเร็จ และลูกหงส์ตัวนั้นก็ได้รับการช่วยเหลือจากหมอจนหายดี และกลับไปพบกับพ่อแม่ ทำให้บรรดาหนูแฮมทาโร่เกิดความภาคภูมิใจที่สามารถให้ความช่วยเหลือลูกหงส์ที่ได้รับบาดเจ็บจนหายดี

ภาพที่ 8 แฮมทาโร่ (อาทิตย์ 8.00-9.00 น. CH7)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่น่าสนใจ

เนื้อหาหลักเป็นเรื่องของการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และเน้นความสามัคคี มีน้ำใจต่อกัน โดยนำเสนอเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับดาวตก ซึ่งพวกหนู ให้ความสนใจเป็นอย่างมากแต่แต่ละตัวมีความสนใจอยากดูดาวตกเป็นอย่างมาก จึงได้มีการเตรียมตัวในเรื่องต่างๆ สำหรับการดูดาว และคุณพ่อของเด็กผู้หญิงพยายามหาของขวัญวันเกิดให้ลูกสาวนึกขึ้นมาได้ว่าลูกสาวเคยชอบเล่นม้าไม้เมื่อตอนเป็นเด็ก คุณพ่อไปหาซื้อเพื่อเป็นของขวัญแต่ไม่ถูกใจถึงคิดที่จะสร้างขึ้นเอง แต่เนื่องจากเวลามีจำกัด ประกอบกับภาระงานรัดตัวจึงทำได้ไม่สำเร็จ เหล่าบรรดาหนูได้เห็นดังนั้นจึงช่วยเหลือคุณพ่อจนทำได้สำเร็จและคุณพ่อสามารถนำไปให้ลูกสาวได้ ลูกสาวเกิดเป็นความดีใจและประทับใจในที่สุด

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้เด็กๆ ได้ข้อคิดในเรื่องของการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น มีความสามัคคีช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะในเรื่องของความสวยงามของดาว ช่วยให้เด็กๆ ได้คิดและเกิดจินตนาการเกี่ยวกับเรื่องของเล่นมาตัวเองมีของเล่นอะไรบ้างเมื่อสมัยเล็กๆ ทำให้รู้สึกหวงแหนของเล่นที่มีอยู่

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วง่ายต่อการเข้าใจของเด็กๆ

9.) การ์ตูนดิสนีย์

เป็นการนำเสนอการ์ตูน เป็นตอนๆ จบในตอน มีหลากหลายเรื่อง เช่น เบนดี้กับคู่หูสุดซ่าส์ ซึ่งเป็นเพื่อนคู่หูกัน อาศัยในป่าซึ่งมีเพื่อนเป็นสัตว์ต่างๆ มากมายในป่า ในตอนที่น่าเสนอเป็นตอนที่เบนดี้ และคู่หูพบเพื่อนใหม่ แต่เพื่อนใหม่แสดงอาการที่ไม่พอใจกัน โดยแข่งกันชิงดีชิงเด่นในเรื่องต่างๆ เช่นเรื่องการแต่งตัวเป็นต้น เพื่อนคนอื่นๆ ในป่าปลื้มเพื่อนใหม่ ในขณะที่เบนดี้และคู่หูไม่เป็นที่สนใจ เบนดี้และคู่หูเกิดความอิจฉาขึ้น จึงคิดหาวิธีการต่างๆ ที่เกลียดเพื่อนใหม่ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จนตัวเองได้รับความเดือนร้อนเอง แล้วในที่สุดทั้งสองเริ่มพิสูจน ให้เพื่อนเห็นในความสามารถของตนเองในทางที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับจากเพื่อนๆ ในที่สุดในเรื่องที่สองเป็นเรื่อง อเมริกันดราagoon ซึ่งจบในตอน เป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กผู้ชายที่สามารถแปลงกายเป็นมังกรได้ สามารถบินได้ มีพลังพิเศษเพิ่มขึ้น เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อลูกคิงคองหายไปทำให้พ่อแม่คิงคองโมโหเป็นอย่างมากที่ตามหาลูกไม่เจอ เจ้าหนูมังกรบินจึงช่วยตามหาลูกมังกร โดยมีอีกพวกหนึ่งที่ต้องการลูกคิงคองเหมือนกัน สุดท้ายเจ้าหนูมังกรบินเป็นฝ่ายที่ช่วยเหลือลูกคิงคองมาได้และนำกลับไปที่บ้านพ่อแม่

ภาพที่ 9 – 11 การ์ตูนดิสนีย์ (เสาร์ 6.30-8.30 น. CH7)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่น่าเสนอ

เป็นการนำเสนอการ์ตูนที่หลากหลาย โดยแต่ละเรื่องเน้นที่ความน่ารัก และความสนุกสนาน และสอดแทรกข้อคิด เช่น เรื่องของเบนดี้ จะให้เนื้อหาในเรื่องของการไม่พุดโกหก

หรือเรื่องเกี่ยวกับการที่เด็กๆ ได้รับมอบจากครูประจำวิชาสร้างสิ่งประดิษฐ์เพื่อนำผลงานไปส่งเพื่อเอาคะแนน โดยสร้างร่วมกับเพื่อน 2 คน ซึ่งทั้ง 2 คน ยังไม่สามารถร่วมมือกันทำงานได้ จึงต้องหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อที่จะนำผลงานไปส่งกับครู และสลับกับการที่เด็กผู้ชายซึ่งสามารถแปลงร่างเป็นมังกรได้ ต้องต่อสู้กับตัวร้าย ซึ่งเด็กผู้ชายแสดงใน 2 บทบาทและเป็นเรื่องของการที่เบรนดี้ต้องการมีแฟน โดยแฟนนั้นต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่สมบูรณ์แบบที่สุด

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้เกิดการคิดและจินตนาการใหม่ เช่นเรื่องเบรนดี้ มีการคิดสิ่งประดิษฐ์ จากผลไม้ต่างๆ อีกทั้งมีการยกคำกลอน สุภาษิตมากล่าวเพื่อให้เด็กๆ ได้รับความรู้เพิ่มเติม

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วเด็กๆ สามารถเข้าใจได้ แต่ต้องมีผู้ปกครองคอยให้คำแนะนำในบางประเด็น เช่น การทำรถจากผลไม้ซึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง และเนื้อหาบางส่วนยังไม่เหมาะสมกับเด็กๆ ซึ่งผู้ปกครองต้องให้คำแนะนำ เช่นในเรื่องของ การคบเพื่อนหญิง เป็นต้น

10.) ปาแมน

เป็นการ์ตูนที่แสดงจบในตอน ในตอนที่น่าเสนอเป็นเรื่องที่ปาแมนต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่ 2 อย่างพร้อมๆ กัน ในเวลาเดียวกันจึงต้องนำหุ่นอีกตัวมาช่วยเหลือ ในการช่วยเหลือนั้นไม่ได้ต้องการรับผลตอบแทนกลับคืนมา จนชาวเมืองรู้ถึงการช่วยเหลือดังกล่าว จึงขอความช่วยเหลือจากปาแมนในเรื่องต่างๆ เช่น ช่วยยกของ ขัดห้องน้ำ ตัดหญ้า เป็นต้น จนปาแมนรู้สึกว่อาจไม่ใช่หน้าที่ของปาแมน จึงปฏิเสธให้ความช่วยเหลือแก่ชาวเมือง ดังนั้นจึงมอบหมายให้หุ่นตัวแทน ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ แทน ในขณะที่เรียนอยู่นั้นเพื่อนๆ ในห้องถามคุณครูว่าทำไมปาแมนถึงบิได้ คุณครูหาคำตอบไม่ได้ จึงให้ไปถามปาแมนเอง ปาแมนเองก็ตอบไม่ได้ จนในที่สุดหัวหน้าของปาแมนก็ให้ความช่วยเหลือ โดยนำคุณครูมาหาคำตอบดังกล่าว จนคุณครูรู้คำตอบจึงสามารถไปตอบนักเรียนได้

ภาพที่ 12 ปาแมน (เสาร์ 7.30-8.00 น. CH5)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่น่าสนใจ

เป็นการนำเสนอในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เลือกว่าผู้นั้นเป็นใคร และการสงสัยของเด็กๆ ที่มีความสงสัยในเรื่องของชุดของปาแมนว่าทำไมจึงทำให้ปาแมนบินได้ โดยคุณครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการหาคำตอบที่ถูกต้องมาให้กับนักเรียน ซึ่งในขณะนั้นคุณครูตอบไม่ได้ แต่สามารถหาคำตอบที่ถูกต้องมาให้กับนักเรียนในภายหลัง รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพของปาร์แมน ซึ่งจะต้องวาดภาพตามที่คุณครูกำหนด โดยเป็นการวาดภาพทิวทัศน์ ในระหว่างนั้นก็ประสบปัญหาว่าภาพที่วาดไว้หายไป จึงต้องออกตามหา จนไปพบกับนักวาดภาพสติเฟื่อง ซึ่งมีฝีมือในการวาดภาพเป็นอย่างดี และให้ความรู้ และคำแนะนำในการวาดภาพได้เป็นอย่างดี

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้เด็กได้คิดในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และมีจินตนาการในเรื่องต่างๆ ตามที่ปาแมนทำ เรื่องของการที่ปาแมนสามารถบินได้ ซึ่งมีการค้นหาคำตอบที่ถูกต้องเกิดจินตนาการใหม่ๆ เกี่ยวกับการวาดรูป ว่าต้องวาดรูปเกี่ยวกับอะไรและต้องใช้ความคิดในการวาดรูป

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วเข้าใจง่ายไม่มีความซับซ้อน เด็กๆ ดูแล้วสามารถเข้าใจได้เอง แต่ในบางตอนต้องมีผู้ปกครองให้คำอธิบายเพิ่มเติม

11.) เสี้ยวลิ้มยี่

เป็นการ์ตูนที่นำเสนอเรื่องราวของการต่อสู้ของเด็กหนุ่มคนหนึ่ง ที่ต้องการฝึกวิทยายุทธ โดยได้รับการฝึกฝนจากวัดเส้าหลิน จนมีวิชาเก่งกล้า และใช้วิชาการต่อสู้ดังกล่าวช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน ภูกรังแก

ภาพที่ 13 เสี้ยวลิ้มยี่ (อังคาร-พุธ 19.45-20.00 น. CH3)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่นำเสนอ

เป็นการผจญภัยของลิ้มยี่และเพื่อนๆ โดยได้เข้าไปต่อสู้กับผู้ร้ายในใต้ดิน เพื่อเป็นการฝึกวิชา โดยการลงไปในครั้งนี้ เกิดการต่อสู้และผจญภัยในเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้เจอ ทำให้ต้องหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยใช้สติ ในการตัดสินใจ และเป็นเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการที่มีผู้ชายคนหนึ่งเข้ามาในวัดเส้าหลินเพื่อขอฝึกวิชากับพระอาจารย์ แต่ต้องผ่านการทดสอบก่อนจึงสามารถเรียนวิชาของวัดเส้าหลินได้ ตอนที่นำเสนอนี้ ผู้ชายคนนี้ยังไม่ผ่านการทดสอบ จึงต้องมีการฝึกฝนก่อนแล้วจึงค่อยมาผ่านด่านการทดสอบอีกครั้งหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งกล่าวถึงการที่กลุ่มของตัวละครเอกเดินทางผ่านหมู่บ้านชาวประมงซึ่งถูกรุกรานจากพวกโจรสลัดทำให้กลุ่มตัวเอกต้องให้การช่วยเหลือ

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้คิดตามในเรื่องที่นำเสนอว่าตัวเอกจะมีการตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างไรในสิ่งที่พบ และช่วยในการก่อให้เกิดจินตนาการใหม่ๆ กับเด็กๆ ช่วยให้เด็กๆ ได้เห็นรูปแบบการต่อสู้ที่แปลก

ใหม่สำหรับเด็กๆ ช่วยให้เกิดจินตนาการเกี่ยวกับศิลปะการต่อสู้ ซึ่งเป็นของจีนที่มีความสวยงามและน่าเกรงขามเพียงใด

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วมีความเหมาะสมกับเด็กและเด็กๆ สามารถเข้าใจได้ง่าย เนื่องจากเป็นการนำเสนอในรูปแบบการ์ตูน

1.2 รายการประเภทการ์ตูนที่มีการสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิต

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการประเภทการ์ตูนสำหรับเด็กและเยาวชนพบว่าลักษณะรายการที่มีการสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิตมีจำนวน 11 รายการดังนี้

เนื้อหารายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
1. เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด	10	90.91
2. เรียนรู้การประหยัด	0	0
3. เรียนรู้การแบ่งเวลา	3	27.27

1.2.1 เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด

จากการวิจัยพบที่มีการสอนให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด ดังต่อไปนี้

ดราคอนบอลแซด การที่ต่อสู้กันนั้นไม่ใช่ฆ่าเพื่อฆ่าให้ตายแต่เพียงอย่างเดียวแต่สามารถทำให้เกิดความสำนึกในสิ่งที่กระทำผิดลงไป

วันพีซ การที่พระราชาให้อภัยกับผู้ที่ทำให้ผิดทุกคนจนอาณาจักรกลับมาสู่ความสงบอีกครั้ง

โดเรม่อน การที่กระทำผิดต้องมีการขอโทษผู้อื่นในสิ่งที่เรากระทำผิด และเราต้องรักษาสัญญาเมื่อเรารับปากกับใครไว้ เห็นได้จากตอนที่โนบิตะต้องรักษาสัญญาที่ให้ไว้กับโดเรม่อนในการนำของที่ขโมยไปมาคืนตามสัญญา และการรู้จักการทำความดีโดยการไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เห็นได้จากตอนที่โดเรม่อนนำปลาที่มีไว้สำหรับทำบาบิควไปปล่อยลงน้ำไปรวมถึงเด็กๆ ได้เรียนรู้สิ่งผิดถูกจากการที่โนบิตะกระทำในเนื้อเรื่องบางเรื่องที่โนบิตะทำไม่ถูก เช่นการนำของวิเศษที่โดเรม่อนให้ไปใช้ในทางที่ผิด เป็นต้น

กัลเบสปี 3 การที่ไม่ไว้วางใจใครเลย บางครั้งเกิดผลเสียมากกว่าผลดี ทำให้เราเกิดความทุกข์ใจ ไม่ยอมเปิดใจรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

โคนัน จากการที่ผู้ตายซึ่งเป็นหมอได้จ่ายยาให้คนไข้ผิด โดยเป็นการจงใจเนื่องจาก ผู้ตายจะประกาศใช้ทฤษฎีใหม่ที่เกิดขึ้นได้ แต่มีผู้ป่วยหนึ่งรายการมีอาการขัดแย้งกับทฤษฎีที่เกิดขึ้น หมอผู้นั้นจึงฆ่าคนไข้เพื่อปิดปาก ทำให้ทราบว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่ดี ผิดทั้งจรรยาบรรณ และผิดกฎหมาย และมีการสอนในเรื่องของการทำความดี เป็นคนดี รู้จักความกตัญญูต่อพ่อแม่ ซึ่งสรุปในตอนท้ายรายการ ทำให้เด็กๆ ได้เรียนรู้สิ่งผิดถูกจากคดีที่เกิดขึ้นในเรื่อง เช่น การทำร้ายผู้อื่นเป็นสิ่งไม่ดี

มหัศจรรย์สาวน้อย การที่คนเราพูดอะไรออกไป ต้องรู้จักคิดก่อนพูด ไม่อย่างนั้นอาจทำให้ผู้อื่นรู้สึกไม่ดีได้ เช่น จากตอนที่พี่เพื่อนมาขอโทษในสิ่งที่พูดออกไปแล้วเพื่อนอาจเสียใจ และได้เรียนรู้สิ่งถูกผิดจากการที่เรียวตะ รู้สึกว่าพี่สาวเป็นตัวปัญหา ทำให้ตัวเองแข่งขันได้ไม่ดี ซึ่งอันที่จริงแล้วเป็นการหวังดีของพี่สาวมากกว่า จนในที่สุดเรียวตะคิดว่าคนแรกที่สอนให้เล่นแบดมินตันเป็นคือพี่สาวของเขานั่นเองจึงทำให้เขาคิดได้ และรู้ถึงความหวังดีของพี่สาว และขอโทษพี่สาวในสิ่งที่ตนทำไม่ดีไว้ และ ให้มีความกล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง จะเป็นประโยชน์กับตนเอง

เอสโตรบอย การพูดความจริงเป็นสิ่งที่ดี นอกจากนั้นเด็กๆ ได้เรียนรู้สิ่งผิดถูกผ่านตัวเอสโตร ว่าสิ่งใดที่ทำไปเป็นสิ่งที่ดี และสิ่งใดที่ทำไปเป็นสิ่งไม่ดี เช่น ดร.เทนมา ทำลายหุ่นยนต์ซึ่งตกgrun ไป เอสโตรไม่เห็นด้วยเนื่องจากว่าหุ่นยนต์เหล่านั้นล้วนแต่มีชีวิตจิตใจ จึงไม่ควรทำร้ายหุ่นยนต์เหล่านั้น และสอนให้รู้จักการให้

คิสนี จากเรื่องของเบรนดี้ ในเรื่องของ การไม่พูดจาโกหก ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ดีและในเรื่องของความจริงใจ

ปาแมน การที่ไม่รู้ในสิ่งใดไม่ควรตอบในสิ่งที่เราไม่รู้ เพราะไม่อย่างนั้นแล้วอาจทำให้เรากลายเป็นโกหก ไม่มีใครเชื่อถือ

เลียวลิมบี้ การที่ไปรุกรานใครทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือนร้อนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี

1.2.2 เรียนรู้การแบ่งเวลา

จากการวิจัยพบว่าการสอนให้เด็กได้เรียนรู้การแบ่งเวลาดังต่อไปนี้

แฮมทาโร่ การสอนในเรื่องของการแบ่งเวลา

ดิสนีย์ พิกิชอบบอกว่าเด็กจะเล่นเกมคอมพิวเตอร์และอ่านหนังสือ ต้องรู้จักการแบ่งเวลาให้เหมาะสมจึงจะเกิดประโยชน์กับเด็กๆ มีการสอนให้รู้จักการแบ่งเวลาให้เป็นประโยชน์ระหว่างการเรียนกับการกิจที่ต้องรับผิดชอบ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการเขียนเรียงความส่งเข้าประกวดในรายการ

ปาแมน การที่ปาแมนช่วยเหลือผู้อื่นทุกๆ คนโดยไม่เลือกทำให้ปาแมนไม่มีเวลาในการทำภารกิจหลักที่ต้องรับผิดชอบอยู่ จึงต้องมีการแบ่งเวลา และภาระงานในการช่วยเหลือผู้อื่น

1.3 รายการประเภทการ์ตูนที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการประเภทการ์ตูนสำหรับเด็กและเยาวชนพบว่าลักษณะรายการที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะมีจำนวน 7 รายการดังนี้

เนื้อหารายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
1. สนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์กับสาธารณชน	7	63.63
2. ช่วยเหลือผู้อื่น	11	100
3. รับผิดชอบต่อสังคม	0	0

1.3.1 การสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์กับสาธารณชน

จากการวิจัยพบว่าการสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์กับสาธารณชน ดังต่อไปนี้

วันพีซ การรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่เห็นแก่ ความเหน็ดเหนื่อย เช่นจากตอนที่พวกโจรสลัดให้ความช่วยเหลือพระราชานสามารถกลับมายังบ้านเมืองเดิมได้ ซึ่งเห็นว่าเป็นการนำเสนอในตัวอย่างที่ยังไม่มีความชัดเจนมากนักต้องมีผู้ปกครองชี้แนะเด็กๆ จึงสามารถเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และนอกจากนั้นยังให้ข้อคิดอีกว่าการที่เราเป็นหมอมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือคนไข้โดยไม่เลือกว่าผู้นั้นจะเป็นใคร ในการให้ความช่วยเหลือนั้นต้องมีความจริงใจ และเอาใจใส่

โคนัน เนื้อหาที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะจะเกี่ยวในเรื่องของการใช้ความสามารถ

มหัศจรรย์สาวน้อย เมื่อมีการเผชิญกับศัตรูก็ร่วมมือร่วมในกันต่อสู้เพื่อเอาชนะ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่เหมาะสมและเห็นได้ชัดเจน

เอสโตรบอย มีการสอนในเรื่องการพูดความจริง เช่นตอนที่เด็กผู้หญิงพูดกับพ่อว่า พ่อเป็นคนที่ไม่สอนให้พูดแต่ความจริง แต่พ่อไม่เชื่อในคำพูด ซึ่งดูแล้วมีความเหมาะสมกับวัยของเด็กๆ มีการสอนในเรื่องของการยกโทษ การให้อภัยกัน เช่น ตอนที่ เด็กผู้หญิงเข้าไปขอร้องให้หุ่นยนต์ ยกโทษให้กับความผิดของมนุษย์ที่คอยรังแกหุ่นยนต์ ดูแล้วมีความเหมาะสม ปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะในการทำในเรื่องที่ถูกต้อง ไม่ทำในสิ่งที่ไม่ดี เห็นได้จากตอนที่ เอสโตรบอยพยายามทำดี โดยการเข้าไปช่วยเหลือหุ่นยนต์ซึ่งได้รับการทำร้าย ซึ่งเอสโตรเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง โดยหุ่นยนต์มีสิทธิเท่าเทียมกับมนุษย์ในการอยู่รอด

แฮมทาโร่ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมที่เด็กๆสามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้ มีการแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน เช่น ตอนที่หนูแฮมทาโร่แต่ละตัวร่วมแรงร่วมใจช่วยกันขนย้ายลูกหงส์ซึ่งมีตัวโตกว่า นำไปส่งให้กับหมอเพื่อทำการรักษา ปลูกฝังจิตสำนึกผ่านตัวการ์ตูนที่เป็นหนู เช่น การที่หนูต่างๆ ร่วมกันช่วยคุณพ่อสร้างม้าไม้จนเป็นผลสำเร็จโดยไม่ได้รับผลอะไรเป็นสิ่งตอบแทน ได้แต่ความสุขใจเท่านั้น ตัวอย่างดังกล่าวอาจไม่เหมาะสมนักเนื่องจากไม่นำเสนอผ่านตัวบุคคล แต่เป็นสัตว์แทน

ดิสนีย์ มีการส่งเสริมให้เด็กทำความดี โดยให้เขียนเล่าเรื่องถึงความดีที่เด็กๆ อยากทำ

ปาแมน ปลูกฝังการที่มีน้ำใจอาสาช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่ต้องให้สิ่ง เห็นได้จากการที่ ปังโกะ อาสาเนาเอกสารไปส่งให้คุณพ่อที่ทำงาน โดยไม่ต้องรอให้คุณแม่ใช้

1.3.2 การปลูกจิตสำนึกในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น

จากการวิจัยพบว่าการปลูกจิตสำนึกในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ดังต่อไปนี้

ดราคอนบอลแซด การที่มีการช่วยให้กำลังใจผู้อื่นเมื่อผู้อื่นกำลังมีความกังวลใจ และการที่บรรดาเพื่อนๆ ของโหวกุนคิดหาทางช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้จากไปแล้วให้ฟื้นคืนชีพมาอีกครั้ง

วันพีช จากตอนที่พวกโจรสลัดให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย และความยากลำบาก และมีการสอนในเรื่องของการช่วยเหลือชีวิตผู้อื่น จากความรู้ของตนเอง ที่ได้เรียนรู้มา

โครม่อน การที่ โครม่อนคอยให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเกิดความประทับใจ เห็นได้จากการที่เด็กผู้หญิงที่หลงทางกับแม่ มินิโคร่าของโครม่อนใช้ความสามารถพิเศษในการช่วยเหลือจนประสบผลสำเร็จ ซึ่งการช่วยเหลือนั้นไม่ได้หวังผลตอบแทนใดๆ

กัสเบล การรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้ง เห็นได้จากตอนที่ สาวน้อยผู้หนึ่งให้ความช่วยเหลือเด็กต่างดาวซึ่งได้รับบาดเจ็บ โดยการให้ความช่วยเหลือนั้นเต็มไปด้วย ความเมตตา ความจริงใจ จนทำให้เด็กผู้หญิงคนนั้นเปิดใจยอมรับความช่วยเหลือด้วยความ ยินดี

โคนัน การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยใช้ความสามารถของตนเองไปในทางที่ถูกต้องในการ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เช่น เรื่องของการให้ความช่วยเหลือตำรวจของโคนันในการแก้ไข ปมปัญหาในคดีที่เกิดขึ้นซึ่งมีความซับซ้อน และให้ข้อคิดว่าแม้จะเป็นเด็กก็มีความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นได้ดี โดยอาศัยความฉลาดและเป็นคนช่างสังเกตของตนเอง

มหัศจรรย์สาวน้อย การรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ผ่านการต่อสู้ของตัวละคร เช่น เมื่อมีการเผชิญ กับศัตรูก็ร่วมมือร่วมใจกันต่อสู้เพื่อเอาชนะ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่เหมาะสมและเห็นได้ชัดเจน และ ในตอนของการให้ความช่วยเหลือคนแก่ โดยมีการช่วยเงินรถจักรยานให้กับคนแก่ซึ่งเงินรถไม่ ไหว โดยในการช่วยเหลือในครั้งนี้ทำด้วยความเต็มใจ

เอสโตรบอย การเข้าไปช่วยเหลือหุ่นยนต์ซึ่งได้รับการทำร้าย ซึ่งเอสโตรเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง โดยหุ่นยนต์มีสิทธิเท่าเทียมกับมนุษย์ในการอยู่รอด

แฮมทาโร่ ช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า เมื่อเห็นผู้อื่นได้รับบาดเจ็บรีบเข้าไปช่วยเหลือไม่ลังเล ดาย เห็นได้จากตอนที่หนูแฮมทาโร่เข้าช่วยเหลือลูกหงส์ที่ได้รับบาดเจ็บ โดยการนำไปส่ง ให้กับคุณหมอเพื่อรักษาจนหายดี

คิสินี สอนในเรื่องของการให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นจากเรื่องที่น่าเสนอ

ปาแมน การรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน เห็นได้จากตอนที่ปาแมนช่วยเหลือผู้อื่น ยกของแต่เขาได้ให้เงินเป็นของตอบแทนแต่ปาแมนไม่รับเงินเนื่องจากการช่วยเหลือจากใจจริง

เลียวลิ้มยี การตัวเองซึ่งเป็นผู้ชายที่มีความสามารถมีทักษะในการต่อสู้ เมื่อมีผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนตนเองไม่นิ่งดูดาวยริบเข้าไปช่วยเหลือ ถือได้ว่าตนเองมีจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องของการช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถของตนเองที่มี และสอดคล้องกับจิตสำนึกสาธารณะในแง่ของการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เห็นได้จากการที่เมื่อกลุ่มตัวละครหลักเดินผ่านหมู่บ้านชาวประมงซึ่งกำลังได้รับความเดือดร้อนจากการรุกรานจากพวกโจรสลัด ก็ทำการช่วยเหลือโดยไม่ต้องรอให้พวกชาวบ้านขอร้องแต่อย่างใด ซึ่งเห็นว่ามีเหมาะสม

2. รายการประเภทภาพยนตร์ญี่ปุ่น

2.1 ลักษณะเนื้อหาภาพยนตร์ญี่ปุ่น

1.) มาร์คไรเดอร์เบลค

เป็นภาพยนตร์ญี่ปุ่นจบในตอน เป็นการต่อสู้เพื่อพิทักษ์สันติภาพ ซึ่งนำเสนอในรูปแบบของมนุษย์ที่สามารถแปลงร่างได้ จนทำให้ตัวเองมาความสามารถเพิ่มมากขึ้น จนสามารถต่อสู้กับศัตรูในรูปแบบต่างๆ ได้ ในตอนที่น่าเสนอนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่เพื่อน ไรเดอร์ถูกจับตัวไว้และบรรดาไรเดอร์ที่เหลือเข้าไปช่วยเหลือเพื่อน แต่ไม่สำเร็จ เพื่อนไรเดอร์คนหนึ่งซึ่งแยกตัวไปได้เข้ามาช่วยเหลือ แต่เนื่องจากเป็นผู้ซึ่งมีแต่ความระแวงและความคิดที่ว่าตัวเองถูกหลอกใช้ จึงเกิดเป็นความคับอกคับใจขึ้น ไม่มาร่วมกับกลุ่มไรเดอร์ แต่เหตุการณ์ต่อสู้เกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อไรเดอร์ในกลุ่มคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้หญิง บังเอิญไปพบว่า พ่อของตัวเองยังไม่ตาย ยังมีชีวิตอยู่ จึงคิดที่จะไปพบพ่อ ฝ่ายศัตรูจึงปลอมตัวมาเป็นพ่อเพื่อที่จะหลอกล่อให้ไรเดอร์มาปรากฏตัวขึ้น เพื่อที่จะรอจังหวะทำร้ายไรเดอร์ แต่แผนการไม่สำเร็จจึงเกิดการต่อสู้กันขึ้น ฝ่ายไรเดอร์ซึ่งมีกำลังด้อยกว่าฝ่ายศัตรูไม่สามารถเอาชนะได้ ไรเดอร์ผู้ที่แยกตัวออกไปจากกลุ่มซึ่งมีความสามารถมากกว่าได้เข้ามาช่วยเหลือโดยลืมความไม่พอใจต่อเพื่อนกลุ่มไรเดอร์ และร่วมแรงร่วมใจต่อสู้จนได้รับชัยชนะ

ภาพที่ 14 มาร์คไรเดอร์เบลด (อาทิตย์ 8.00-9.00 น. TITV)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่นำเสนอ

เป็นการต่อสู้กันของเหล่าบรรดา เบลด โดยมีการสร้างตัวละครซึ่งเป็นพ่อของเบลด หลอกขึ้นมาเพื่อให้เหล่าบรรดาเบลดปรากฏตัวออกมาเพื่อที่จะลอบทำร้าย นำเสนอเป็นการรวมพลังของเหล่าบรรดา ไรเดอร์เพื่อผนึกกำลังกันในการต่อสู้กับเหล่าร้าย คือ เอดเรส ในครั้งนี้เป็นการวางแผนของเหล่าร้ายโดยให้ เอดเรสรวมร่างกับไรเดอร์เพื่อจะนำไรเดอร์มาเป็นพวกและให้พวกไรเดอร์ต่อสู้กันเอง และนำเสนอเป็นเรื่องของเพื่อนๆ ของเหล่าไรเดอร์ที่ถูกครอบงำด้วยอำนาจของเอดเรส จนทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนในที่สุดเกิดความแตกแยกกันของเหล่าบรรดาไรเดอร์

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้เด็กๆ ได้เกิดจินตนาการใหม่ๆ ตามเรื่องที่น่าสนใจ โดยเฉพาะในเรื่องการต่อสู้แบบแฟนตาซี เช่น การที่ไรเดอร์สามารถแปลงร่างได้และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ ซึ่งเด็กๆ อาจคิดตามว่าหากเป็นตัวเด็กเองจะอย่างไร

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาเป็นการต่อสู้ส่วนใหญ่ เด็กๆ ดูแล้วเข้าใจได้ง่าย แต่ไม่มีความเหมาะสมกับเด็กๆ แต่เหมาะสมกับเด็กช่วงวัยรุ่นมากกว่า

2.) จัสติกไรเซอร์

เป็นภาพยนตร์ญี่ปุ่นจบในตอน เป็นเรื่องการต่อสู้ของเทพผู้พิทักษ์แห่งดวงดาว ซึ่งต่อสู้กับบรรดาตัวร้ายต่างๆ ที่เข้ามาเพื่อยึดครองโลก ซึ่งนำเสนอในรูปแบบมนุษย์ที่สามารถแปลงร่างได้

ในตอนที่น่าเสนอนี้เป็นการนำเสนอในเรื่องของความพยายาม โดยศัตรูเป็นผู้ที่มีความสามารถที่เหนือกว่าจนบรรดาจัสติกไม่สามารถเอาชนะได้ จึงต้องกลับไปหากลยุทธ์ในการต่อสู้ใหม่ โดยพยายามฝึกฝนตัวเองในทุกรูปแบบเพื่อที่จะเอาชนะศัตรูให้ได้ บรรดาเพื่อนๆ เมื่อได้รับทราบข่าวจึงต่อว่าที่ต่อสู้กับตัวร้ายเพียงลำพังไม่ตามเพื่อนๆ ไปช่วยเหลือ แต่แล้ววันหนึ่งก็ได้พบกับศัตรูคนเดิมที่มีทั้งความเร็วและความเก่ง ตัวเองหลังจากฝึกซ้อมมาแล้วในเรื่องของความเร็วแต่เมื่อต่อสู้กันยังไม่สามารถเอาชนะได้ จนทำให้ตระหนักว่าความเร็วอย่างเดียวไม่สามารถเอาชนะได้ แต่ความสามัคคี และความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ นั้นเมื่อรวมกันแล้วสามารถเอาชนะศัตรูได้

ภาพที่ 15 จัสติกไรเซอร์ (อาทิตย์ 7.45-8.30 น. CH5)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่น่าเสนอ

เป็นการต่อสู้ระหว่างฝ่ายธรรมะ กับฝ่ายอธรรม ซึ่งสุดท้ายแล้วธรรมะ ย่อมชนะอธรรม ให้รู้จักความอดทน ความเพียรพยายาม ซึ่งเป็นการนำเสนอการต่อสู้ของโชตะซึ่งได้รับบาดเจ็บอยู่ แต่ต้องต่อสู้เพื่อช่วยเหลือเพื่อนๆ ซึ่งต่อสู้กับตัวร้ายอยู่ เพื่อนๆ ไม่สามารถต่อสู้ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากขาดกำลังสำคัญไป 1 คน ทำให้ไม่สามารถเอาชนะฝ่ายตรงข้ามได้ โชตะรวบรวมกำลังกาย กำลังใจอีกครั้งเพื่อช่วยเหลือเพื่อนๆ ในการต่อสู้ ทำให้ในที่สุดสามารถเอาชนะผู้ร้ายได้ และเป็นการนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ของเหล่าบรรดาจัสติก ที่ต้องต่อสู้กับเหล่าบรรดาตัวร้าย ซึ่งเหมือนกับตอนที่ผ่านๆ มา

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

เนื้อหาของรายการดูแล้วช่วยให้เด็กได้คิด และเกิดจินตนาการ เช่น การเตรียมตัวเพื่อสอบ การรู้จักอ่านหนังสือ ซึ่งอาจไม่ใช่ประเด็นหลักของเนื้อหา แต่มีการสอดแทรกเข้ามา และเกิด

จินตนาการใหม่ ในเรื่องที่ได้รับชม เช่นการที่สามารถแปลงร่างได้แล้วมีพลังพิเศษเพิ่มขึ้นมาจนสามารถต่อสู้กับผู้ร้ายจนได้รับชัยชนะ

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เป็นการต่อสู้กันของ 2 ฝ่าย ซึ่งมองแล้วอาจจะเป็นการนำเสนอของเนื้อหาที่มีความรุนแรง ซึ่งดูแล้วอาจไม่เหมาะสมกับเด็กๆ และไม่สามารถเข้าใจได้ในทันที แต่ต้องใช้เวลาในการรับชมจึงสามารถเข้าใจเนื้อหาได้

2.1 รายการประเภทภาพยนตร์ญี่ปุ่นที่มีการสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิต

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการประเภทภาพยนตร์ญี่ปุ่นสำหรับเด็กและเยาวชนพบว่า ลักษณะรายการที่มีการสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิตมีจำนวน 2 รายการดังนี้

เนื้อหารายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
1. เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด	2	100
2. เรียนรู้การประหยัด	0	0
3. เรียนรู้การแบ่งเวลา	1	50

2.2.1 เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด

จากการวิจัยพบว่าการสอนให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด ดังต่อไปนี้

มาร์คไรเตอร์เบลด เนื้อหาเป็นการสอนให้รู้จักความดี และความชั่ว ซึ่งต้องมีการชี้แนะจากผู้ใหญ่

จัสติกไรเซอร์ เด็กๆ ได้เรียนรู้สิ่งถูกผิดจากรายการ

2.2.2 เรียนรู้การแบ่งเวลา

จากการวิจัยพบว่าการสอนให้เด็กได้เรียนรู้การแบ่งเวลา ดังต่อไปนี้

จัสติกไรเซอร์ มีการให้รู้จักแบ่งเวลาในการอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบ

2.3 รายการประเภทภาพยนตร์ญี่ปุ่นที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหาหารายการประเภทภาพยนตร์สำหรับเด็กและเยาวชนพบว่าลักษณะรายการที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะมีจำนวน 2 รายการดังนี้

เนื้อหาหารายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
1. สนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์กับสาธารณะชน	0	0
2. ช่วยเหลือผู้อื่น	2	2
3. รับผิดชอบต่อสังคม	0	0

2.3.1 การปลูกจิตสำนึกในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น

จากผลการวิจัยพบว่าการปลูกจิตสำนึกในด้านการช่วยเหลือผู้อื่นดังต่อไปนี้
มาร์คไรเดอร์เบลด สอนในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือเพื่อนๆ เท่านั้น

จัสติกไรเซอร์ การสอดแทรกเนื้อหาในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น แต่เป็นการช่วยเหลือตามหน้าที่

3.รายการประเภทสารคดีเด็ก

3.1 ลักษณะเนื้อหาหารายการประเภทสารคดีเด็ก

1.) นักสำรวจ

เป็นรายการที่นำเสนอความรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กๆ ในตอนที่นำเสนอ นั้นเป็นเรื่องของโลก โดยศึกษาถึงส่วนประกอบของโลกว่ามีส่วนประกอบอะไรบ้าง และเกิดขึ้นได้อย่างไร อีกทั้งนำเสนอในเรื่องของสาเหตุการเกิดแผ่นดินไหว ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และมีวิธีการป้องกันตนเองอย่างไร หากเกิดแผ่นดินไหวขึ้น

ภาพที่ 16 นักสำรวจ (อาทิตย์ 6.45 - 7.00 น. CH3)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่นำเสนอ

เนื้อหาที่นำเสนอในครั้งนี้เป็นเรื่องของส่วนประกอบของเปลือกโลก ซึ่งได้อธิบายให้ทราบว่าโลกมีชั้นเปลือกโลกกี่ชั้น ประกอบด้วยอะไรบ้าง ซึ่งเนื้อหาเป็นประโยชน์สำหรับเด็กๆ และนำเสนอเป็นเรื่องของสาเหตุของการเกิดแผ่นดินไหว ว่าเกิดขึ้นจากอะไร และประเทศไทยจะมีแผ่นดินไหวหรือไม่ หากเกิดแผ่นดินไหวแล้วเราจะมีวิธีการรับมือจากการเกิดแผ่นดินไหวอย่างไร รวมถึงเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับซากไดโนเสาร์มีการกำเนิดอย่างไร และทำไมจึงสูญพันธุ์ไป มีการพูดถึงสาเหตุการตายของไดโนเสาร์ มีการนำเสนอในประเด็นต่างๆ ให้ความรู้ว่าฟอสซิลคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร มีประโยชน์อย่างไร เช่นเพื่อให้ทราบถึงอายุ จากซากฟอสซิล เป็นต้น

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการในเรื่องที่นำเสนอ เช่น เรื่องของเปลือกโลก เรื่องของแผ่นดินไหว เรื่องรูปร่างหน้าตาของไดโนเสาร์เป็นอย่างไร เมื่อสมัยก่อนที่ยังมีชีวิตอยู่ ทำให้เด็กๆ นึกภาพตาม ตามที่พิธีกรในรายการได้พูดไว้

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วเป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินไปจึงมีความเหมาะสมกับเด็กๆ ที่จะทำความเข้าใจ

2.) มาสเตอร์อาร์ทไอดี

เป็นการนำเสนอศิลปะสำหรับเด็ก ในช่วงสั้นๆ โดยพาเด็ก ในรายการไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อใช้เป็นสถานที่วาดภาพ และยังเป็นการให้ความรู้ในสถานที่ๆ ไปว่ามีประวัติ ความเป็นมาอย่างไร อีกทั้งยังให้ความรู้ในเรื่องของการวาดภาพ เทคนิคการวาดภาพ อุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดภาพ ทำให้เด็กๆ ได้รับความเพลิดเพลิน และสนุกสนานไปกับการวาดภาพ และได้รับความรู้ในภาพที่วาดด้วย

ภาพที่ 17 มาสเตอร์อาร์ทไอดี (อาทิตย์ 7.30-7.45 น. CH5)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่นำเสนอ

เป็นการนำเสนอในเรื่องของการวาดภาพในรูปแบบต่างๆ โดยมีการนำเด็กๆ ไปวาดภาพในสถานที่ต่างๆ โดยมีการนำเสนอเทคนิคการใช้สีเทียน ใช้สีชอล์กน้ำมัน พร้อมให้ความรู้ในสถานที่นั้นๆ

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้เด็กๆ ได้คิดและเกิดจินตนาการใหม่ๆ จากการวาดภาพ และการลงสีอื่นๆ แทนสีดำ ซึ่งเป็นสีของรูปปั้น

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วเด็กๆ สามารถเข้าใจได้ แต่ต้องมีการอธิบายเพิ่มเติมให้กับเด็กๆ เนื่องจากเป็นการนำเสนอในช่วงเวลาสั้นๆ บางเนื้อหาเสนอเร็วเกินไป จนทำให้ไม่สามารถทำตามได้ ในส่วนของ การสอนการวาดรูปสามารถเข้าใจได้ง่าย แต่การนำเสนอเร็วเกินไปทำให้เด็กๆ ไม่สามารถทำตามได้ทัน

3.) สมาร์ทคิดส์

เป็นการนำเสนอความรู้ต่างๆ ให้กับเด็กๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องใกล้ๆ ตัว โดยในตอนนี้นำเสนอเป็นเรื่องของการ วัด โดยอธิบายถึงที่มาของการใช้หน่วยวัด นิ้ว ฟุต เมตร

ภาพที่ 18 สมาร์ทคิดส์ (อาทิตย์ 7.45-8.00 น. CH7)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่นำเสนอ

เนื้อหาเป็นการให้ทราบว่า การวัดในสมัยก่อนเราใช้ส่วนของร่างกายวัด ไม่ว่า เท้า มือ นิ้วมือ สอก จึงทำให้เกิดคำว่า นิ้ว ฟุต เป็นต้น และให้ความรู้ในเรื่องของหน่วยวัดที่เป็นสากล ทั้งที่เป็น เมตร กิโลเมตร เป็นต้น และเป็นการให้ความรู้ถึงการกำเนิดของสิ่งมีชีวิตว่าเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ยกตัวอย่างในสัตว์ และในคน และมีการบอกต่อว่าในคน นั้นเด็กมีวิวัฒนาการตั้งแต่อยู่ในท้องแม่อย่างไร สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกของแม่ตั้งแต่อยู่ในท้อง และคุณแม่ต้องรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เพื่อบำรุงลูกในท้อง และให้ความรู้ต่อไปว่าเด็กสามารถเสริมสร้างความฉลาดได้เมื่ออายุ 3-6 ปี อีกทั้งเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับกาลักน้ำว่า เป็นผลเนื่องจากการที่มีแรงโน้มถ่วงของโลก โดยมีการอธิบายถึงกาลักน้ำประเภทต่างๆ โดยสรุปว่า การที่เรารู้ได้นั้นเป็นผลมาจากการคิดและจากการช่างสังเกตจึงได้ความรู้มา

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

ช่วยให้เด็กๆ เรียนรู้ได้คิดตามเกี่ยวกับเรื่องของการวัด การเกิดของชีวิตได้และมีความรู้เพิ่มเติม เช่น จินตนาการถึงการที่ทารกอยู่ในท้องมารดา กาลักน้ำนั้นเป็นอย่างไร และเราสามารถทำเองได้หรือไม่

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วสามารถเข้าใจได้ง่ายเหมาะสมกับเด็กๆ

3.2 รายการประเภทสารคดีเด็กที่มีการสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิต

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการประเภทสารคดีสำหรับเด็กและเยาวชนพบว่าลักษณะรายการที่มีการสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิตมีจำนวน 3 รายการดังนี้

เนื้อหารายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
1. เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด	0	0
2. เรียนรู้การประหยัด	1	33.33
3. เรียนรู้การแบ่งเวลา	1	33.33

เรียนรู้การประหยัด

จากการวิจัยพบว่าการสอนให้เด็กได้เรียนรู้การประหยัด ดังต่อไปนี้

มาสเตอร์อาร์ทไอดี การประยุกต์ใช้อุปกรณ์ในการวาดภาพจากสิ่งของใกล้ตัวของเด็กๆ และมีการสอนให้รู้จักความประหยัด เห็นได้จากตอนที่ สอนให้เด็กๆ รู้จักใช้สิ่งของที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นการสอนที่มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก

เรียนรู้การแบ่งเวลา

จากการวิจัยพบว่ามีการสอนให้เด็กเรียนรู้การแบ่งเวลาดังต่อไปนี้
มาสเตอร์อาร์ทไอดี การรู้จักแบ่งเวลาให้เกิดประโยชน์โดยการวาดรูป

อย่างไรก็ตามจากผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการประเภทสารคดีสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่าไม่มีรายการใดที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ

4. รายการประเภทวาไรตี้

4.1. ลักษณะเนื้อหารายการประเภทวาไรตี้

1.) สะพายเป้เพื่อแม่

เป็นรายการที่นำเสนอกิจกรรมของเด็กในการ ทำกิจกรรมต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายจากทางรายการให้ประสบความสำเร็จเพื่อนำของรางวัลที่ได้รับนำไปให้กับแม่ โดยกิจกรรมที่ให้นั้น ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ทำให้เด็กๆ รู้จักช่วยเหลือตนเอง รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และฝึกความอดทนให้กับเด็กๆ ที่ทำกิจกรรมในรายการ อีกทั้งทำให้เด็กมีความพยายาม มีความสืกอยู่เสมอว่ากิจกรรมที่ทำไปนั้น ทำเพื่อแม่ จึงต้องทำให้สำเร็จ

ภาพที่ 19 สะพายเป้เพื่อแม่ (พฤหัสบดี 18.30-19.45 น. CH5)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่นำเสนอ

เป็นการปฏิบัติการกิจของเด็กๆ ในเรื่องต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อนำเงินรางวัลที่ได้ไปมอบให้กับแม่ โดยการปฏิบัติการกิจนั้นๆ ต้องประสบความสำเร็จตามที่กำหนด ซึ่งเนื้อหาที่นำเสนอตอนนี้เป็นการสอนให้เด็กๆ รู้จักการจับหอยหลอด โดยมีผู้ใหญ่สอนวิธีการจับให้ และเป็นการให้เด็ก สอนฝรั่งทำผักนึ่งหอยหลอด ซึ่งต้องไปซื้อวัตถุดิบต่างๆ มาใช้ในการประกอบอาหาร

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

สามารถช่วยให้เด็กได้คิดในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง และเกิดจินตนาการในเรื่องนั้นๆ ได้ดี เช่น ตอนที่ ให้เด็กๆ ไปหาบ้านของผู้ที่รายการกำหนดโดยให้เงินไปจำนวนที่จำกัด เด็กๆ ต้องคิดเองว่าต้องใช้เงินจำนวนเท่าไรจะเพียงพอ และได้คิดในเรื่องของการจับหอยหลอดว่าต้องมีวิธีการอย่างไรในการจับหอยหลอด

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วเด็กๆ เข้าใจง่ายและมีความเหมาะสมกับเด็กๆ เนื่องจากมีเด็กๆ เป็นตัวนำในการนำเสนอ ถึงแม้บางครั้งการกระทำดังกล่าวอาจเกินความสามารถเด็กๆ

2.) สนามเด็กเล่น

เป็นรายการที่นำเสนอกิจกรรมของเด็กๆ ที่ทำกิจกรรมนอกสถานที่ ในการเล่นเกมต่างๆ โดยมีการนำพ่อแม่ลูก มาร่วมกันเล่นเกม ทำให้เกิดความผูกพัน และความใกล้ชิดของคนในครอบครัวมากยิ่งขึ้น และช่วงที่ 2 เป็นการให้เด็กๆ ร่วมเล่นเกมแบบไทยๆ เช่น รีรีข้าวสาร เพื่อให้เด็กๆ รู้จักการละเล่นแบบไทยๆ และสลับปรับเปลี่ยนเกมส์อื่นๆ ไปเรื่อยๆ เพื่อให้เด็กๆ ได้ร่วมเล่นสนุก และมีการให้ข้อคิดกับเด็กๆ ในเรื่องของประโยชน์ของการออกกำลังกาย การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ภาพที่ 20 สนามเด็กเล่น (พุธ 16.00-17.00 น. CH3)

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. เนื้อหาประเด็นหลักที่น่าสนใจ

เป็นการนำเสนอความสนุกสนานเป็นหลักในเรื่องของการร่วมเล่นเกมต่างๆ ของเด็กๆ ที่เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก ซึ่งเป็นการร่วมเล่นเกมของพ่อแม่ในเกมส์ต่างๆ ตอนที่นำเสนอเป็นการร้อยพวงมาลัยของพ่อแม่ โดยครอบครัวที่ใช้เวลาน้อยที่สุดจะเป็นผู้ชนะ

2. ช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่

มีการสอนให้คิดและเกิดจินตนาการใหม่ๆ จากเกมส์ที่เด็กๆ ร่วมเล่น ว่าจะต้องทำอย่างไรจึงจะชนะคู่แข่งได้

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก

เนื้อหาดูแล้วเด็กๆ สามารถเข้าใจได้ง่าย เนื้อหาไม่มีความซับซ้อน

4.2 รายการประเภทवाईดีที่มีการสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิต

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการประเภทवाईดีสำหรับเด็กและเยาวชนพบว่าลักษณะรายการที่มีการสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิตมีจำนวน 2 รายการดังนี้

เนื้อหารายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
1. เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด	1	33.33
2. เรียนรู้การประหยัด	1	33.33
3. เรียนรู้การแบ่งเวลา	2	100

4.2.1 เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด

จากการวิจัยพบที่มีการสอนให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิดดังต่อไปนี้

สละพายเป้สู่พ่อแม่ เด็กต้องรับประทานอาหารให้หมด ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง การปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย การรู้จักช่วยเหลือกัน

4.2.2 การประหยัด

จากการวิจัยพบที่มีการสอนให้เด็กได้เรียนรู้การประหยัดดังต่อไปนี้

สละพายเป้สู่พ่อแม่ เด็กๆ ได้เรียนรู้จักความประหยัดจากภารกิจที่ทำ เช่น การสอนให้รู้จักกินข้าวให้หมด

4.2.3 เรียนรู้การแบ่งเวลา

จากการวิจัยพบว่าการสอนให้เด็กได้เรียนรู้การแบ่งเวลาดังต่อไปนี้

สะพานไปสู่พ่อแม่ ได้เรียนรู้การรู้จักใช้เวลาว่างก่อให้เกิดประโยชน์ และรู้จักช่วยเหลือผู้ใหญ่ในการทำงานต่างๆ ทำให้รู้จักรับผิดชอบตนเอง และให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ในการทำกิจกรรมโดยต้องมีความร่วมมือร่วมใจกันภารกิจจึงจะประสบผลสำเร็จ

สนามเด็กเล่น การรู้จักแบ่งเวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการมาร่วมกันออกกำลังกาย

4.3 รายการประเภทवाईดีที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการประเภทवाईดีสำหรับเด็กและเยาวชนพบว่าลักษณะรายการที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะมีจำนวน 1 รายการดังนี้

เนื้อหารายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
1. สนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์กับสาธารณชน	1	100
2. ช่วยเหลือผู้อื่น	1	100
3. รับผิดชอบต่อสังคม	1	100

4.3.1 การสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์กับสาธารณชน

จากการวิจัยพบว่าการสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์กับสาธารณชน ดังต่อไปนี้

สะพานไปสู่พ่อแม่ การสอนให้เด็กรู้จักมีจิตสำนึกสาธารณะ โดยมีจิตใจที่คอยช่วยเหลือผู้อื่น ในการทำงานต่างๆ และมีการสอนให้รู้จักความรับผิดชอบต่อ เห็นได้จากการที่ เด็กที่เข้าร่วมรายการมีความคิดที่จะช่วยถอนหญ้าให้กับคุณป้าซึ่งแก่แล้ว รับผิดชอบต่อในการอาบน้ำให้สุนัข และให้อาหาร

4.3.2 การปลูกจิตสำนึกในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น

จากการวิจัยพบว่าการปลูกฝังจิตสำนึกในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ดังต่อไปนี้

สะพานไปสู่พ่อแม่ รู้จักช่วยเหลือผู้ใหญ่ในการทำงานต่างๆ ทำให้รู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง และให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ในการทำกิจกรรมโดยต้องมีความร่วมมือร่วมใจกันภารกิจจึงจะประสบผลสำเร็จ

4.3.3 การปลูกจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการวิจัยพบว่าการปลูกจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมดังต่อไปนี้

สละขายแป๊ะผู้เพื่อแม่ การรู้จักรักษาสິงแวดล้อมที่มีให้คงอยู่ต่อไป คือการอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่ของหอยหลอดซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากินของผู้คนให้คงอยู่

ตอนที่ 2 บทบาทของรายการโทรทัศน์ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน

บทบาทของรายการโทรทัศน์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็นหลักคือ

1. การสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิต จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตพบว่าผู้ผลิตอยากให้เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้คือ

- 1.1 มีความรู้รอบตัว บางครั้งเด็กมองข้ามไป และบางครั้งเด็กมีความเข้าใจที่ผิดๆ จึงควรเรียนรู้เรื่องรอบตัวให้มากขึ้น
- 1.2 การปลูกฝังให้เด็กรู้จักคิดสร้างสรรค์และสังเกต มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและโภชนาการ
- 1.3 การดำรงชีวิต เพราะเป็นช่วงวัยที่ต้องการเรียนรู้โลกกว้าง
- 1.4 ปลูกฝังคุณธรรม เรียนรู้ด้านจิตใจและความรู้สึก
- 1.5 การปลูกฝังระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อให้แก่เด็กวัยเรียน
- 1.6 เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

2. การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ

ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ ผู้ผลิตรายการให้ทัศนะเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะไว้แตกต่างกันดังนี้

“ความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อ”

“การปลูกฝังจิตได้สำนึกที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนเช่น การทิ้งขยะให้ถูกที่ การช่วยเหลือผู้อื่นที่อ่อนแอกว่า อาจเป็นการช่วยเหลือในทางตรงและทางอ้อม”

“ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม คิดถึงผลกระทบของกลุ่มผู้ชมที่จะได้รับชมขณะออกอากาศ ประโยชน์ที่ผู้ชมจะได้รับเป็นหลัก”

“หมายถึงอะไรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของส่วนรวม”

“การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีสติ รู้เท่าทันชีวิต ทำสิ่งดีเพื่อสังคมดี”

“การคิดถึงผู้อื่น การช่วยเหลือแบ่งปันโดยมองถึงส่วนรวมเป็นหลัก การมีสำนึกถึงสิ่งที่ตนเองคิดทำให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ความเป็นห่วงใยสังคมส่วนรวม”

“การมีความรับผิดชอบต่อสังคมเช่นการทำความดีในเรื่องต่างๆ ต่อสังคม”

กล่าวโดยสรุป ผู้ผลิตเห็นว่าจิตสำนึกสาธารณะคือความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม การช่วยเหลือแบ่งปันให้กับผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

รายการโทรทัศน์ที่ผู้ผลิตเห็นว่าส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะได้แก่ รายการดีสิบ รายการถ้าคุณเน่อย่าแพ้ ป. 4 เพราะสอนให้เด็กกล้าแสดงออก รายการทุ่งแสงตะวัน แผ่นดินเดียวกัน บ้านฉันบ้านเธอ

ในด้านการผลิตรายการที่ช่วยสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เด็ก ผู้ผลิตบางคนคิดว่ารายการการ์ตูน สามารถช่วยปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้กับเด็ก ได้เพราะเข้าถึงเด็กได้ง่าย มีสีสัน และสามารถยกตัวอย่างให้เด็กเห็นได้ หากจะผลิตรายการลักษณะนี้ควรเป็นรายการประเภทที่แสดงให้เห็นถึงผลดีที่เกิดขึ้นต่อเราและโลก เพื่อให้เด็กมีจิตสาธารณะ นอกจากนี้รายการยังอาจเสนอกิจกรรมของเยาวชนที่ทำเพื่อส่วนรวม แสดงให้เด็กๆ เห็นถึงการแบ่งปันของคนในสังคม โดยมีเด็กเป็นต้นแบบ ให้เด็กได้สื่อสารกับเด็ก เป็นตัวอย่างให้ดู รายการที่ดีควรเป็นรายการที่สนุกสนานและเสนอความเป็นจริงของสังคมให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วม

รายการการ์ตูนที่นำเสนอทางโทรทัศน์นั้นผู้ผลิตบางคนเห็นว่า มีสาระในการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะเช่น การ์ตูนญี่ปุ่นโคนัน ทำให้เด็กรู้จักคิด ช่างสังเกต แต่ผู้ผลิตบางคนก็มองว่าการ์ตูนนำเสนอการแก้ปัญหาด้วยการกำจัดคนไม่ดี ซึ่งบางครั้งก็เป็นการปิดโอกาสสำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การพัฒนารายการเด็ก ผู้ผลิตรายการมีข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการเด็กดังนี้คือ

1. ควรเน้นวิถีชาวบ้าน นำเสนอการดำเนินชีวิตประจำวัน
2. ควรเน้นการสอนแบบเข้าใจง่าย ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ถ้าผู้ใหญ่อธิบายเพิ่มเติม เด็กก็สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ควรมีความสนุกสนาน มีสีสันให้ความรู้และไม่ยึดเยื้อเนื้อหา มีลักษณะเป็นการ์ตูนเวลานำเสนอให้เน้นย้ำ เพราะเด็กจะรับรู้ได้จากการดูซ้ำๆ

4.ควรเน้นคุณธรรมและจริยธรรม

5.ควรเป็นรายการเด็กที่สร้างอัตลักษณ์ของเด็กให้ชัดเจน

6.ควรมีหลากหลายรูปแบบ เวลาผลิตรายการควรคิดถึงว่าเด็กจะได้รับทางด้านการเรียนรู้และคุณธรรม

ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตรายการเด็กที่มีคุณภาพ ได้แก่

- 1.ความยากของเนื้อหาและภาษาในการสื่อสาร
- 2.ช่องทางการออกอากาศมีจำกัด
- 3.งบประมาณสนับสนุนการผลิตมีน้อย

ตอนที่ 3 ทักษะของเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะในรายการโทรทัศน์

1. ทักษะของเด็กวัยเรียน (6-14 ปี) กลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมการรับชมโทรทัศน์ในช่วงเย็น วันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 16.00-22.00 น. ส่วนวันเสาร์และวันอาทิตย์ เวลา 8.00-10.00 น. และเวลา 12.00-22.00 น. สำหรับช่องที่เด็กรับชมมากที่สุด คือ ช่อง 7 รองลงมาช่อง 3 ช่องทีไอทีวี และช่อง 9 ตามลำดับ รายการที่ชอบดูได้แก่การ์ตูน ละคร เกมสโว์ ข่าวกันเทิง สารคดีเกี่ยวกับสัตว์

ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะหมายถึงการเตือนบุคคลอื่นที่ทำผิดในที่สาธารณะ เช่นการทิ้งขยะเป็นสิ่งที่ไม่ดี

รายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ ได้แก่รายการดังต่อไปนี้คือ

ถ้าคุณเฒ่าแก่ ป. 4 สอนให้แบ่งปันความรู้ให้แกกัน

ละครแสงดาวแห่งหัวใจ สอนให้ช่วยเหลือผู้อื่นเวลาที่เขาลำบาก

การ์ตูนดราagoonบอลแซด สอนให้ช่วยเหลือเพื่อน ช่วยเหลือผู้อื่น และช่วยโลก

การ์ตูนโดเรม่อน สอนให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่แก่งแย่งเพื่อน ให้ขยันหมั่นเพียร

รายการสู้เพื่อแม่สะพายเป้ สอนให้มีความพยายาม

การ์ตูนโคนันยอดนักสืบ สอนให้ช่วยนำคนผิดเข้าคุก ทำให้สังคมดีขึ้น ไม่ฆ่าคน ช่วยเหลือ

ตำรวจจิ๋วจิ๋ว เป็นคนดีมีความละเอียดรอบคอบ ช่างสังเกต

การ์ตูนแอลโดรบอย สอนให้ช่วยเหลือ ปกป้องคนอื่น

การ์ตูนปาร์แมน สอนให้ช่วยเหลือคนอื่น ช่วยเหลือคนที่เดือดร้อน ไม่ทำร้ายคนอื่น

รายการสนามเด็กเล่น สอนให้รู้แพ้รู้ชนะ แบ่งปันความสนุกสนานแก่ผู้อื่น
การ์ตูนวันพีซ สอนให้ช่วยเหลือเพื่อนเวลาเพื่อนเจ็บก็ช่วยรักษา
การ์ตูนแฮมทาโร่ สอนให้ช่วยเหลือเพื่อน ช่วยกันทำสวนสนุกและแบ่งปันกันเล่น มีความ
 สามัคคีและความรับผิดชอบ
การ์ตูนเลิฟลิ้มยี สอนให้ช่วยเหลือกันและกัน
รายการนักสำรวจ แบ่งปันความรู้ให้แก่ผู้อื่น

2. ทักษะของเด็กวัยรุ่น (15-24 ปี) กลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมมารับชมรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่เป็นช่วงตอนเย็น วันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 16.00-22.00 น. ส่วนวันเสาร์และวันอาทิตย์ เวลา 8.00-10.00 น. และ 12.00-22.00 น. ช่องที่เลือกชมรายการโทรทัศน์มากที่สุดคือ ช่อง 3 รองลงมาช่อง 7 ช่องทีไอทีวี ช่อง 9 และช่อง 5 ตามลำดับ ประเภทรายการที่รับชมส่วนใหญ่ เป็นละคร เกมโชว์ ข่าวบันเทิง สารคดีพาเที่ยว ข่าว และกีฬา

ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ

“การอยู่ในที่สาธารณะ โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่นการสูบบุหรี่ไม่ควรสูบในที่สาธารณะเพราะจะทำให้เกิดผลเสียต่อคนรอบข้าง”

“สำนึกถึงการกระทำของคนที่คุณรอบข้างมองเห็น จิตสำนึก/ได้สำนึกดีทำสิ่งที่ดี”

“การนึกถึงส่วนรวมคิดดี พูดดี ทำดี คนอื่นไม่เดือดร้อน”

“ความตระหนักรู้ในบทบาทของมนุษย์ที่อยู่ในสังคม”

“ความเกรงใจของคนในสังคมที่อยู่ร่วมกัน”

“จิตสำนึกที่ไม่ก่อผลเสียต่อสังคม”

รายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ ได้แก่รายการดังต่อไปนี้คือ

รายการผู้เพื่อแม่สะพายเป้ สอนให้เด็กสามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิต

การ์ตูนโคนันยอดนักสืบ สอนให้คิดเชิงวิทยาศาสตร์ สอดแทรกความรู้ มีความละเอียดรอบคอบในการคิด

ดราagoonบอลแชด เป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวช่วยแก้ปัญหาด้วยกัน

การ์ตูนโดเรม่อน มีความพยายาม และช่วยเหลือตนเอง เสนอปัญหาครอบครัวที่แม่ไม่ฟัง
เหตุผล พ่อจ๋เอียงทำให้ลูกกล้าเผชิญหน้ากับความจริง

การ์ตูนวันพีซ สอนให้ช่วยเหลือกัน ทำให้เรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก วิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และการสนทนากลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์และกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์ที่สัมพันธ์กับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของรายการโทรทัศน์ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน
3. เพื่อศึกษาทัศนะของเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะในรายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชน

การวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้คือ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์ที่สัมพันธ์กับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน

5.1.1 ประเภทการ์ตูน

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. ดราคอนบอลแซด

เป็นการนำเสนอในแง่มุมของการต่อสู้ของ 2 ฝ่ายซึ่งเป็นศัตรูกัน ซึ่งอีกฝ่ายต้องการเป็นใหญ่ แต่อีกฝ่ายต้องการรักษาความสงบ ฝ่ายร้ายคือ ฟริชเซอร์ กับ ฝ่ายดีคือ โหวกุน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคนในการช่วยเหลือโลกและต่อสู้กับฝ่ายร้าย

2. วันพีซ

เป็นการนำเสนอเรื่องของโจรสลัดที่ให้การช่วยเหลือพระราชาและเจ้าหญิงให้รอดพ้นจากอันตรายต่างๆ โดยที่พวกโจรสลัดไม่รู้ว่าเป็นพระราชา จนพระราชาได้กลับบ้านเมือง โดยส่วนใหญ่เป็นการผจญภัยในท้องทะเล

3. โดราเอมอน

เป็นการนำเสนอเรื่องของโดราเอมอน โนบิตะ และเพื่อนๆของโนบิตะ ซึ่งแต่ละคนจะพบกับปัญหาต่างๆ จึงขอความช่วยเหลือจากโดราเอมอนในการแก้ปัญหาให้ โดยใช้ของวิเศษจากโดราเอมอน

4. กัสเบลปี 3

เป็นการนำเสนอเรื่องของเด็กผู้หญิงจากต่างดาวมาอาศัยอยู่ในโลกมนุษย์เพื่อตามหาคุณแม่ เมื่อพบกับผู้หญิงคนหนึ่งจึงตัดสินใจเป็นคู่หูกัน และร่วมต่อสู้กับศัตรูต่างๆมากมาย

5. โคนัน

เป็นการนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวกับการสืบเสาะหาความจริงในคดีต่างๆ ของโคนัน ซึ่งเป็นการหาความจริงโดยการสืบหาความจริงจากสถานการณ์แวดล้อม และมีการจำลองสถานการณ์ให้ทราบถึงความเป็นไปได้ จนในที่สุดผู้ร้ายต้องยอมรับสารภาพในข้อเท็จจริงที่โคนันได้ไขปัญหา

6. มหัศจรรย์สาวน้อย

เป็นการนำเสนอการใช้ชีวิตในช่วงวัยรุ่น ในมุมมองความคิดของเด็กผู้หญิงที่เป็นตัวเอก และต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆมากมาย ทั้งในเรื่องของเพื่อน ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

7. เอสโตรบอย

เป็นการนำเสนอเรื่องของหุ่นยนต์ที่ถูกสร้างขึ้นมาเป็นตัวแทนของเด็กผู้ชายมีชื่อมาเอสโตร ทำหน้าที่ปกป้องอันตรายต่างๆ ที่เข้ามาทำลายโลก และเพื่อเป็นการสร้างความสงบความสันติของโลก และความเป็นอิสระ

8. แฮมทาโร่

เป็นการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์กับหนูแฮมทาโร่ ผ่านตัวละครเอกที่เป็นเด็กผู้หญิง หนูแฮมทาโร่ เพื่อนๆของตัวละครเอก และพวกพ้องหนูแฮมทาโร่ เมื่อพบกับแต่ละเหตุการณ์

9. การ์ตูนดิสนีย์

เป็นการนำเสนอหลากหลายเรื่อง เช่น “เบรนดี้กับคู่หูสุดซ่าส์” ซึ่งเป็นเพื่อนคู่หูกัน อาศัยในป่าซึ่งมีเพื่อนเป็นสัตว์ต่างๆ มากมายในป่า ส่วน “อเมริกันคราก้อน” เป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กผู้ชายที่สามารถแปลงกายเป็นมังกรได้ บินได้ มีพลังพิเศษ เพื่อช่วยทุกคนจากเหตุการณ์ร้ายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น

10. ปาแมน

เป็นการนำเสนอเรื่องของปาแมน ซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน หรือร้องขอความช่วยเหลือจากตน โดยไม่เลือกว่าผู้นั้นเป็นใคร

11. เสี่ยวลิ้มยี

เป็นการนำเสนอเรื่องราวของการต่อสู้ของเด็กหนุ่มคนหนึ่ง ที่ต้องการฝึกวิทยายุทธ โดยได้รับการฝึกฝนจากวัดเส้าหลิน จนมีวิชาเก่งกล้า และใช้วิชาการต่อสู้ดังกล่าวช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ทุกรังแก

การช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่ รายการการ์ตูนมีข้อคิดในเรื่องของการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น การพูดความจริง และยกโทษให้ผู้อื่น ในด้านจินตนาการใหม่ รายการการ์ตูนส่วนใหญ่ช่วยให้เด็กได้เกิดจินตนาการใหม่ๆ ตามเนื้อเรื่องที่นำเสนอ โดยเป็นการแปลงร่างเพื่อต่อสู้กับสัตว์ประหลาด การผจญภัย การขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ของวิเศษที่นำมาช่วยเหลือในสถานการณ์ต่างๆ เรื่องโลกของปีศาจ การเดินทางไปต่างประเทศ จินตนาการเกี่ยวกับหุ่นยนต์

ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก รายการการ์ตูนที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อสู้ไม่ค่อยเหมาะสมกับเด็ก เพราะเป็นการสอนให้เด็กใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา บางครั้งเนื้อหาอาจเกินไปสำหรับเด็กเช่นเรื่องของแกนโลก การแก้ปมปัญหา บางครั้งมีการใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม บางครั้งเสนอเรื่องเกินจริง เช่นการทำรถจากผลไม้ แต่โดยภาพรวมแล้วเนื้อหาการ์ตูนจะเข้าใจง่ายและชวนติดตามเหมาะสมกับกลุ่มวัย

การสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิต รายการประเภทการ์ตูนจะสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิต 2 ประเด็นคือ เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด และเรียนรู้การแบ่งเวลา การเรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด สอนให้รู้จักสำนึก

ผิด รู้จักการให้อภัย ขอโทษผู้อื่น นอกจากนี้ยังสอนให้เรียนรู้การแบ่งเวลาโดยทำภารกิจของตนให้ ล่วงก่อน ช่วยเหลือผู้อื่น

การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ รายการประเภทการ์ตูนปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ ใน 2 ประเด็นคือ การสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์กับสาธารณชน โดยเน้นการใช้ความสามารถ ร่วมกันต่อสู้เพื่อเอาชนะ สอนให้ยกโทษและให้อภัยกัน มีความสามัคคี และมีการปลูกจิตสำนึกใน การช่วยเหลือผู้อื่น โดยมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย โดยต่อสู้กับฝ่ายอธรรม ช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังค่าตอบแทน

5.1.2 ประเภทภาพยนตร์ญี่ปุ่น

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. มาร์คไรเดอร์เบลต

เป็นการนำเสนอการต่อสู้เพื่อพิทักษ์สันติภาพ ซึ่งนำเสนอในรูปแบบของมนุษย์ที่สามารถ แปลงร่างได้ จนทำให้ตัวเองมีความสามารถเพิ่มมากขึ้น จนสามารถต่อสู้กับศัตรูในรูปแบบต่างๆ ได้

2. จัสติคไรเซอร์

เป็นการนำเสนอการต่อสู้ของเทพผู้พิทักษ์แห่งดวงดาวซึ่งเป็นฝ่ายธรรมะ นำเสนอใน รูปแบบมนุษย์ที่สามารถแปลงร่างได้ ซึ่งต้องต่อสู้กับฝ่ายอธรรมที่เป็นบรรดาตัวร้ายต่างๆ ที่เข้ามา เพื่อยึดครองโลก

การช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่ ทำให้เด็กเกิดจินตนาการใหม่ ตามเนื้อเรื่องที่นำเสนอ เช่นการแปลงร่างเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น

ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก จากการต่อสู้ในเรื่องอาจทำให้เด็กใช้ความ รุนแรงในการแก้ปัญหาตามเนื้อเรื่อง

การสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิต มีการสอนให้เรียนรู้สิ่งถูกต้องผิด โดยให้รู้จักทำความ ดี ละเว้นความชั่ว สอนให้เรียนรู้การแบ่งเวลาในการเตรียมตัวสอบ

การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ สอนให้ช่วยเหลือเพื่อนๆ และช่วยเหลือผู้อื่นตามหน้าที่

5.1.3 ประเภทสารคดีเด็ก

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. นักสำรวจ

เป็นรายการที่นำเสนอความรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กๆ เช่น เรื่องของส่วนประกอบของโลก สาเหตุการเกิดแผ่นดินไหว ความรู้เกี่ยวกับซากฟอสซิล เป็นต้น

2. มาสเตอร์อาร์ทไอดี

เป็นการนำเสนอศิลปะสำหรับเด็ก ในช่วงสั้นๆ โดยพาเด็กในรายการไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อใช้เป็นสถานที่วาดภาพ และยังเป็นการให้ความรู้ในสถานที่ๆ ไปว่ามีประวัติ ความเป็นมาอย่างไร อีกทั้งยังให้ความรู้ในเรื่องของการวาดภาพ เทคนิคการวาดภาพ อุปกรณ์ในการวาดภาพ

3. สมาร์ทคิดส์

เป็นการนำเสนอความรู้ต่างๆ ให้กับเด็กๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องใกล้ๆ ตัว เช่น เรื่องของกรวด การกำเนิดของสิ่งมีชีวิตว่าเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ความรู้เกี่ยวกับกาลักน้ำ เป็นต้น

การช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่ ช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการในเรื่องที่น่าสนใจ เช่น เรื่องเปลือกโลก การเกิดแผ่นดินไหว เรื่อง ไดโนเสาร์ เกิดจินตนาการจากการวาดภาพ การกำเนิดของมนุษย์

ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก บางครั้งเนื้อหาอาจเกินไปควรมีการอธิบายเพิ่มเติม และบางครั้งการนำเสนอก็เร็วเกินไปเช่นการสอนวาดรูป แต่ส่วนใหญ่เข้าใจง่ายและชวนติดตาม

การสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิต มีการสอนให้เด็กเรียนรู้เรื่องความประหยัดและใช้อุปกรณ์วาดภาพจากสิ่งของใกล้ตัวของเด็ก และสอนให้แบ่งเวลาจากการเรียนมาทำงานอดิเรก

การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ จากผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการประเภทสารคดีพบว่าไม่มีรายการใดที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ

5.1.4 ประเภทวไรต์

ลักษณะเนื้อหารายการ

1. สะพายเป้สู้พ่อแม่

เป็นรายการที่นำเสนอกิจกรรมของเด็กซึ่งทำกิจกรรมต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายจากทางรายการให้ประสบความสำเร็จเพื่อนำของรางวัลที่ได้รับนำไปให้กับแม่ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ทำให้เด็กๆ รู้จักช่วยเหลือตนเอง รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และฝึกความอดทนให้กับเด็กๆ

2. สนามเด็กเล่น

เป็นรายการที่นำเสนอกิจกรรมของเด็กๆ ที่ทำกิจกรรมนอกสถานที่ เช่น การร่วมเล่นเกมส์ของพ่อแม่ลูก ทำให้เกิดความผูกพัน และความใกล้ชิดของคนในครอบครัวมากยิ่งขึ้น และช่วงที่ 2 เป็นการให้เด็กๆ ร่วมเล่นเกมส์แบบไทยๆ เพื่อให้เด็กๆ รู้จักการละเล่นแบบไทยๆ และเกมส์อื่นๆ ทั้งมีการให้ข้อคิดกับเด็กๆ ในเรื่องของประโยชน์ของการออกกำลังกาย การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

การช่วยเสริมทักษะในการคิดและจินตนาการใหม่ สอนให้เด็กได้คิดแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองและเกิดจินตนาการในเรื่องนั้นๆ มีการคิดจินตนาการในเกมส์ที่เล่นเพื่อเอาชนะคู่แข่ง

ความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับเด็ก เพราะมีเด็กเป็นผู้ร่วมในรายการ แต่บางครั้งการมอบหมายงานให้เด็กทำเป็นงานที่ยากและเกินความสามารถของเด็ก ส่วนใหญ่เนื้อหาเข้าใจง่ายและชวนติดตาม

การสอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิต มีการสอนให้เรียนรู้สิ่งถูกสิ่งผิด โดย รู้จักความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย สอนให้ประหยัดโดยกินข้าวให้หมด รู้จักแบ่งเวลาช่วยพ่อแม่ทำงาน ทำกิจกรรมต่างๆ และออกกำลังกาย

การปลูกจิตสำนึกสาธารณะ มีการสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์กับสาธารณชน โดยโดยช่วยผู้ใหญ่ทำงาน รู้จักความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ร่วมมือร่วมใจกันทำภารกิจให้ประสบผลสำเร็จ

ตอนที่ 2 บทบาทของรายการโทรทัศน์ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตพบว่ารายการโทรทัศน์มีบทบาทในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน โดยผู้ผลิตอยากให้รายการโทรทัศน์สอนให้เรียนรู้ทักษะชีวิต ในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรู้รอบตัว การปลูกฝังให้เด็กรู้จักคิดสร้างสรรค์และสังเกต การดำรงชีวิตที่เหมาะสมตามช่วงวัย การปลูกฝังคุณธรรม การปลูกฝังระเบียบวินัย และการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

ผู้ผลิตให้ความหมายของคำว่าจิตสำนึกสาธารณะ ว่าหมายถึงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม การช่วยเหลือแบ่งปันให้กับผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

รายการที่ส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะได้แก่ รายการตีสิบ รายการถ้าคุณแน่นอนอย่างแพ้ ป. 4 รายการทุ่งแสงตะวัน รายการแผ่นดินเดียวกัน บ้านฉันบ้านเธอ

หากจะทำให้รายการโทรทัศน์ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ ผู้ผลิตควรถ่ายทอดผ่านตัวการ์ตูนและเสนอกิจกรรมเยาวชนที่ทำประโยชน์เพื่อส่วนร่วม มีการแบ่งปันของคนในสังคม มีเด็กเป็นต้นแบบ รายการควรสนุกสนานสมจริง ทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วม

ผู้ผลิตได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการ์ตูนว่า บางครั้งก็สอนให้เด็กรู้จักคิดและช่างสังเกต แต่บางครั้งก็นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้กำลัง

หากจะพัฒนารายการเด็กให้มีคุณภาพ ควรเน้นวิถีชาวบ้าน เน้นการสอนแบบเข้าใจง่าย สนุกสนาน แทรกคุณธรรมและจริยธรรม สร้างอัตลักษณ์ของเด็ก และมีหลากหลายรูปแบบ

ปัญหาอุปสรรคในการผลิตรายการเด็กคือ ความยากในการสื่อสารให้เข้าใจง่าย ความจำกัดของช่องทางออกอากาศ และ งบประมาณสนับสนุนการผลิตมีค่อนข้างน้อย

ตอนที่ 3 ทักษะของเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะในรายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชน

จากการสนทนากลุ่มพบว่า เด็กวัยเรียน (อายุ 6-14 ปี) ให้ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะว่าเป็นการเตือนบุคคลอื่นที่ทำผิดในที่สาธารณะ เช่นการทิ้งขยะ เป็นสิ่งที่ไม่ดี

รายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ ได้แก่ ถ้าคุณแน่นอน่าแพ้ ป.4 ละครแสงดาว แห่งหัวใจ การ์ตูนคราก่อนบอลแซด การ์ตูนโดเรม่อน รายการสู้เพื่อแม่สะพายเป้ การ์ตูนโคนันยอดนักสืบ ดำรวจจับโจร การ์ตูนแอสโตรบอย การ์ตูนปาแมน รายการสนามเด็กเล่น การ์ตูนวันพีซ การ์ตูนแฮมทาโร่ การ์ตูนเลี้ยวลิ้มยี รายการนักสำรวจ

จากการสนทนากลุ่มพบว่า เด็กวัยรุ่น (อายุ 15-24 ปี) ให้ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะว่าเป็นการนึกถึงส่วนรวม ตระหนักถึงบทบาทของคนในสังคม รู้จักเกรงใจผู้อื่น ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคม

รายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ ได้แก่รายการ สู้เพื่อแม่สะพายเป้ การ์ตูนโคนันยอดนักสืบ คราก่อนบอลแซด การ์ตูนโดเรม่อน และการ์ตูนวันพีซ

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องบทบาทรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สามารถแบ่งการอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้คือ

1. ลักษณะเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่สัมพันธ์กับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน

จากการวิจัยพบว่าลักษณะเนื้อหารายการโทรทัศน์โดยเฉพาะรายการโทรทัศน์ประเภทการ์ตูนและภาพยนตร์การ์ตูนซึ่งส่วนใหญ่ผลิตในต่างประเทศนั้นจะส่งเสริมให้เด็กมีจินตนาการ แต่บางครั้งก็เป็นเรื่องเพื่อฝัน เกินจริง เช่นการแปลงร่าง การขอพร โลกจากปีศาจ ซึ่งถ้าเด็กไม่สามารถแยกแยะได้ก็จะอยู่ในโลกเสมือนจริง ส่วนการสอนให้รู้ทักษะชีวิตนั้น รายการการ์ตูนจะสอนให้รู้ถึงถูกสิ่งผิด สอนให้รู้จักให้อภัยและแบ่งเวลา ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ดีที่เด็กๆ ควรกระทำตาม

อย่างไรก็ตามพบว่า การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะนั้นจะเน้นที่การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นหลัก ตรงกับงานวิจัย ของ ลัทธิมา เกอสุกุล (อ้างถึงใน เทิน ศรีสุข, 2540: 66) ที่ให้ความหมายของ

จิตสำนึกสาธารณะก็คือคุณธรรมของพลเมืองซึ่งเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนขบวนการ คุณธรรมต้องเริ่มจากศรัทธาที่จะอุทิศตนและเสียสละแก่ผู้อื่นในสังคม

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนั้นยังมีการนำเสนอความรุนแรง โดยเน้นฉากการต่อสู้ ในรูปแบบของการ์ตูนและภาพยนตร์การ์ตูน ซึ่งถ้ามองตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของอัลเบิร์ต แบนดูราที่ว่า เด็กๆ สามารถเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ โดยการสังเกต และชมภาพยนตร์จากโทรทัศน์ หากผู้ปกครองไม่ดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำ ในระหว่างเด็กชมรายการ เด็กอาจคิดว่าการแก้ปัญหาในสังคมนั้น ต้องใช้ความรุนแรงและต้องทำลายล้างกันดังที่แสดงในการ์ตูนเท่านั้น

หากศึกษารายการที่ผลิตในประเทศไทย ได้แก่รายการประเภทอะไรดี จะเห็นได้ว่าส่งเสริมทักษะในการแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์มากกว่ารายการการ์ตูน ฝึกฝนทักษะในการใช้ชีวิตโดยเน้นให้เด็กที่เป็นผู้ชมรายการได้แสดงความสามารถ

อย่างไรก็ตามรายการเด็กประเภทสารคดีเด็กนั้น จะเน้นในการสอนและให้ความรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์มากกว่าการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ

2. บทบาทของรายการโทรทัศน์ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เยาวชน

จากการศึกษาพบว่าผลิตรายการเด็กส่วนใหญ่ คิดว่าบทบาทของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควร สอนให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะชีวิตเป็นหลัก โดยมีความรู้รอบตัว มีความคิดสร้างสรรค์และช่างสังเกต การดำรงชีวิตเหมาะสมตามช่วงวัย มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งมีวินัย ส่วนการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะนั้น ควรเน้นกิจกรรมเยาวชนที่ทำประโยชน์เพื่อส่วนร่วม ซึ่งมีปรากฏในรายการประเภทอะไรดี

ผู้ผลิตส่วนใหญ่เห็นว่าโทรทัศน์มีอิทธิพลในด้านการขัดเกลาทักษะสังคมให้เด็กได้เรียนรู้และนำไปเป็นแบบอย่างจะเห็นได้ว่าบทบาทของสื่อมวลชนดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ แม็คเคลวท์ที่เห็นว่า สื่อมวลชนควรมีหน้าที่ในการให้ความรู้ หรืออบรมขัดเกลาให้เรียนรู้และถ่ายทอดทางสังคมในเรื่องประเพณี วัฒนธรรม ศิลธรรม จรรยาบรรณ มารยาท ค่านิยม เป็นต้น ซึ่งจิตสำนึกสาธารณะก็เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถปลูกฝังผ่านสื่อมวลชนได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตามบทบาสดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลของโครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาพของสังคมเรื่อง “รายการละครโทรทัศน์สำหรับเด็ก” ที่ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (สมช.) และสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในปี 2549 พบว่า รูปแบบรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่มีมากที่สุดคือ รูปแบบการ์ตูน และภาพยนตร์ แนวการ์ตูน น้อยที่สุดคือ รูปแบบการแสดงออกของเด็ก เนื้อหาที่ผลิตจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่มักเป็นรูปแบบการ์ตูนหรือภาพยนตร์การ์ตูน ขณะที่รายการที่ผลิตในประเทศไทยมีมากที่สุดคือวาไรตี้

จากการศึกษาพบว่าลักษณะเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนั้น มีการสอดแทรกเนื้อหาเสริมสร้างความสัมพันธ์กับคนในสังคม โดยเฉพาะการ์ตูนให้เห็นถึงความสามัคคี และ การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นหลัก เพราะเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการ์ตูนที่นำเข้ามาจากต่างประเทศที่เน้นการต่อสู้ และการเอาชนะฝ่ายอธรรม ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยเรื่องรายการละครโทรทัศน์สำหรับเด็ก ที่ระบุว่า ลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก พบว่า ส่วนใหญ่เน้นการเสริมสร้างสติปัญญา ใฝ่หาความรู้ในการแก้ปัญหา ความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ไทย การอนุรักษ์ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี รองลงมาคือเนื้อหาที่เน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้างหรือสังคม ส่วนลักษณะอื่นๆ เช่นการรู้จักบทบาทหน้าที่ ความเข้าใจในศาสนาและจริยธรรมพบได้น้อย

3. ทักษะของเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะในรายการโทรทัศน์ สำหรับเยาวชน

จากแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526: 91-93)ที่ว่าเกิดจากสาเหตุ 4 ประการคือ ประสบการณ์เฉพาะอย่าง การติดตามข่าวสารกับบุคคลอื่น สิ่งที่เป็นแบบอย่าง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน

จากการศึกษาพบว่า เด็กที่ชมรายการโทรทัศน์ให้ทักษะเกี่ยวกับรายการจากประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งเชื่อมโยงจากการอบรมสั่งสอนในครอบครัว โดยเด็กวัยเรียน (6-14 ปี) จะมีทักษะเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กว่ามีส่วนใหญ่การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะในด้าน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่น รู้แพ้รู้ชนะ แบ่งปันความรู้ให้แกกัน ส่วนเด็กวัยรุ่น (15-24 ปี) จะมีทักษะเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กว่าส่วนใหญ่ สอนให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน

ช่วยเหลือกัน และช่วยกันแก้ปัญหาในครอบครัว เด็กวัยรุ่นจะมีทักษะเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะที่ หลากหลายขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก นั้นมีการกลั่นกรองเนื้อหาที่น่าสนใจเสนอ โดยเฉพาะ พฤติกรรมอันนำไปสู่ความรุนแรงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมในเรื่องพฤติกรรม อันนำไปสู่ความรุนแรง โดยเฉพาะการใช้กำลังต่อตนเอง ต่อวัตถุ และต่อบุคคลอื่น
2. รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควรมีการเพิ่มเนื้อหาที่เป็นในเชิงสร้างสรรค์นอกจาก ปลุกฝังจิตสำนึกสาธารณะ หรือ ความเป็นพลเมืองให้กับเด็กแล้ว ควรส่งเสริมรายการที่ ช่วยในการพัฒนาเด็กตามวัย และรายการที่ช่วยกล่อมเกลาให้เด็กมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ เช่นรายการสารคดีที่เน้นภาพถ่ายธรรมชาติที่สวยงาม มีดนตรีประกอบที่ไพเราะเป็นต้น
3. ทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ ควรเพิ่มสัดส่วนรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ผลิตใน ประเทศ

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอภาพความรุนแรง และผลที่มีต่อ เยาวชน โดยเป็นงานวิจัยแบบสำรวจ
2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรตติ้งรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยการจัดกลุ่ม อาสาสมัครรับชมรายการโทรทัศน์
3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ของเด็กและเยาวชนในเขต กรุงเทพมหานคร โดยเป็นการวิจัยแบบสำรวจ